

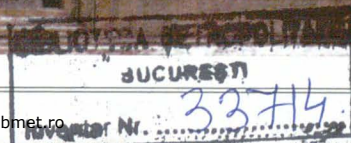
PIN 1399

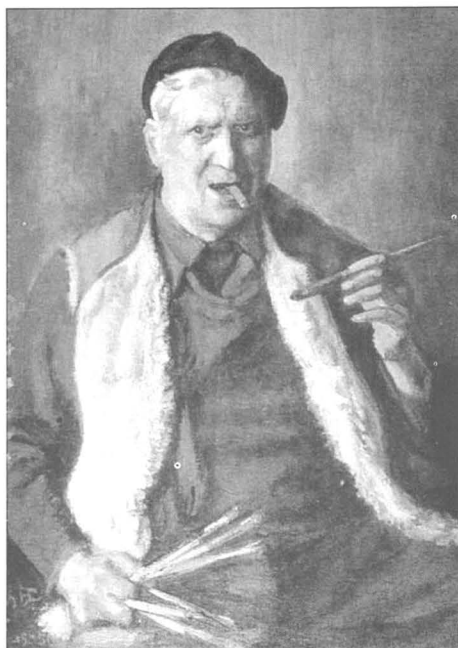

Biblioteca Bucureștilor

5
Mai
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

IOSIF ISER

1881–1958

130 de ani de la naștere

Artist de mare temperament, cu o uriașă putere de muncă, Iser s-a dăruit pe deplin artei sale. Începuturile, ca și activitatea din primii ani, îi sînt strîns legate de colaborarea activă la ziarele și revistele progresiste ale epocii. De aceea, creația sa, îndeosebi cea grafică, din primele două decenii ale secolului nostru, trebuie raportată la luptele sociale și politice, la înfruntarea de idei, adesea înverșunată, caracteristică societății în care trăia artistul.

Receptiv la ideile înaintate ale epocii, și înzestrat cu un ascutit spirit de observație, Iser a fost un desenator de o rară vigoare, cu o linie fermă, foarte expresivă. Cu grafica lui dinaintea primului război mondial, spiritul satiric se afirmă și în arta noastră, la un nivel vrednic de realizările europene.

Pictor a devenit mai tîrziu, dar și atunci, opunîndu-se sentimentalismului fad, n-a căutat să fie pe placul majorității amatorilor de tablouri, nu s-a oprit la modelele „frumoase” și n-a cochetat cu facilitățile. Idila, cultivată cu precădere de alții, la el este înlocuită cu aspectul semnificativ, profund, al vieții. „Adevărul e mai frumos decît toate minciunile linguşelii”, spunea Iser.

Marin MIHALACHE

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI

Ovidiu PAPADIMA – Rânduiala – ordinea creștină a lumilor / *Toward a Christian Order of the World* /2

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Victor BILCIURESCU – Edificii / *Buildings* /3

Dr. Marian NENCESCU – Cercul Militar din București – un punct de „rouge vif” pe harta Capitalei (I) /4

Military Cercle of Bucharest – A “Rouge Vif” Reference on Capital’s Map (I)

Dr. Vera MOLEA – Teatrul Odeon la aniversarea unui secol de existență /6

Odeon Theatre at the Anniversary of a Century of Existence

PATRIMONIUL

Ediții / *Editions of Th. D. Sperantia, Mihai D. Ralea, Lucian Blaga* /7

ISTORIA CĂRȚII

Din nou despre „ideea națională” / *Again on “National Idea”* /9

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

George Astaloș – Duplex Paris – București / *George Astaloș – Duplex Paris – Bucharest* /10

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Târgul Național al Cărții de Poezie, ediția a II-a / *The Second National Fair of Poetry Book* /14

„Etno-Rustica”, ediția a V-a / *The Fifth “Etno-Rustica” Fair* /15

Convocarea bibliotecarilor din rețeaua Armatei Române /16

Convocation of Librarians from the Romanian Army System

Dr. Ion CONSTANTIN – Ediția a XIX-a a „Zilelor Ghibu” la Chișinău /17

The 19th Edition of the “Ghibu Days” in Chișinău

Noua Renaștere – Raportul Comitetului Înțelepților despre Patrimoniul Cultural European Online (III) /18

The New Renaissance – The Comité des Sages Call To Bring Europe’s Cultural Heritage Online (III)

ORIZONTURI

Constantin Noica, omagiat de Iașiul universitar / *Constantin Noica, Praised at the University of Iași* /21

C. Noica – Glose la „Bucuriile simple” / *C. Noica – Glosses to “Bucuriile simple”* /22

Lucian Blaga, între autohtonism și universalitate / *Lucian Blaga between Autochtonism and Universality* /23

Slobozia – gazdă pentru creatorii bucureșteni / *Slobozia – Host for Artists of Bucharest* /24

Ștefan Mitroi, avocatul „ultimilor țărani” / *Ștefan Mitroi, Defender of the “Last Peasants”* /25

Ion Horea – Scribul / *Ion Horea – The Scribe* /26

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU – Alexandru Ioan I Cuza (20 martie 1820 – 15 mai 1873). Cel dintâi Domnitor al României /27

Alexandru Ioan I Cuza (March 20, 1820 – May 15, 1873). The First Ruler of Romania

In memoriam

Fănuș Neagu și „generația expirată”. La propriu / *Fănuș Neagu and the “Expired Generation”. In Proper* /29

Nina STĂNCULESCU – Brâncuși și spiritualitatea Tismanei / *Brâncuși and the Spirituality of Tismana* /30

Concursul Internațional de Creație Literară „Veronica Micle”, ediția a XIV-a /34

The “Veronica Micle” International Contest of Literary Creation, the Fourteen Edition

Premiul Literar Internațional IMPAC – Primele nominalizări /35

The International IMPAC Literary Award – First Nominations

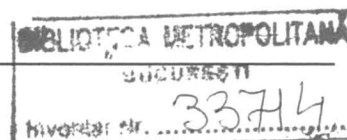
CATALOG

Cărți ale Editurii Floare Albastră / *Books from Floare Albastră Publishing House* /36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Dr. Marian NENCESCU – Sakura sau tăcerea florilor / *Sakura or Silence of Flowers* /38

CALENDAR – Mai / May 2011 /39

RĂSFOIRI

Rânduiala – ordinea creștină a lumilor

Ovidiu PAPADIMA

Puține cuvinte sunt care să aibă o mai largă întrebuintare și în gândul și în viața poporului nostru – ca acelea de rând și *rânduială*.

A fi om în rândul oamenilor, este pentru român îndreptățirea cea mai adâncă a unei vieți pe pământ.

A găsi totul în *bună rânduială* e constatarea cea mai fericită pe care o poate face.

A-și da seama că toate urmează *rânduiala lor* – în sat, în țară, pe pământ și în largul nesfârșit al universului – este pentru român asigurarea de fiecare clipă, că străvechile temelii de înțelepciune pe care a fost așezată lumea nu s-au clintit încă.

Noțiunea de rând n-are pentru noi nimic din înțelesul de înșiruire într-o ordine matematică; după cum cea de *rânduială* are foarte puțin din înțelesul apusean modern, al ordinei, acela de disciplină constrângătoare, într-un anume loc. Și are în schimb multe alte înțelesuri, mai domoale, dar nespuse mai largi.

Pentru noi, *rânduială* nu e o ordine așezată și păzită de oameni. Ea este o lege a firii, o ordine a ei, nesilită.

Rânduiala are, deci, pentru noi, un înțeles cosmic. Omul, prin urmare, nici n-o creează, nici n-o păzește, ci i se integrează firesc. El se simte inclus de la sine în această ordine universală, fiindcă simte că ia parte, în fiecare clipă, la viața întregii firi. El participă la viața naturii întregi, prin ascultarea acelorași legi. Și tocmai în legile acestea – care leagă toate fapăturile firii într-o nesfârșită solidaritate și armonie – stă *rânduiala*.

Rânduiala e, deci, viață și nicidecum încremenire. E temelia de armonie, de echilibru, de înțelepciune, deci, a vieții universale.

Temelia aceasta n-o putea pune decât Acel care a pus în fire sămânța și formele vieții. *Rânduiala* lumii izvorăște, deci, din înțelepciunea lui Dumnezeu. E voința și dragostea lui, organizând lumea în așa fel, ca să se apropie cât mai mult de chipul și asemănarea lui. Dar în lumea asta – dintre toate fapăturile cerului, ale pământului, ale apelor – cea mai aproape, până la identitate, de acest chip și de această asemănare sfântă, e omul.

Rânduiala cosmică va fi, deci, în închipuirea folclorică, o *rânduială* după chipul și asemănarea celei care se vede între oameni. În lumea asta – atât de infinit bogată în întinderi și în chipuri – omul e astfel punctul minuscul de viață, în care se întâlnesc, se armonizează, spiritul dumnezeiesc și lutul materiei.

Prin chipul său pământesc, omul îndeamnă spre desăvârșire lumea ne-cuvântătoare și neanimată; prin sfinții săi, omul înalță ceea ce e mai curat pe pământ spre treptele Dumnezeirii, ca să o ajute în truda ei de împlinire a lumii. [...]

Omul își îndeplinește astfel, în modul cel mai frumos, misiunea de mijlocitor între lume și creatorul ei și nu dezmințe

bunătatea Celui care l-a făcut după chipul și asemănarea Sa. De aceea, nici omului nu i se pare deloc ciudat ca și firea întreagă să aibă ochii ei ațintiți asupra lui, omul, ca să-și așeze și să-și miște alcătuirile, orânduielele, în așa fel încât să-l ajute, să-l mulțumească și ea pe om cu ce poate.

În toate așezările și orânduielele astea prielnice, firea răspunde astfel voinței lui Dumnezeu, care l-a așezat de la început pe om în centrul atenției divine.

Iată, de exemplu, cum vede iarna un țăran din Bucovina:

„Iarna e sănătoasă, curăță pământul de toate boalele. Toate celea degeră, pier, și se curăță pământul. Noaptea de aceea e iarna mai mare, că altfel ar trebui să mănânce omul tot ce are. N-ar mai putea pune nimic pe el. Dar așa, Dumnezeu dă iarna cu noaptea mare și omul se culcă; că dacă doarme, noaptea nu mănâncă; dar vara, e ziua mare, ca să lucreze. Vara e ca să lucrăm și iarna e ca să ne odihnim“... Nu e nici egoism, nici înfumurare naivă, în această credință. Nu e nici primitivitate. Ci e conștiința că omului – care sfințește prin zbuciumul lui, mai ales prin munca lui, toată firea – i se cuvine din partea ei aceeași grijă, recunoscătoare și ocrotitoare pentru el.

Când vom vorbi, tot aici, mai departe, despre muncă, vom arăta că în concepția folclorică omul lucrează pentru întreaga fire, că toate fapăturile folosesc după urma lui. Poruncii acesteia dumnezeiești, a muncii – căreia omul i se supune cu sfințenie de atâtea veacuri –, cerul, pământul, anotimpurile și astrele trebuie să-i fie ocrotitoare, urmând și ele rânduielele lor de milenii.

Munca e, în adevăr, a doua noțiune, pe care o găsești totdeauna în înțelesul atât de larg al cuvântului *rânduială*.

Orice *rânduială* a găngăniilor, a stelelor – crește din muncă sau se reazimă pe muncă. Munca de fiecare an a păsărilor care adună recolta sfântă e o muncă plăcută în rosturile ei. Dar în rânduielele lumii sunt datorii și mai aspre. Omul trebuie să creeze nu numai viața materială, ci și viața spirituală. Dar viața asta n-o poate crea decât prin suferință, prin chin chiar. [...]

Ovidiu Papadima,

O viziune românească a lumii. Studiu de folclor.

Ediție definitivă, revăzută de autor,

cu o prefață de I. Oprișan.

București: Editura Saeculum I.O., 2009, pp. 81-84

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Edificii

Palate – Locuințe – Interioare – Piețe – Bulevarde – Străzi

Victor BILCIURESCU
Istoric

A cum 65 de ani construcțiile cu un etaj, în București, se numărau pe degete.

Afară de palatul domnesc, azi palatul regal, transformat radical așa cum se vede astăzi, afară de palatul Știrbey de pe calea Victoriei, de palatul Șuțu de pe bulevardul Colței din fața spitalului, de palatul Universității din fața statuei Mihai Viteazul (fostul Senat), de palatul Brâncoveanu (azi dispărut), clădire situată cam pe unde se afla pe Dâmbovița aripa dreaptă a actualului palat al justiției și în care a funcționat întâia oară institutul antirabic Dr. Babeș, până ce și-a construit clădirea în care funcționează azi, mult mai la vale tot pe Dâmbovița spre Cotroceni; de clădirea Hagi Moscu (azi dispărută) unde a fost odinioară primăria Capitalei, cam în fața statuei Ion Brătianu și afară de câteva alte locuințe cu câte un etaj ca de pildă: aceia a ministerului de interne, tot pe locul unde se construiește azi monumentala clădire și unde era și președenția consiliului de miniștri; a casei Vernescu de pe calea Victoriei (azi ministerul Economiei Naționale); a casei Bellu de pe calea Victoriei, unde astăzi se află birourile Cec-ului; a casei Costaforu (fost ministru de justiție) din Bătiște, astăzi casa Nicolae Filipescu; a casei Brăiloiu tot din Bătiște (clădirea unde azi este „Mercurul”); a casei general Horbatski de pe strada Vasile Conta, unde astăzi este localul liceului de fete „Regina Maria”; a clădirii în care erau dormitoarele institutului Chevit de pe str. Scaune (N. Filipescu); a clădirilor hotelurilor Capșa, Bulevard, Dacia și Avram; a casei Nica Nenciu (fostă d-na Petre Grădișteanu) de pe Calea Victoriei, aproape de șoseaua Kisseleff; a casei de pe str. Pensionatului (azi str. Vasile Boerescu) unde a locuit prof. dr. Asaki când a venit în țară dela catedra de chirurgie dela universitatea din Lyon; a clădirii unde fusese „hotel Manu” din fața grădinii Episcopiei și acelea de alături unde a locuit la etaj d-rul Asaki după ce locuise în str. Pensionatului și căruia i-a urmat vestitul dentist Young, iar la parter cofetăria Tănăsescu, tot în fața grădinii Episcopiei; a casei Lenș-Filipescu de pe fosta Calea Dorobanților, azi bulevardul Regele Alexandru I al Serbiei; a casei de pe str. Doamnei, unde era redacția „Românului” lui C. A. Rosetti, cam pe locul unde este azi banca „Marmorosch-Blank”, iar ceva mai de vale casa generalului Vilara, un puternic potentat din vremea aceia, care avea la poartă un arnăut, așa cum aveau câțiva boieri din vremea aceia (prințul Șuțu și beizadea Gr. Sturza-Vițel).

Cam acestea erau aproximativ clădirile cu etaj – zic cu etaj fiindcă cu mai mult de unul nu se afla în Bucureștii din vremea aceia. Probabil voi fi uitat câteva; în tot cazul însă nu mai multe de 4-5.

Pe terasa din fața Cercului Militar, până mult de vale spre str. Brezoianu, era un maidan mare, mai mare chiar decât cel pe care s-a construit palatul Poștelor, în mijlocul căruia trona, cu ceva vegetație împrejur, „biserica Sărintar”, în care se oficiau cununile din protipendada societății bucureștene și unde Duminicile și sărbătorile se îmbulzea lumea să asculte cel mai bun cor din tot orașul, în care vestitul tenor Costică Georgescu Lascu avea mult admirate partituri de muzică bisericească, scrise într-adins pentru el și pe

cari le executa *in solo*. Pe locul unde s-a înălțat mai târziu cocheta „Fundatie Carol I” din fața palatului regal erau înșiruite câteva case mărunte și numai cam pe unde este azi aripa stângă a Fundatiei, despre str. Clemenței, apărea mai răsărită locuința fostului ministru de justiție și reputatului jurisconsult Grigore Păucescu, „Mecena”, cum îl botezaseră scriitorii și artiștii cari îi frecventau cenaclul literar.

Celelalte clădiri fără etaj, dar arătoase, erau casele boierești, cu curți spațioase, cu grădini de pomi și de flori, ba chiar și de zarzavat pe la unele curți mai cuprinzătoare, cu dependențe gospodărești, cămări, grajd, șopron, hambar, coteț și odăi pentru personal, *odăi*, nu *odaie*, deoarece curțile boierești aveau mulți oameni de serviciu, în afară de țiganii robi, cari deși dezrobiți, nu voiau să părăsească casele boierești unde se obicnuiseră. Eu însumi am apucat asemenea robi, când eram copil, și la casele dela oraș și pe la conacele moșiiilor. Restul caselor bucureștene îl alcătuiau proprietățile celor cu mijloace mai modeste, case cu mai puține încăperi, însă cu spațioase curți umbrite de pomi roditori și cu câteva brazde de flori pe lângă locuință.

Viața familială tihnită și mulțumită și în unele și în celelalte, în tot cazul mult mai mulțumitoare decât ceva mai târziu, când a început o gospodărie municipală prinsă de primarii ce se inspirau din streinătate, ceiace era firesc să complice formalismul birocratic.

În casele boierești, în locul caracterului monden imprimat conviețuirii familiare de astăzi, sălășluia o atmosferă mult mai puțin complicată și mai puțin nervoasă, în locul plăcerii cancanurilor, al colportărilor și intrigilor, trona senina atmosferă a înțelegerii și a îngăduinței reciproce; încredere deplină între membrii aceleiași familii, soțul era capul familiei, în casă era ascultare din partea celor tineri către cei mai bătrâni, copiii nu ieșeau din cuvântul părinților, nici nu se emancipau încă pe când se aflau în cursul inferior al liceului; în familie stăruia iubire curată, sinceră, nefățarnică; până și servitorii erau devotați, slujind aceiași casă câte 20 și 30 de ani. Gospodăria casei era întreagă în grija soției care știa tot rostul trebii și nu numai al casei de la oraș, ci și al celei de la țară, dacă trebuia să se împartă și la moșie, căci ochiul ei trebuia să fie pretutindeni. Chiar și educația copiilor cădea tot în seama ei până la vârsta școlii; d-acolo și zicala: „cei șapte ani de acasă”. Risipă nu se pomenea; căminul nu știa masa verde, n-avea capital rezervat pentru ea; economiile soției – dacă avea – le întrebuința ca să ajute la o nevoie a casei, să facă o plăcere copilului, sau să scutească soțului o cheltuială neprevăzută. Familia de odinioară nu abuza de petreceri, nu s-amesteca în trebile familiilor prietene sau cunoscute, nu pune la cale intrigi, nu invidia situații mai bune ca ale ei, nu fleacă pe socoteala cunoștințelor sau prietenilor, nu gelozea situații materiale sau sociale mai prospere, ci deplină înțelegere era între ai casei. [...]

Victor Bilciurescu,
București și bucureșteni de ieri și de azi.
București: Editura Universul, 1945, pp. 79-81

Cercul Militar din București – un punct de „rouge vif” pe harta Capitalei (I)

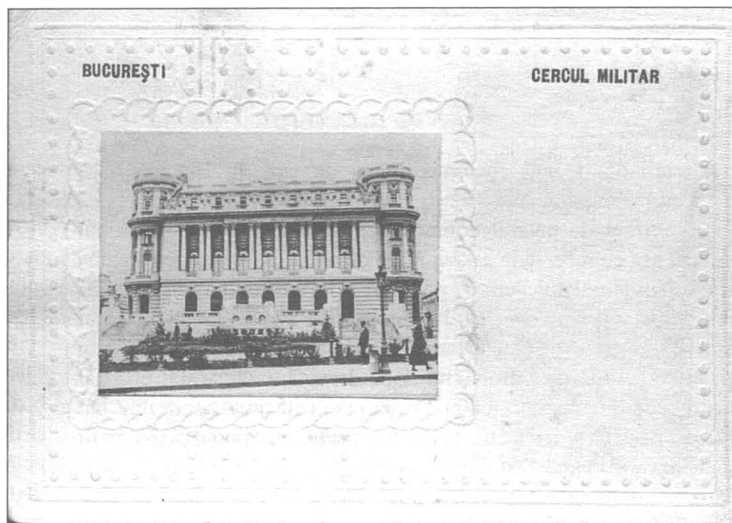
Dr. Marian NENCESCU

Dacă lăsăm deoparte rămășițele arheologice datând din epoca mijlocie a bronzului (cca. 1600 î.Ch.) și până în timpul cuceririi romane, putem spune că principalele construcții ce au marcat vechea „cetate a Dâmboviței” datează în principal din secolul al XVI-lea, când Bucureștii devin capitală a Țării Românești. În scurt timp – mai puțin de un secol – orașul, ce beneficia de circumstanțe avantajoase sub aspect comercial și politic, se extinde considerabil, astfel încât în 1862 devine capitală naturală a țării. În paralel, se schimbă și denumirea, din „Cetatea Dâmboviței”, cum apare consemnată în documentele de curte de la mijlocul secolului al XV-lea, în actuala denumire de București, care își face simțită prezența în cronică călătorului francez Pierre Lescapier, care constata în 1574: „Zidurile de apărare ale cetății sunt alcătuite din trunchiuri groase de stejar, fixate între ele prin cuie de lemn. Tot din lemn este și pavajul ulițelor ce dau către râul local, Dâmbovița”.

Epoca de glorie din perioada medievală a orașului rămâne însă domnia lui Matei Basarab (secolul al XVII-lea), când orașul cunoaște prima înflorire. Hotarele naturale ale Bucureștilor lui Matei Basarab nu depășeau însă actuala Grădină Cișmigiu (la vest), zona Batiște (la nord), denumită după numele unui conducător de oști de origine greacă din vremea lui Radu Mihnea, și malul drept al râului Dâmbovița până la actuala Biserică Sfinții Apostoli. Era un oraș, după cum spun cronicile, *mai frumos ca Iași*, având 1.200 de case, circa 100 de biserici și o populație estimată la circa 12.000 de suflete (după mărturia lui Paul Strassburg, ambasador al regelui suedez la Constantinopol, ce vizitează Bucureștii la 1640, însoțit de contele polonez Krassinski).

Piața Palatului Regal și Ateneul Român

*Cercul Militar (Cărți poștale ilustrate din
Colecția de patrimoniu a Bibliotecii Metropolitane București)*

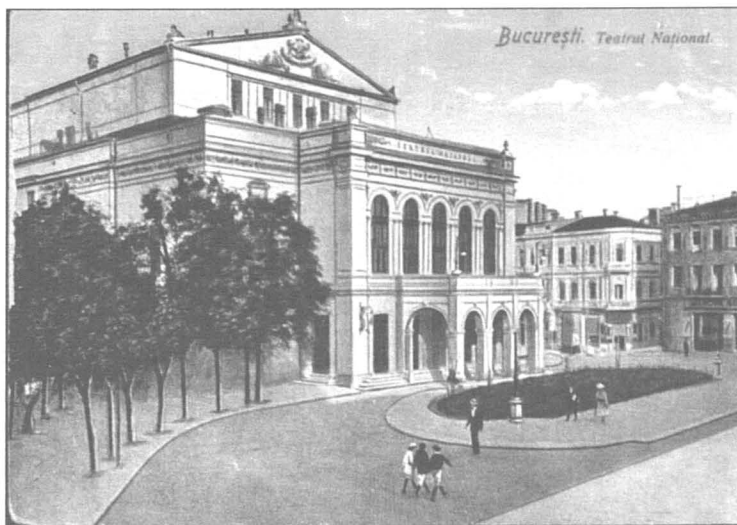
Treptat, mai ales în vremea lui Șerban Cantacuzino (1678–1688), dar mai ales a lui Constantin Brâncoveanu (1688–1714), orașul se dezvoltă pe axa Târgul Cucului (actuala biserică Sf. Gheorghe-Nou), Târgul de Sus, artera principală fiind constituită din actuala stradă Lipscani, unde se aflau și cele mai multe hanuri și vaduri comerciale. Punctul terminus al liniei de *poștă* (transport de mărfuri și persoane, dar și curier comercial) se afla la Hanul Șerban-Vodă (azi, localul Băncii Naționale). Este meritul domnitorului Constantin Brâncoveanu de a deschide o nouă cale comercială – Podul Mogoșoaiei (inițial, Calea Brașovului), ce unea Târgul de Afară (Biserica Sf. Gheorghe-Nou) de Calea (Târgul) Moșilor. Pe această nouă arteră își vor ridica puternicii zilei impunătoarele palate, a căror amintire a rămas azi doar în cronici – Dudeștii, Cantacuzinii, Rudenii și, mai presus de toți, Brâncovenii, al căror palat se afla pe amplasamentul actualului bloc Gioconda (Piața Națiunilor Unite).

Azi, Calea Victoriei (denumire acordată după 1878, în cinstea victoriilor din Războiul de Independență) rămâne artera cea mai animată, dar și cea mai cunoscută a Capitalei. Ea străbate zona centrală a orașului, de la sud la nord, pornind de pe malul stâng al Dâmboviței și vărsându-se în Șoseaua Kiseleff. Punctul central de interes rămâne însă *Palatul Cercului Militar*, construcție semeată datând de la începutul veacului al XX-lea (construcția a început în 1912 și s-a inaugurat la 4 februarie 1923). În fapt, artera situată între Cercul Militar și Ateneu rămâne și azi un veritabil *Corso*, străjuit de impunătoare construcții (Palatul Telefoanelor, fostul Teatru Național, Palatul Regal) și animat de cafenele, magazine de lux și hoteluri. Înainte de a ne concentra asupra *Palatului Cercului Militar*,

se cuvine să aruncăm o privire și în imediata apropiere. Aici se află Cafeneaua Capșa, loc tradițional de întâlniri culturale și politice bucureștene, pasajul și teatrul Comedia, pasajul și blocul *Imobiliara* care, împreună cu Palatul Telefoanelor, constituie argumentul de necontestat al modernizării Capitalei. Lângă Telefoane se afla fostul Cinema Savoy (devenit azi Teatrul Tănase), iar în fața fostului Teatru Național (bombardat în 1944 și renăscut sub formă de hotel) se afla Hotelul Continental, străjuit de Pasajul Român. La intrarea în pasaj se mai poate și azi vedea placa de marmură ce indică *Hotelul Metropol*, în prezent dezafectat, dar frecventat în perioada interbelică de industriași și călători de lux.

Despre Corso-ul bucureștean ne oferă date suplimentare Paul Morand, academician francez îndrăgostit de vechiul București: „Depuis cent ans, toute la vie politique, mondaine, dynastique, amoureuse et anecdotique de la Roumanie s’est concentré sur le court espace qui va de Capsa à l’Athénée Palace. Les quartiers de Bucarest sont désignés par des couleurs : jaune, vert, bleu ; les faubourgs sont noirs, le centre est rouge. Disons, donc, que la Calea Victoriei est rouge vif” (Paul Morand, *Bucarest*. Paris: Librairie Plon, 1935, p. 170).

Revenind la Terasa Cercului Militar, va trebui să dăm crezare memorialistului Victor Bilciurescu, care semnală că înainte de construcția acestui edificiu, în fața Bisericii Sărin-dar se afla un maidan imens (poate chiar mai mare decât cel unde s-a construit ulterior Poșta), unde se îmbulzea lumea să vadă cununiile cele strălucite de la Biserică sau să-l asculte pe

Teatrul Național

renumitul tenor Costică Georgescu Lascu, șeful corului bisericesc, ale cărui solo-uri făceau deliciul publicului. În zonă se mai aflau numeroase case boierești, azi dispărute în totalitate, împrejmuite de grădini largi, inclusiv de zarzavat, și având numeroase *odăi* pentru slugi și chiriași.

Și ca să ne despărțim de trecut râzând, vom consemna că cei mai mulți servitori erau ȝigani dezrobiți (V. Bilciurescu, *București și bucureșteni de ieri și de azi*. București: Editura Universul, 1945, p. 81). De aici și preponderența, azi, în centrul istoric al orașului, a etnicilor romi.

Iosif Iser – Peisaj la Dunăre

Reproduceri în paginile 5, 17, 22, 24, 25, 26, 28

Teatrul Odeon la aniversarea unui secol de existență

Dr. Vera MOLEA

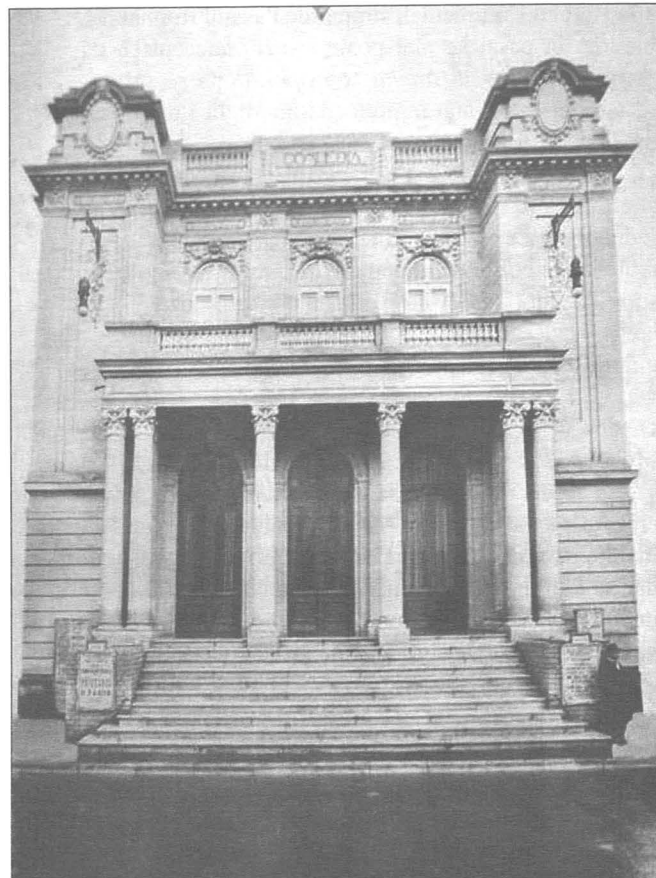
Biblioteca Metropolitană București

Aflat în plin centrul Bucureștilor, Teatrul Odeon ni se înfățișează sub priviri ca una dintre cele mai frumoase clădiri ale Capitalei noastre. La împlinirea a 100 de ani de la ridicarea ei, după proiectul arhitectului Grigore Cerchez, dedicăm paginile de mai jos acestui important edificiu de cultură.

În 1910, Societatea pe acțiuni „Atlas” a închiriat de la Emil Lahovary spațiul dinspre strada Academiei, unde a construit această clădire rămasă în conștiința bucureștenilor sub numele de Pasajul Comedia. În decembrie 1911, lucrările au luat sfârșit, iar Societatea „Atlas” avea în exploatare Sala Comedia, restaurantul Majestic, care a funcționat vreo doi ani în holul cel mare din față (azi, foaietul Teatrului Odeon), iar la subsol, Sala de teatru Majestic – unde antreprenorul prezenta cu mare reclamă numere aduse de la Paris – și un bar, numit Barul American. Din conducerea Societății „Atlas” făcea parte și avocatul Mihail Sipson, membru de frunte al baroului și om de aleasă cultură, despre care se spunea că nu lipsea de la nici o premieră a teatrului. La propunerea lui Sipson, primul director artistic al acestui nou așezământ teatral a fost numit actorul Ion Manolescu. Din motive economice, Societatea „Atlas” a impus trupei să joace numai piese într-un act sau două. S-a vrut să fie un teatru intim, după modelul celor din Franța, unde să se joace piese într-un act sau două în limba română și unul în limba franceză. Pentru piesele în limba franceză, Societatea l-a însărcinat pe actorul român Eduard de Max, societar al Comediei Franceze.

Inaugurarea edificiului a avut loc la 25 decembrie 1911, cu un spectacol *coupé*: Marșul din opera *Tannhäuser* de Richard Wagner, în interpretarea orchestrei teatrului condusă de Oscar Spirescu; prolog în versuri de Tudor Arghezi, în interpretarea Mariei Giurgea; *Măștile*, dramă într-un act de Robert Bracco; *Concertul de vioară nr. 8*, în interpretarea lui Max Geiger, concert maestrul orchestrei; actul IV din *L'ami des femmes* de Dumas-fiul; *Rapsozii* de Victor Eftimiu; actul IV din *L'étrangère* de Dumas-fiul. Evenimentul cultural a fost onorat de prezența familiei princiare și de elita intelectualității bucureștene. Prima trupă a teatrului avea în componență pe: Ion Manolescu, Constantin Toneanu, Grigore Mărculescu, G. Niculescu, N. Săvulescu, C. Ciucurescu, Zoe Dumitrescu, Elena Borgovanu, Titu Protopopescu, Luigi Palmieri. Cum actorul Eduard de Max a refuzat să se ocupe de repertoriul francez, s-a apelat la trupa franceză condusă de Charles le Bargy, aflată la acea dată în turneu în România. Atmosfera a fost incendiară: teatrul având în jur de 500 de locuri, s-a ajuns la un fapt nemaîntâlnit la acea vreme, și anume s-au cerut bilete la suprapreț. Sala era zugrăvită în alb, avea o acustică bună și, în plus, un tavan mobil, care se putea deschide pe timpu verii.

Spectacolele *coupé*, care s-au derulat în continuare, nu au satisfăcut exigențele publicului bucureștean, fapt pentru care beneficiile erau infime, lucru care a nemulțumit pe cei de la „Atlas”. Ion Manolescu încercase să impună un repertoriu

Sala Comedia, 1911

cu succes la public, dar nu a găsit înțelegere decât la Sipson, acesta avea însă puteri limitate în societatea respectivă. Cei-alți membri din conducerea „Atlas” voiau câștiguri rapide. Abia în primăvara lui 1912, Consiliul de administrație și-a dat seama de decizia greșită și a permis să se monteze și piese în trei acte. În august 1912, administrația teatrului a cerut ajutorul Teatrului Național din București, în sensul că Teatrul Comedia propunea să devină un teatru preparator pentru absolvenții Conservatorului, care erau vizați să devină actori ai Naționalului. Au fost angajați: Achille Popescu, Francisca Rozan, Alexandru Ionescu-Ghibericon, Sofia Ionescu, iar secretarul teatrului a fost numit Alexandru Mavrodî.

Întrucât sala teatrului avea un tavan mobil, la 24 iunie 1912 s-a deschis stagiunea de vară. Victor Eftimiu, directorul artistic, își propusese să aducă în fața spectatorului bucureștean, rămas acasă, un repertoriu românesc. Teatrul Național din Craiova a fost invitat să deschidă stagiunea de vară. Directorul teatrului craiovean, Emil Gârleanu, a conferențiat atunci despre viața lui Barbu Lăutarul, apoi a urmat spectacolul *Cobzarul*, cu Ion Anestin în rolul cunoscutului lăutar. S-au mai jucat în acea vară poemul dramatic *Stan Cobzarul* de Elena Văcărescu, cu Ion Manolescu în rolul principal, farsa *Peștoa-*

rele Oliviei, după William Shakespeare, *Ariciul și Sobolul* de Victor Eftimiu, *Zodia Porcului*, o farsă în trei acte „scrisă de un domn care și-a pierdut banii la cărți”, după cum anunțau ziarele.

A doua stagiune a Teatrului Comedia s-a deschis la 9 septembrie 1912 cu spectacolul *Cafeneaua cea mică* de Tristan Bernard, în regia lui Petre Sturdza, în care s-a remarcat prin jocul dezinvolt și plin de nuanțe actorul Achille Popescu, în rolul chelnerului *Albert*. Anul 1913 a fost nefast pentru teatrele din București din cauza izbucnirii războiului balcanic, sala Teatrului Comedia transformându-se într-un cinematograf. În toamna următorului an s-au perindat mai multe companii teatrale, conduse de Constantin Radovici și de George Carussy, apoi cea a lui Achille Popescu. Între 3 și 6 aprilie 1915, a avut loc la Teatrul Comedia reprezentația de gală a Suzannei Desprès și Aurélien Lugné-Poe în folișul artiștilor francezi și belgieni. S-a jucat *Romanțioșii* cu Suzanne Desprès într-un travesti, alături de ea fiind Alice Cocea, Yonnel, Alexandru Davila, Uhrynovski, Lugné-Poe. Din septembrie 1915, pe scena Comedia și-a inaugurat stagiunea Compania Teatrală „Marioara Voiculescu – Bulandra”, care se înființase în 1914 și jucase până atunci la Teatrul Modern, din strada Doamnei. Cu acest prilej, teatrul a fost denumit „Regina Maria”. Trupa a jucat *Învieerea*, *Dama cu camelii*, *Tosca* de Victorien Sardou. Ultimul spectacol al anului 1915, *Gioconda* de Gabriele d'Annunzio, a fost un adevărat regal actoricesc datorat jocului magnificilor Tony Bulandra, Lucia Sturdza-Bulandra și Marioara Voiculescu. La începutul anului 1916, Compania „Voiculescu – Bulandra” a jucat *Strigoii* de Ibsen, *Poliche* de Henry Bataille, *Marșul nupțial*. Odată cu sfârșitul stagiunii 1915–1916, Compania s-a destrămat.

Intrată în război, la 16/29 august 1916, România avea să suferă din toate puncte de vedere: social, economic, cultural. După ce trupele germane au intrat în București, printr-o ordonanță, românii erau înștiințați că se află sub ocupație. Potrivit acestei ordonanțe, au fost suspendate toate spectacolele, câteva zile fiind închise și cafenelele. Teatrul Național din București avea să primească o grea lovitură prin rechiziționarea clădirii – cu tot avutul: decoruri, costume, recuzită – de către trupele germane. Pe scena Naționalului urma să-și desfășoare activitatea o trupă germană de operă, mai apoi, de comedii și drame. La data de 1 mai 1917, directorul general al teatrelor, I.C. Filitti, anunța că Teatrul Național din București înceta să mai existe. Actorii români, care nu pleaseră în pribegie la Iași, aveau voie să joace pe această scenă numai dacă plăteau chirie nemților. Actorul Vasile Toneanu, vorbind în numele actorilor români, a refuzat această „ofertă” jignitoare. Ca urmare, Societatea Dramatică Română a fost mutată la Teatrul Comedia, închiriat la acea dată de către soții Bulandra. Afizele spectacolelor trebuiau să fie în limbile română și germană, iar întreg repertoriul era aspru cenzurat. În seara de 1 mai, actorii români și-au deschis stagiunea pe scena de la Comedia cu spectacolul *Hamlet*. Au putut să dea reprezentații doar până la data de 27 mai 1917, pentru că nemții au rechiziționat și această sală sub pretextul că teatrul avea plafon mobil și, pe timpul verii, „aveau nevoie de aer” la spectacolele tru-

Sala Studio, 1911

pei lor. Actorii au avut voie să joace în vara lui 1917 la Grădina Blanduzia (fostul Teatru Edison), din strada Doamnei. Odată cu venirea toamnei, ei vor reveni la Comedia, inaugurând stagiunea, în octombrie 1917, cu spectacolul *Trandafirii roșii* de Zaharia Bârsan. În anul următor, deși războiul nu se încheiase, actorii români, refugiați la Iași, încep să se întoarcă la București. Compania Dramatică Bulandra revine pe scena Teatrului Comedia și deschide stagiunea 1918–1919 cu spectacolul *Stane de piatră* de Hermann Sudermann. Teatrul Comedia, sub numele de Teatrul „Regina Maria”, va rămâne până în 1929 gazda primitoare a Companiei Bulandra. După mutarea Companiei Bulandra pe cheiul Dâmboviței, pe scena Comediei au jucat mai multe trupe. Dar cel care avea să-l transforme din nou într-un punct teatral de mare atracție a fost regizorul Sică Alexandrescu. Am putea spune că el este cel care a adus comedia la ea acasă.

Bibliografie

Cărți

- Anestin, Ion. *Schiță pentru Istoria Teatrului Românesc*. București: Editura Vremea, 1928–1938.
 Bulandra-Sturdza, Lucia. *Amintiri, amintiri*. București: Editura ESPLA, 1960.
 Iordăchescu, Octavian. *Ioan Vova cel... Cumplit!* București: Editura Casa Radio, 2007.
 Manolescu, Ion. *Amintiri*. București: Editura Meridiane, 1962.
 Massoff, Ioan. *Istoria Teatrului Românesc*, vol. III–VIII. București: Editura Meridiane, 1961–1981.
 Voiculescu, Marioara. *Jurnal. Memorii*. București: Editura Fundația „Camil Petrescu”, Revista „Teatrul Azi”, 2003.
Istoria Teatrului în România, vol. I–III, București: Editura Academiei Române, 1965.

Periodice

Arta; *Dimineața*; *Clipa Teatrală*; *Ilustrațiunea Română*, 1912; *Rampa*, 1911–1944; *Scena*; *Teatrul*; *Țimpul*; *Universul*; Arhivele Naționale ale României, fond Teatrul Național; Muzeul „Constantin Nottara” din București.

PATRIMONIU

Th. D. SPERANTIA, *Amintiri despre Ion Creangă*

Viața Românească, Iași, 1927

L-am cunoscut pe Ion Creangă, eram chiar prieteni; prieteni însă pe cât permitea vârsta: Ion Creangă era numai cu vreo doi ani mai mic decât tatăl meu. L-am cunoscut prin 1878 la o vie, la un domn Dragoș.

Parcă-l văd cu o haină lungă, un fel de manta, și cu o pălărie mare, vânătă. Era prin iulie, pe vremea caiselor. Am luat masa la vie. După masă Creangă ne-a spus povestea cu Ivan Turbincă. Nu știu, o scrisese pe atunci, ori avea de gând s-o scrie, știu că era de haz. Subiectul se potrivea cu al lui Costache Negruzzi: Todirică jucător de cărți, și cu Fierarul, scris mai în urmă de mine. Ivan Turbincă avea un fel de sac, ori tolă în care ce pune, pus rămânea, nu putea să mai iasă, ori să scoată cineva până nu pune mâna Ivan Turbincă. Și Ivan a băgat na turbinca, mi se pare pe moarte, pe-o mulțime de draci și pe Scaraoschi: zicea numai vorba: Na turbinca! și era gata...

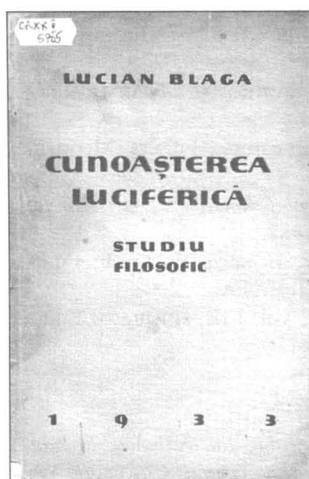
Mihai D. RALEA, *Interpretări*

Editura Literară a Casei Școalelor, 1927

Tot ce există serios, definitiv, din plin, tot ce are un rol, tot ce modifică și frământă existența, fiindcă e în adevăr real atrage admirația d-lui Ibrăileanu. Unii deosebesc pe deoparte judecata de valoare care apreciază, pe de altă parte judecata de realitate care constată. Filozofia d-lui Ibrăileanu reduce acest dualism. Concepția sa e fenomenalistă, în sensul că orice existență puternică, orice realitate adâncă, cuprinde într-însa și o valoare. A fi în adevăr ceva înseamnă implicit a valora ceva. Un copac care e cu adevărat copac, un politician care e aceasta în toată puterea cuvântului, un poet care e poet, un țăran care nu e altceva nimic decât țăran, iată tot atâtea valori. Realitatea când e foarte realitate, existența când e intensă devine merit. Dar dacă aceasta e filozofia sa, a explica realitatea unui fenomen se confundă cu a-l prețui. Înțelegerea unui fenomen devine implicit lauda lui...

Lucian BLAGA, *Cunoașterea luciferică*

Editura Dacia Traiană, Sibiu, 1933

Cunoașterea luciferică începe prin aceea că nu mai socotește obiectul dat al cunoașterii drept „obiect”, ci numai ca un simptom al „obiectului”. Prin acest act obiectul cunoașterii ajunge în „criză”, adică suferă o despicare în două, într-o parte care se „arată” și într-o parte care se „ascunde”, prin ceea ce obiectul își pierde echilibrul interior. Cunoașterea, în manifestarea ei cea mai frecventă, se găsește față în față cu un complex de fenomene empirice, pe care le determină „paradisiac” prin „concepte”. Cunoașterea luciferică invadează cunoașterea printr-un act neașteptat, care nu se explică prin nici o necesitate proprie celei paradisiace: ea „problematizează” „complexul de fenomene” despre care vorbim. Prin „punerea problemei”, complexul de fenomene, conceptual mai mult sau mai puțin determinat, se prefăce în altceva decât „complex de fenomene”; el se transformă în „complex de semne al unui mister”. Aceasta e schimbarea neprevăzută de orizont, ce-o îndură orice fenomen sau complex de fenomene, orice „experiență”, în momentul când ia contact cu cunoașterea luciferică.

ISTORIA CĂRȚII

Din nou despre „ideea națională”

Antologie cu un subtitlu inspirat, *Ideea națională în momente de criză*, publică doamna Doina Rizea, editor consacrat și istoric literar avizat, în colecția „Ritmurile ideii naționale la români” a Editurii Floare Albastră (*Poezie și patriotism în literatura română. Ideea națională în momente de criză*. Antologie comentată de Doina Rizea. București: Editura Floare Albastră, 2006).

Deși majoritatea textelor selectate au văzut lumina tiparului între 1914–1918, altele fiind rostite sau scrise cu patos revoluționar de apostoli ai românismului, precum Nicolae Bălcescu, Avram Iancu, Simion Bărnuțiu sau Papiu Ilarian, meritul fundamental al antologiei îl constituie *actualitatea* lor. Aceasta în contextul amplelor discuții cotidiene despre reorganizarea administrativă a țării, în fapt, după cum au observat unii analiști, un pas riscant către *federalizare*.

Revenind la selecția efectuată de dna Doina Rizea, constatăm că tema abordată – respectiv analiza ideii de naționalism în literatură – nu este atât de demonetizată încât să nu producă îngrijorare. Faptul că azi se scrie *timid* despre un asemenea subiect nu înseamnă că sfera terminologiei literare, și chiar a politologiei, își poate permite să-l minimalizeze sau, mai grav, să-l ignore. Argumentul care validează acest demers este chiar cel rostit de regretatul poet Ștefan Augustin Doinaș, într-o antologie pe această temă, apărută la Editura Humanitas în 2001, și anume că: „Poezia patriotică este Poezie” (Ioana Bot, *Poezia patriotică românească*). Aceeași idee este susținută de Maurizio Viroli în lucrarea *For Love of Country: An Essay on Patriotism and Nationalism* (în traducere: *Din dragoste de patrie: Un eseu despre patriotism și naționalism*), apărută la aceeași editură în anul 2000, cu o prefață de Aurelian Crăiuțu, de la Indiana University, SUA, intitulată provocator: *Patriotismul, un concept desuet*?

Răsfoind antologia dnei Doina Rizea, nu putem decât să admitem teza potrivit căreia: „Tratată cu bun simț, cu grijă să nu rănim trecutul pentru a vindeca prezentul, tema nu face decât să atragă cititorul dornic de informare” (*op. cit.*, p. 6). O dovadă este și înscrierea cărții în colecția „Antologii școlare” (o inițiativă onorantă a editurii menționate, din păcate o floare rară în peisajul publicistic actual).

Meritul principal al cărții îl constituie în egală măsură textele, unele inedite, sau, în orice caz, mai puțin cirkulate ale unor autori care, din motive politice, au fost opriți de la publicare sub comunism, de la Aurel C. Popovici la N. I. Herescu, sau chiar unele texte politice de Constantin Stere, dar și *comentariile*, ce exced adesea simpla introducere în temă. În acest sens, cartea are aparența unui studiu aplicat de istorie și sociologie literară, însoțit de texte extrase din publicistica anilor 1914–1918, respectiv, acoperind, în linii mari, momentul Războiului de Reîntregire.

Principalele surse de documentare folosite sunt constituite din colecțiile publicațiilor „România”, ziarul de front al

Marelui Cartier General al Armatei (condus multă vreme de Mihail Sadoveanu și la care publicau frecvent Octavian Goga, Corneliu Moldovan, dar și „veteranii” Delavrancea, Al. Vlahuță sau Ion Agârbiceanu) și, respectiv, „Neamul românesc”, publicația cea mai reprezentativă a vremii, condusă autoritar de Nicolae Iorga. Ambele publicații ilustreau, odată cu situația *la zi* a frontului, și cele mai semnificative tendințe și opinii publice, totul având drept scop mobilizarea și îmbărbătarea populației, pentru a întări încrederea în victorie. Din cantitatea semnificativă de texte, inclusiv literare și politice, sunt selectate și evidențiate cele mai importante, unele constituind veritabile *manifeste* publice.

Răzbate, din articolele și studiile publicate, credința aproape divină a reîntregirii hotarelor firești ale patriei. „Ce este Regatul Român fără Ardeal? O absurditate geografică. O fâșie de pământ frântă în semicerc [...] Secați izvoarele, nimiciți pe frați ajutând victoria ungurească, și nu se va mai zice: *Românul nu piere*. De aceea, vrem Ardealul și nimic mai mult [...]” sunt cuvintele rostite de Nicolae Filipescu la 15 martie 1915. Sunt și gânduri comune pentru o întreagă generație care a visat la Ardealul unit cu Țara și care n-a mai apucat, din motive cunoscute, să trăiască victoria. Astăzi, numele lui Nicolae Filipescu este mai puțin rostit, deși gazeta „Epoca”, pe care a înființat-o și la care publicau I.L. Caragiale sau Al. Vlahuță, reprezintă cea mai autentică moștenire a „Timpului” eminescian.

În aceeași nedreaptă uitare a intrat și Aurel C. Popovici (1863–1917), autorul celui mai substanțial studiu de reformă a monarhiei austro-ungare, *Statele Unite ale Austriei Mari*, publicat la Leipzig în 1906, în care autorul pleda argumentat ca românii din Austro-Ungaria să li se recunoască dreptul de națiune. În articolul „Naționalism sau democrație?”, citat în antologie, Aurel C. Popovici face o analiză a moștenirii pașoptiste, constatând: „Unde era să fie azi întreg neamul românesc pe scara culturii adevărată, dacă o soartă mai bună ar fi făcut cu puțință ideile de la 1848 ale lui Ioan Maiorescu [...] și, pe de altă parte, a unor principii naționale ca ale lui Eminescu...”

Cu mențiunea că fiecare text în parte merită o analiză specială, nu ne rămâne decât să constatăm că patriotismul literar, ca de altfel orice formă de patriotism, este necesar în istoria unui neam precum *sarea în bucate*. Sentimentele se educă, la fel ca și gustul, iar sentimentul național reprezintă esența ideii naționale pentru care s-au jertfit înaintașii. (M. N.)

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

George Astaloș

Duplex Paris – București

La fel de celebru în Franța – țara de adopție – ca și în România, George Astaloș nu a uitat niciodată de unde a plecat. De altfel, o sursă inepuizabilă de inspirație a operei sale o reprezintă amintirile, ca și personajele – negustori, hoți celebri, escroci și artiști – care populau zona Hala Traian, din cartierul Calea Călărașilor, în care s-a născut și a copilărit scriitorul (n. 4 octombrie 1933). Bucureștean după mamă, german după tată, George Astaloș a avut șansa să locuiască într-un cartier cosmopolit, populat în mare măsură de cetățeni de confesiune mozaică, dar și de alte etnii pripășite prin capitală. Aici a învățat nu doar subtilitățile limbii, lucru fundamental pentru un scriitor, dar și *argoul*, parte integrantă a culturii citadine.

După o scurtă carieră militară – autorul a absolvit Școala Militară de Ofițeri, arma topogeodezie – sfârșită prin *demisie*, fapt mai puțin obișnuit în epocă, se dedică exclusiv carierei literare, ca poet și dramaturg.

În 1969, i se pune în scenă prima piesă, *Vin soldații*, la fostul Studio Cassandra al IATC, și are șansa să beneficieze de un reportaj filmat de o echipă americană de la NBC. Piesa, în versiune filmată, este difuzată peste ocean, venind în contextul revoltelor studențești de la Paris din 1968. Ea atrage atenția scriitorului Pierre Emmanuel, președintele

Congresului PEN-Club-ului de la Piran (Slovenia), care îl invită pe autor în Franța, cu o bursă a statului francez. Avea 38 de ani, în 1971, și depășise deja „Cortina de Fier”. „Cel mai tânăr poet pe care îl avem în Europa se află la Paris”, constata la vremea respectivă criticul Romul Munteanu. Urmare, poate fără să știe, îndemnul concitadinilor evrei ce părăseau pe capete comunismul pauperizat.

Viața la Paris nu a fost de la început ușoară, mai ales că, odată isprăvită bursa, situația sa economică devine precară. Lucrează ca hamal în Halele Parisului, prilej nu doar să-și perfecționeze limba și să cunoască cele mai diverse medii sociale, dar chiar să se întrețină la propriu. Din cei 50 de franci câștigați zilnic, o parte o dedică „burbonului marinăresc”, alta cărților și călătoriilor. Așadar, Parisul boem îl prinde între „vintrele” sale, în vreme ce la București mama sa e nevoită să-i arunce lucrurile și biblioteca din casă, pentru a scăpa de o acuzație absurdă și umilitoare: încercarea de a lichida un ofițer sovietic cazat în apartamentul părintesc. Era evident o înscenare, o răzbunare frecventă în epocă față de *cei ce alegeau libertatea*.

Timp de 30 de ani se acomodează cu Parisul, oraș de adopție, unde se și căsătorește cu doamna Hélène, o distinsă intelectuală, cu alură de maramureșeancă. În răstimp, bate caldarâmul Cartierului Latin, zăbovind în fața comorilor etalate de buchiniști, cutreieră cartierul Marais, un fel de Călărași al Parisului, vechi cartier evreiesc, cu case având curți interioare, și frecventează, sporadic, cenaclul poetului Leonid Mămăligă (pseudonim literar, L. M. Arcade). De altfel, membrii exilului românesc de la Paris nu-l încântă, așa încât preferă compania altor emigranți, în special sârbi și evrei, mai primitivi și mai solidari. Amintirea țării se estompează în sonoritățile argoului, în savoarea licorilor dublu distilate și uneori a vinului de buturugă ce însoțea aroma aburindă a sarmalelor de casă.

Între timp, piesele sale scrise direct în limba franceză cuceresc scenele lumii, autorul fiind reprezentat simultan la Paris, Washington, San Jose, Ottawa, Viena, Dortmund ș.a.

Cetățean de onoare al Parisului, în urma câștigării concursului literar de piese dedicate Bicentenarului Revoluției Franceze, titlu primit chiar pe 14 iulie 1989, membru onorific al Guvernului Comunei Libere Montmartre din aceeași metropolă, George Astaloș are și meritul de a iniția și finaliza ridicarea unei statui a poetului Mihai Eminescu, chiar în inima Parisului, aproape de Biserica Ortodoxă Română. Statuia, operă a maestrului român Ion Vlad, a fost ridicată din contribuțiile benevole ale românilor din emigrație, beneficiind însă și de sprijinul fostului președinte al Franței, Jacques Chirac. Împrejurările ridicării acestui monument constituie un veritabil sâmbure de roman, relatat adesea de maestrul Astaloș cu o vervă specifică. Concluzia: dacă președintele Chirac n-ar fi avut o mătușă din România, altfel s-ar fi scris istoria!

După 1990, George Astaloș a vizitat adesea România, însoțit de binevoitoarea doamnă Hélène. Și-a cumpărat chiar o locuință pe bulevardul Regina Elisabeta, aproape de Cișmigiu. Prezent de câte ori e în țară la toate reuniunile Cenaclului Societății Scriitorilor Militari, este și cel mai mare admirator al scriitorilor cu epoleți. Unii dintre ei – Liviu Vișan, George Mihalcea, Emil Niculescu, Marian Nica, Octavian Mihalcea ș.a. – au beneficiat chiar de generoase și onorante „bilete de trecere” în lumea literelor.

Bun conviv, excelent povestitor, modest și discret, George Astaloș a rămas toată viața un bun român, îndrăgostit iremediabil de cartierul Traian, unde a copilărit. Nici chiar Legiunea de Onoare, oferită de statul francez, alături de gradul *onorific* de general al Armatei Române, nu i-au clintit firea și obiceiurile. (M. N.)

Biobibliografie

Născut la București, pe 4 octombrie 1933, George Astaloș a copilărit în zona Hala Traian, alături de o diversitate de etnii și confesiuni religioase. Tatăl său, originar din Bucovina (Vatra Dornei), a fost deportat în 1945 în Dombas (URSS) pentru vina de a fi de etnie germană. Mama, născută Tănăsescu, era bucureșteancă de cinci generații. Debutează în 1948 într-o revistă școlară, iar în 1953 absolvă Școala de Ofițeri Topogeodezi. În paralel cu cariera militară practică sportul de performanță, disciplina rugby, și scrie, mai mult pentru sertar.

Debutul adevărat are loc în 1968, când scrie piesa *Vin soldații*, având ca pretext invadarea Cehoslovaciei de către Armatele Tratatului de la Varșovia, mai puțin România. Piesa este jucată la Cassandra (1969) și premiată în 1970 cu Premiul Uniunii Scriitorilor. După exilul voluntar în Franța, piesa este reluată la Paris, în 1972 (în regia lui Petrică Ionescu), fiind ulterior reprezentată în Europa, America și Extremul Orient.

După 1970 se stabilește în Franța și obține cetățenia în 1976. Din 1972 este redactor-șef al revistei „Nouvelle Europe”, editată de Consiliul Europei, și publică peste 200 de eseuri, studii și articole cu conținut critic și polemic.

Cea mai cunoscută piesă a sa, *Caviar, vodka și bye-bye*, a cunoscut și cea mai amplă carieră internațională. Versiunea românească, avându-i în distribuție pe Tamara Buciuceanu, Stela Popescu și Alexandru Arșinel (regia Dan Puican), a primit Premiul UNITER pe anul 1999, fiind reprezentată în fața a zeci de mii de români din diaspora, în numeroase metropole precum Bruxelles, Cape Town via Tel Aviv. „Aplauzele au durat și douăzeci de minute...”, confirmă marea actriță Tamara Buciuceanu.

Piese sale de teatru au inspirat inclusiv teze de doctorat, susținute la universitățile din Paris (Sorbona), Elveția (Lausanne) sau Japonia (Tokyo). Cunoscuta editură americană University Press publică, în 1991, antologia *Five Plays by George Astaloș*, o confirmare definitivă a celebrității sale.

Origini „babiloniene”

M-am născut în zona emailată a cartierului evreiesc din București, familia mea din partea tatălui fiind dintr-un orașel balnear din Bucovina – vatră babiloniană de la poalele Carpaților de Nord ai României. „Vatră”, pentru că, așa cum cuvântul o indică, orașelul e plasat în căușul dintre munți (numindu-se chiar Vatra Dornei) și „babiloniană” fiindcă, așa cum cuvântul n-o indică, în acel spațiu mirific, departe de marile artere rutiere, cu zgomotul și traficul lor năucitor, români, germani, evrei, polonezi, rușeni și ucraineni munceau împreună, se frecau unii de alții în cârciumi, pălăvrăgeau fără complexe în limbile lor natale, se certau, se furau unii pe alții, se ajutau la nevoie și se iubeau făcând dragoste pe ascuns. Iar când nu mai aveau încotro, ajungeau chiar să se căsătorească, în ciuda antagonismului etnic și religios care-i ținea la distanță de secole și contra voinței familiilor și a șefilor spirituali ai comunității, care vegheau ca vulturii pleșuvi cu aripile-ntinse asupra purității rasei. „Suntem evrei, murim evrei, cu bărbați, neveste și copii evrei!”

Nemții spuneau același lucru, înlocuind substantivul, românii nu inventaseră nici ei societatea multirasială, cât despre slavi, mai bine să nu vorbim. Singurii cosmopoliți în toată babiloniada bucovineană erau rușii. Asta pentru că nu prea știau unde să se situeze pe scara lui Malthus. Dar acțiunea lor de întrepătrundere etnică trecea aproape neobservată în brambureala babiloniană din sector.

Dacă Samuel Beckett, și cu el toată falanga irlandeză din Paris, se declara ferm convins că Paradisul a fost cartografiat în Irlanda și că Dumnezeu a creat bărbatul la Dublin și femeia la Belfast, atunci eu sunt absolut sigur că Turnul Babel s-a edificat pe pământul strămoșilor mei din Bucovina! Am și probe, ba chiar și planurile turnului până la ultimul etaj. Americanii nu se hrănesc cu iluzii – vor mărturii!

Amintind originea babiloniană a strămoșilor mei, mi-a

venit în minte o anecdotă „de familie”, ca să spun așa. Printre alte limbi, pe care tatăl meu și puzderia lui de frați și de surori le bălbăiau convenabil, se număra și faimosul idiș, despre care încă nu s-a vorbit destul.

Pentru un bucovinean, pe deasupra și de origine etnică germană, idișul nu era o ispravă de poliglot. E doar un grai germanic. Chiar și eu, ținând cont de blazonul cartierului meu natal, îndrug câteva expresii în idiș – în general înjurături și cuvinte de belea, ca toată lumea.

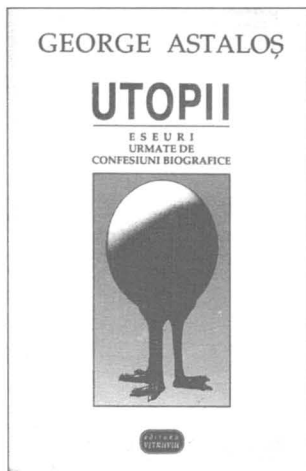
Faptul că familia tatei o rupea destul de bine idiș n-are nici o legătură cu aria bucureșteană în care am venit eu pe lume. Alegerea fusese a bunicului meu din partea mamei. Cartierul era vorbăreț și bunicului meu îi cam plăcea să sporovăiască la un mizilic cu vecinii. Oamenii de duh și tavernele primitoare nu lipseau în celebrele Hale ale lui Traian, unde m-am născut și-am crescut.

Așa-zisa „anecdotală de familie” îl vizează pe fratele cadet al tatălui meu, preot catolic, devotat Romei – tot ce poate fi mai creștin. Scenariul începe într-o bună zi de octombrie 1956, când revoluția maghiară făcea ravagii la Budapesta și pe teritoriul Ungariei.

În dimineața de toamnă cu pricina, în fața casei parohiale din Sinaia, unde unchiul meu oficia de puțină vreme, se oprește o mașină banalizată a poliției politice și, cu o lăudabilă discreție, securiștii deghizați în papistași îl arestează pe unchiul meu, urcându-l fără menajamente în mașina care-i aștepta la scară. Interogatoriul a început de îndată ce mașina securității s-a pus în mișcare.

Culmea ironiei: unchiul meu nu fusese arestat pentru simbolul sutanei pe care-o purta (cum erau moravurile puterii în perioada persecuției slujitorilor Bisericii Catolice), ci pentru rezonanța maghiară a numelui său de familie.

Revolution oblige! Prima întrebare a anchetatorului: „Care e limba dumitale maternă?” Anchetatorul n-avea dubii în ce privea răspunsul – când te chema Astaloș, nu puteai fi decât ungur, după mintea polițistului. Ca și cum un Popovici,

un Tănase sau un Ceaușoglu nu pot fi decât sârbi, greci sau turci. Răspunsul unchiului: „Am trei limbi materne: germană, română și idiș”. Stupoare, panică și stupefacție! În mintea anchetatorului, tabloul lingvistic era bine conturat: nu puteai vorbi idiș dacă erai creștin, și cu atât mai puțin, fiind preot – în slujba Vaticanului, în plus!

Cu evenimentele ce se petreceau alături, la marxiștii lui Attila, a fi creștin sau evreu, a vorbi românește sau

idiș era tot aia în ochii gardienilor paradisului terestru. Nu apartenența etnică a indivizilor conta, ci cota lor de audiență de la amvonul maghiarizat al Bisericii Catolice și Apostolice Romane. Ceea ce părea a fi cazul popii din Sinaia. Sesizând deruta anchetatorului, unchiul meu explică proveniența celor trei limbi materne declarate: „Germana am învățat-o în casă, româna la școală și idișul pe terenul de fotbal”. Cam asta era Bucovina babiloniană a generației de dinaintea mea. „Era”, pentru că, între timp, lucrurile au suferit schimbări radical.

[...]

Broitmann, un spărgător „de geniu”

Se scurseseră douăzeci și trei de ani de la devalizarea giuvaergeriei lui Garabedian. Era în 1971, și urma să plec la Paris cu o bursă oferită de Pierre Emmanuel de la Academia Franceză. După diverse aventuri administrative, una dintre secretarele Uniunii Scriitorilor, Jeannine Butnaru, m-a sunat să-mi spună că îmi reobținuse pașaportul, ridicat de șoricarii Ministerului de Externe în ajunul plecării. Conștient că nu mă voi întoarce din Franța („În 1971, când am plecat la Paris, știam din 1945 că nu mă mai întorc”), m-am dus la cafeneaua Podgoria, pe Magheru, să-mi beau ultimul pahar de ceva, luându-mi astfel la revedere de la asfaltul în carnea căruia erau înfipite toate amintirile mele, bune și rele. Cafeneaua, goală. Priveam strada cu o lucire apatică în ochi, negândindu-mă la nimic. Pe acest fond nostalgic de prostrație voluntară, intră autorul de romane polițiste Haralamb Zincă, trăgând după el o servietă burdușită cu cărți. „Pot să iau loc?” Era normal ca, într-o cafenea goală, un scriitor să vină la masa altui scriitor, chiar dacă până atunci nu schimbaserăm decât saluturi politicoase pe culoarele Uniunii. „Da”, răspund, și Haralamb Zincă ia loc la masă.

Nu știu de ce, dar trăiam cu impresia că Zincă ar fi moldovean. Poate unde avea părul roșu. Ca și cum moldovenii nu puteau fi decât roșcați! Tânăr ofițer fiind, avusesem în subordine un soldat din Broșteni, roșcat cât înghite, și de-atunci, în subconștientul meu, moldovenii se procopsiseră cu părul roșu. Realitatea e că nu țineam deloc să-i fac conversație de

salon unui companion de corporație la numai douăzeci și patru de ore înaintea plecării mele definitive din țară. Dar ca să zic totuși ceva, l-am întrebat pe interlocutorul meu „de unde era”. Ca în tren. O întrebare mai stupidă nu puteam debita. Haralamb Zincă mi-a răspuns prompt, ca și cum i se părea foarte firesc să-i pun o astfel de întrebare: „Din București”. Uimire, surpriză și nedumerire! La orice m-aș fi așteptat, doar la faptul că Zincă ar fi fost din București, nu. Credeam că o să-mi spună: „Din Podul Iloaiei” (ca Ghiță Mărgărit), „din Botoșani” (ca Mihai Ursachi) sau chiar „din Broșteni” (ca fostul meu soldat), dar nu din București, unde, după statisticile mele imaginare, roșcații sunt rari. Răspunsul autorului de romane polițiste căzu, de parcă Moldova însăși, cu producția ei pe cap de locuitor, s-ar fi prăbușit peste mine, strivindu-mi până și ultima referință despre gloriosul ei trecut. Și asta chiar în ajunul plecării mele din țară!

Eu sunt ca evreul din povestea lui Schileru: când încep s-o iau razna, nu mă mai opresc. Ca și cum întrebarea pusă n-ar fi fost suficientă pentru a-mi etala stupiditatea, supralicitez, întrebându-l pe comeseanul meu: „Din ce cartier?” Zincă îmi răspunde dintr-o suflare: „Din Dudești, Fundătura Făurari”. Am rămas mut. „Fundătura dumneavoastră, zic, a dat un mare om”. Și bag numele lui Broitmann, fiind sigur că Zincă nu auzise de el. De unde. Fără nici o introducere, Zincă mă întreabă: „Știți ce-a devenit Broitmann?” La orice m-aș fi așteptat, dar la faptul că voi întâlni o persoană la curent cu ce devenise Broitmann, nu. „Acum trei luni, continuă Zincă, a ieșit la pensie de la Ministerul Comerțului Exterior”. Mi-a dedicat un exemplar din cartea proaspăt ieșită de sub tipar și ne-am despărțit, Zincă plecând să-și facă turneul de lansare confidențială a cărții, eu rămânând să contemplez strada pe care urma să n-o mai văd timp de douăzeci și cinci de ani.

Rememorând faptele, „misterul Broitmann” mi s-a luminat brusc. Celebrul spărgător fusese scos din arestul tribunalului de oamenii regimului ce mijea dinspre Răsărit, nu evadase, cum scrisese jurnalistul de scandal în *Momentul*. Pus la saramură până la venirea „tovarășilor” la putere, fiorosul Inamic public a fost scos la lumină, înscris pe statul de plată al Ministerului Comerțului Exterior și trimis în străinătate sub cuvertura de „atașat”. Restul ni-l imaginăm. N-a fost nici prima și nici ultima „gură-de-lup” pusă în slujba patriei pe teritoriu străin, mulți diplomați se joacă de-a „comerțul exterior”.

Câțiva ani de zile după stabilirea mea la Paris, citind memoriile unuia dintre primii șefi ai agenției americane de spionaj (CIA) și căzând peste episodul spargerii de la Ambasadă Statelor Unite de la Roma (de unde se luaseră „lucruri frumoase”), m-am întrebat dacă nu cumva autorul operației o fi fost vreun diplomat român, trimis de Ministerul Comerțului nostru Exterior în misiune prospectivă în Italia? Nu era exclus – Tratatul de la Varșovia era mare și ajutorul reciproc firesc.

George Astaloș, *Utopii*.

Eseuri, urmate de confesiuni biografice.

Traduse din franceză de Ileana Cantuniari.

București: Editura Vitruviu, 1997, pp. 33-35, 139-141

Despre *Her Hauptmann*, neconvențional

Î: Am parcurs cu deosebită satisfacție romanul Herr Hauptmann apărut recent în franceză. Am realizat, astfel, că textul este clădit pe un motiv biografic pe care îl povestești în Utopii.

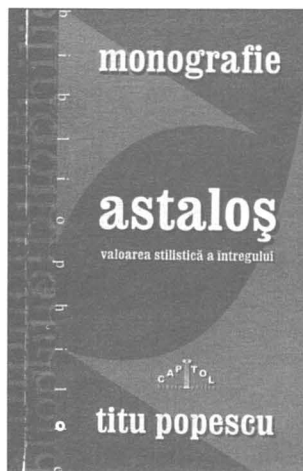
R: Herr Hauptmann este într-adevăr o „epopee“, cum am consemnat sub titlul romanului, încercând să caracterizez ipostaza mediană a năstrușnicului meu personaj. Îți mulțumesc pentru felul în care ai modelat întrebarea pentru că ea îmi permite să fixez partea de realitate și partea de ficțiune a romanului. Unicul motiv biografic real al romanului este apartenența eroului meu la casta marilor răufăcători, spargerea dată de el la bijuteria armeanului Garabedian de pe Calea Victoriei și reconstituirea la care am asistat. La aceste detalii s-ar mai putea adăuga faptul că eroul romanului era într-adevăr evreu, că vorbea într-adevăr idiș, că era într-adevăr din cartierul meu (Hala Traian/ Dudești/ Văcărești/ Sfânta Vineri/ Mântuleasa și retur) și că într-adevăr biografia lui a apărut în serial în paginile ziarului „Momentul“. În rest, tot ce am scris sau povestit în *Utopii* este ficțiune. [...]

*

Domnișoara Helsinki este o „melodramă politică“ întemeiată pe un paradox: libera circulație ca sursă de imobilism. Ideea centrală a piesei susține libera circulație a ideilor și a persoanelor. Patroana unei sordide pensiuni de familie și un client venit de aiurea se înfruntă în cadrul unui conflict cu implicații xenofobe. Ostilitățile încep dimineața și iau sfârșit la miezul nopții, când doar jandarmeria mai e deschisă. Înfruntarea se limpezește prin moartea locatarii de marcă a pensiunii, domnișoara Helsinki, neconsolata orfelină de drepturile omului. Din acest motiv, ea va sucomba în plină efervescență a vârstei. Pensiunea are trei locatari: un pictor de gang, care visează să-și vândă kitsch-urile în lumea întreagă, un intelectual care își corectează textele în unicul WC al pensiunii și domnișoara Helsinki. Locuitorii pensiunii așteaptă, râvnind fiecare în felul lui la libera circulație. Domnișoara Helsinki simbolizează faimoasele acorduri perfectate în orașul de la care își trage numele. Așteptând clipa miraculoasă a împlinirii viselor de evaziune, ea muncește, marginalizată în pensiunea versatilei patroane. Angoasată, se confesează indezirabilului client, sucombând în brațele lui. În consecință, patroana îl dă pe mâna jandarmilor – pentru că „libera circulație e diabolic controlată“. Aceasta e tema melodramei politice. Domnișoara Helsinki personifică principiile Conferinței de la Helsinki, aduse scenic la starea de celebrare de către toată lumea prin pregătirea aniversării zilei ei de naștere. Despre piesă, criticul dramatic Andrei Băleanu scria: „Astaloș personifică atitudini și concepte politice contemporane, exprimând, prin sfârșitul tragic al eroinei ce dă titlul piesei, o concluzie sceptică privind eficacitatea mult aclamatelor și mult încălțatelor acorduri internaționale pentru drepturile omului“.

[...]

Titu Popescu, *Monografie: Astaloș, valoarea stilistică a întregului*.
București: Editura Capitol, 2006, pp. 121-122, 236-237

Les myriades

*les myriades de poissons nuptiaux
qui comblaient les eaux des chants
et d'adorations liturgiques*

c'était toi

*m'attirant incessamment
dans le torrent étourdissant
de la perpétuation*

ton regard,

*complice ingénu
apprivoisait ma nage
dans un effort sublime
de transparence*

*innocent d'amour
mais encore loin
j'entendais le vacarme
d'un espace de jeu
voluptueux de vertiges*

*des hippocampes fabuleux
attelés à de petits chars de combat
révaient de tournois gigantesques*

*on parlait d'initiation
et d'une grandiose fête
charnelle*

*des éclairs aigus
traversaient mon corps
saisi d'une douce
incertitude*

*et j'approchais impatient
ton triangle
aux poissons
incandescentes*

*emblème armorial
et puits
d'un ventre
diaboliquement friand*

de la plus envoûtante

Des violences

Georges Astalos,
Aqua mater. Poème.
Bucarest 1968 / Paris 1973.
Analyse et commentaire d'Alan Vuillemin,
recueil illustré par Marc Salaün.
Bucarest: Éditions Capitol, 2006, pp. 35-36

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Târgul Național al Cărții de Poezie, ediția a II-a

Poezia și spațiul public

Trăim azi un paradox – deși nu lipsesc festivalurile și colocviile de poezie, unele intrate în conștiința publică de peste două decenii, cum sunt cele de la Bistrița și Ploiești, altele de dată mai recentă, precum manifestările de la Sf. Gheorghe (Deltă), Caransebeș, Drobeta Turnu-Severin, Craiova sau Iași, pentru a ne limita la cele mai mediatizate, majoritatea dedicate operei și creației unor scriitori trecuți în neființă, de la Emil Botta și Nichita Stănescu la Cezar Ivănescu ori Grigore Vieru – se citește tot mai puțin poezie. Sau, cum observa un critic cu autoritate, nu se citește pe cât se scrie. O soluție ar fi chiar aducerea poeziei în spațiul public, respectiv apropierea operei de cititor. Este exact ceea ce au încercat organizatorii celui mai recent Târg Național de Poezie, găzduit de București în perioada 18 – 22 mai, și anume amplasarea pe edificiile publice din zona centrală a orașului de postere gigant, cu texte lirice contemporane. Iar aceasta a fost doar una dintre atracțiile manifestării. Beneficiind de un titlu incitant și interogativ: *Tu Nu Citești Poezie?* (pe scurt TNCP), manifestarea, ajunsă la a II-a ediție, a fost organizată Muzeul Național al Literaturii Române (MNLR) și Biblioteca Metropolitană București, în parteneriat cu Asociația Scriitorilor din București și Asociația Difuzorilor și Editorilor. Punctual și sporadic, au mai fost și alte structuri publice și private implicate în proiect. Scopul declarat a fost acela de a suplini un deficit cultural major al Capitalei, anume lipsa unei manifestări de anvergură națională dedicată poeziei într-un oraș unde funcționează cea mai puternică asociație profesională de profil – Secția de Poezie a Asociației Scriitorilor București – dar și cele mai multe edituri.

A fost, așadar, o manifestare *interactivă*, având ca scop declarat constituirea unui spațiu identitar unde poezia și poezia să devină protagoniștii unui spectacol public de prestigiu.

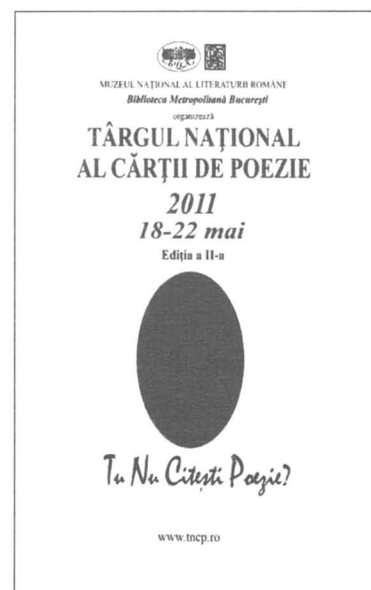
Greul organizării a revenit, ca de fiecare dată, MNLR, instituție al cărui obiectiv asumat este acela de „a întreține flacăra verbului românesc”. Au răspuns chemării dlor dr. Lucian Chișu, directorul Muzeului, și Ioan Cristescu, șef de proiect, cărora li s-au alăturat dr. Florin Rotaru, director general al BMB, și graficianul Mircia Dumitrescu, autorul unui inspirat *logo* al manifestării, scriitorii și instituții din toată țara. Târgul propriu-zis a fost găzduit de Rotonda MNLR, respectiv holul Casei Monteoru (sediul Uniunii Scriitorilor) și Sala „Mircea Eliade” a BMB.

Standul BMB, de la Casa Monteoru (sediul Uniunii Scriitorilor)

animată de Felix Nicolau, iar poetul Dinu Flămând a condus colocviul „Starea traducerilor de poezie”. Despre „Cărți de poezie 2010–2011. Bilanț de etapă” au vorbit Ion Bogdan Lefter și Traian Coșovei.

În concluzie, răspunsul la întrebarea generică a Târgului îl găsim în relativ semnificativa prezență a publicului la întâlnirile culturale enunțate. Dar câți, oare, mai sunt și cititori de poezie? (*CRONICAR*)

Sporadic, unele manifestări s-au desfășurat și în cadrul informal oferit de cafeneaua „La Muzeu”. Au fost peste 200 de manifestări – lansări de carte, trei seri speciale, o masă rotundă și un „Maraton Jazz și Poezie”, întâlniri cu scriitorii, lecturi publice, colocvii și expoziții. Au participat scriitori din toate generațiile, de la Ana Blandiana și Doina Uricaru la Magda Cârneci, Ioana Crăciunescu sau Romulus Bucur.

La manifestările găzduite de BMB au susținut recitaluri muzicale cantautorul Doru Stănculescu și poezii Ileana Mălăncioiu, Simona Grazia Dima, Iolanda Malamen, Gelu Vlașin, Andrei Bodiu ș.a. Cafeneaua „La Muzeu” a fost

„Etno-Rustica”, ediția a V-a

A V-a ediție a Târgului de turism rural și produse culturale „Etno-Rustica” s-a desfășurat la București între 26 – 29 mai a.c., în elegantul hol al Muzeului Național de Istorie a României. Organizat de Amplus Internațional și Guvernul României, prin Ministerul Turismului și Departamentul pentru Relații Interetnice, Târgul a reunit peste 50 de instituții publice și private, de la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, la structuri locale, primării și comunități etnice, instituții de cultură, artiști plastici populari, edituri, inclusiv pensiuni din zone pitorești ale țării.

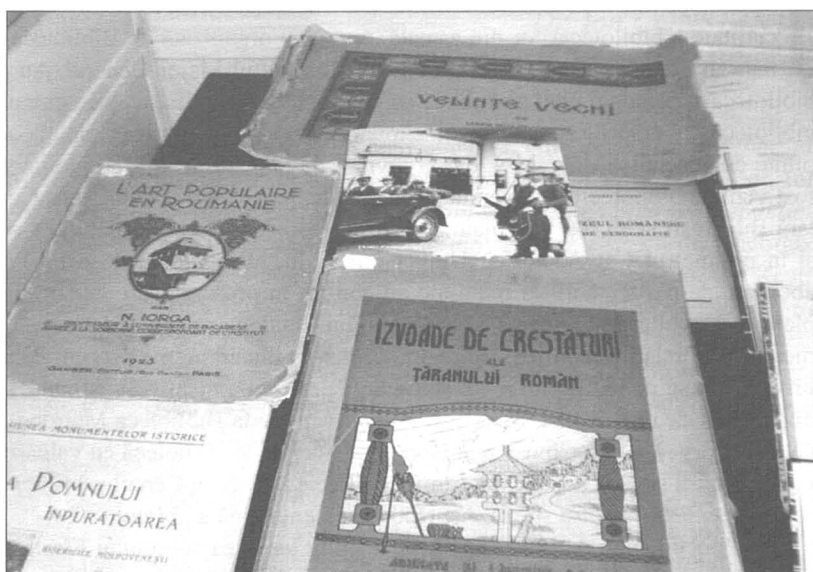
A fost un amalgam de oferte a căror trăsătură dominantă rămâne turismul și *loisirul*, o preocupare specifică verii, dar, cum se dovedește adesea, pentru toate anotimpurile. Așadar, o ofertă preponderent *românească*, o invitație la cunoașterea propriilor valori, venind în prelungirea cadrului de mare atracție reprezentat de centrul istoric al Capitalei. Zilele de primăvară, aflusul de turiști străini și, nu în ultimul rând, ineditul ofertei au constituit atuurile acestei manifestări.

Prezentă pentru prima dată la Târg, Biblioteca Metropolitană București a oferit un stand *multimedia*, în care a dominat oferta vizuală – proiectul Biblioteca Digitală „DacoRomanica”, invitația de a descoperi Bucureștii vechi prin cărți și ilustrate de epocă. A completat standul o selecție de cărți de artă, cuprinzând cusături și izvoade tradiționale, aflate în albume din colecția „Nicolae Iorga” a Serviciului Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară (foto dreapta, sus). Gazde la stand, bibliotecarii Florin Preda, Iulia Macarie, Radu Vlăduț și Daniel Ciobanu au oferit publicului informații despre colecțiile bibliotecii și sugestii de itinerarii culturale.

Ca la orice târg cu tentă comercială, nu au lipsit degustările de bucate tradiționale românești, dar și italiene, turcești, macedonene sau lipovenești, demonstrațiile de olărit și țesut la război (cunoscuții meșteri Rodica Micescu, Irinel Miutoiu și Mihaela Bădescu – foto dreapta, jos). Publicul a putut achiziționa icoane, ștergare, obiecte din lemn, piele și oase de pește, cărți și suveniruri.

Din Maramureș, au venit solii unei întregi familii deținătoare a unei pensiuni rurale, care au expus obiecte tradiționale din lână și piele: cojoace, opinci, costume și podoabe.

În perspectiva declarării anului 2011 drept „an al alianței între culturi”, Târgul „Etno-Rustica” s-a dovedit o veritabilă tribună a propagandei pentru un turism ecologic, decent și *cultural*, altfel decât cel practicat în exces de agențiile de la noi și de aiurea. Vizitând „Etno-Rustica” și continuând periplul prin centrul istoric, descoperim o altă lume, normală și firească, o alternativă pentru concediu, dar și pentru viața în aer liber. (CRONICAR)

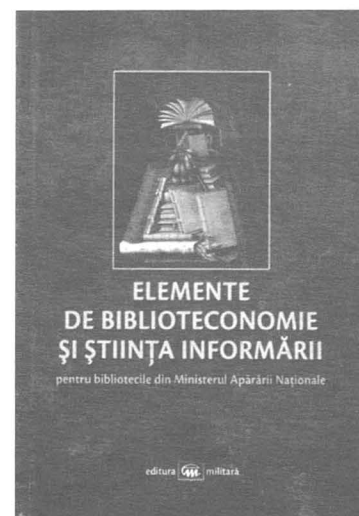

Convocarea bibliotecarilor din rețeaua Armatei Române

Între 9 – 20 mai a.c., la Cercul Militar din București a avut loc Convocarea anuală de specialitate a bibliotecarilor din armată, reuniune organizată de Biblioteca Militară Națională în parteneriat cu Direcția de resort din Statul Major General. Au participat 22 de bibliotecari, personal civil și militari cu contract, ce îndeplinesc, prin cumul, și calitatea de bibliotecari. Cursurile au constatat din expuneri, activități metodice și practico-aplicative, susținute de specialiști din BMN, dar și invitați de la Biblioteca Metropolitană București. Au fost vizitate bibliotecile Universității Naționale de Apărare și Biblioteca Centrală Universitară București și au fost efectuate aplicații metodice în cadrul Palatului Centrului Național și în perimetrul Căii Victoriei, Universitate, Muzeul Național de Artă. Principalele teme abordate de participanții la reuniune au constatat în prezentarea compartimentelor de completare, dezvoltare și evidență a patrimoniului, catalogarea și clasificarea, informarea-documentarea și relațiile publice. De real interes s-au bucurat teme precum conservarea fondului de carte și, nu în ultimul rând, activitățile practico-aplicative, susținute, la invitația organizatorilor, de dnii Florin Preda și M. Nencescu, de la Biblioteca Metropolitană București. Cu acest prilej, a fost expusă o serie de documente de bibliotecă cu valoare de patrimoniu, inclusiv hărți și cărți poștale, cu trimitere directă la Palatul Cercului Militar Național, clădire reprezentativă pentru stilul „Art Nouveau“, emblemă a „Micului Paris“.

Punctul central al reuniunii l-a constituit lansarea volumului *Elemente de biblioteconomie și știința informării*, veritabil manual pentru bibliotecile din armată, dar și model pentru alte structuri similare. După cum sublinia în „Cuvântul înainte“ dl general Cătălin Zisu, comandantul Comandamentului Logistic Întrunit, cartea este, în același timp, „un instrument de lucru, actualizat și riguros sistematizat“, dar și o *întreprindere culturală*, un breviar pentru iubitorii de bibliotecă și de informație actualizată.

Autorii cărții, bibliotecari cu experiență din rețeaua militară, beneficiind și de managementul eficient al unor specialiști recunoscuți (tripleta colonel dr. (r) Alexandru Mihalcea, colonel (r) Liviu Vișan și colonel dr. Răduț Bâlbăie), au realizat un compendiu atractiv, util și elegant privind munca de bibliotecă. Între temele de actualitate, semnalăm capitolele privind Dezvoltarea colecțiilor (de colonel (r) Liviu Vișan), Informarea bibliografică și Documentarea (dr. Mihai Popescu), Organizarea de evenimente (general-maior dr. Cătălin Zisu) sau Managementul de bibliotecă (de colonel dr. (r) Alexandru Mihalcea). Un succint „Glosar de termeni de biblioteconomie“ (autor, dr. Mihai Popescu) completează demersul editorial. Cu precizarea că lucrarea este însoțită și de o bogată bibliografie (peste 60 de titluri), apreciem că în prezent Biblioteca Militară Națională, care a sărbătorit, pe 25 mai, 151 de ani de activitate, reprezintă nu doar una dintre cele mai vechi instituții de profil, cât mai ales un tezaur național, prin cele 220.000 u.b. pe care le deține. (CRONICAR)

Participanții la Convocarea bibliotecarilor,
la tradiționala fotografie de pe treptele Cercului Militar

Ediția a XIX-a a „Zilelor Ghibu” la Chișinău

Dr. Ion CONSTANTIN

Biblioteca Metropolitană București

În organizarea Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu” din Chișinău, a Asociației Istoricilor din Republica Moldova și a Bibliotecii Metropolitane București, în ziua de 24 mai 2011 a avut loc, în capitala Basarabiei istorice, ediția a XIX-a a manifestărilor cultural-științifice prilejuite de împlinirea a 128 de ani de la nașterea marelui patriot și educator național Onisifor Ghibu. Manifestările s-au desfășurat sub genericul *Zilele Ghibu, sub semnul aniversar Chișinău – 575*, bucurându-se de participarea unor intelectuali, publiciști, istorici, profesori, cercetători și studenți din Republica Moldova.

În cadrul acțiunii de omagiere *O. Ghibu la Chișinău, pe baricadele vieții*, având ca moderator pe doamna Elena Vulpe, directoarea Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”, au rostit discursuri: Chiril Lucinschi, președintele Comisiei parlamentare Cultură, Educație, Cercetare, Tineret, Sport și Mass media, fostul ministru al Culturii din Republica Moldova, Ion Ungureanu, academicienii Nicolae Dabija și Mihai Cimpoi. Au fost prezentate apoi expozițiile: *Bibliografia Ghibu – tezaur de informație cu privire la istoria Basarabiei* și *Apostol al neamului: Ioan Pelivan (135 de ani de la naștere)*. În continuare, a avut loc un recital *Chișinău, cetate a spiritului: Odă Cărții*, realizat de către elevi și profesori de la Școala de Arte din Grătiești, Liceul „Onisifor Ghibu” și Gimnaziul „I.L. Caragiale” din Chișinău. Artistul Andrei Viziru a prezentat, de asemenea, vernisajul de fotografii *Chișinăul inedit*.

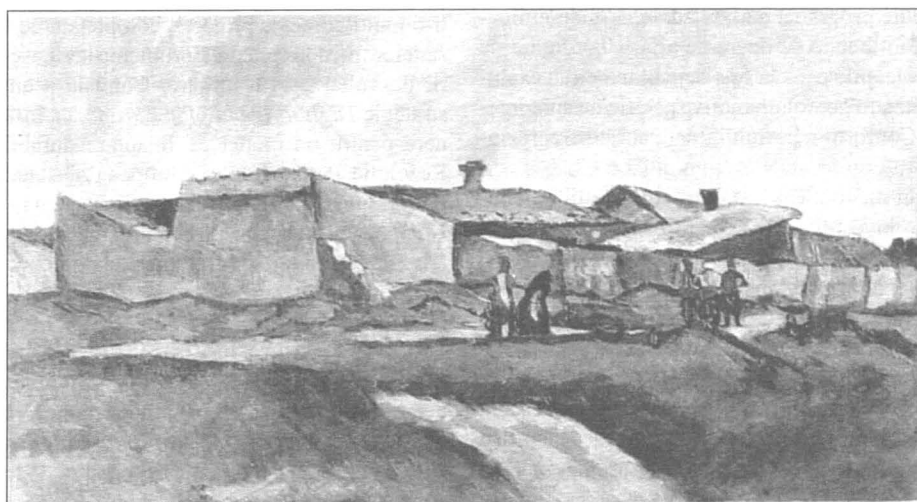
În cea de-a doua parte a manifestării s-a desfășurat simpozionul *Oameni care au marcat istoria Chișinăului*, având ca moderatori pe prof. Ion Negrei și subsemnatul. Au fost susținute următoarele comunicări: *O. Ghibu în cercul scriitorilor basarabeni* – scriitorul Iurie Colesnic; *Influența cercurilor culturale din România asupra mișcării naționale din Basa-*

bia (1906–1914) – conf. univ. dr. Gheorghe Palade; *Rolul lui Ioan Pelivan în mișcarea națională din Basarabia* – dr. Ion Constantin; *Ministrul Pelivan și problema apărării Republicii Democratice Moldovenești (decembrie 1917)* – dr. Gheorghe Negru, președinte interimar al Asociației Istoricilor din Republica Moldova; *Ioan Pelivan, participant la Conferința de Pace de la Paris (1919–1920)* – istoricul Ion Negrei, vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova; *Amin-tiri și confesiuni inedite* – prof. Ileana Pelivan-Pițurescu și prof. dr. Ioan Pițurescu.

Au urmat prezentările de carte: Ion Constantin, *Gherman Pântea între mit și realitate*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010, volum despre care au vorbit autorul, doamna Mioara Pântea (nora luptătorului basarabean Gherman Pântea) și prof. Aurelia Cernat; Gheorghe Dighiș (Ion Costin), *Sub jug străin*, ediția a II-a, Editura Labirint, 2011, în prezentarea prof. univ. dr. Anton Moraru și dr. Serafim Isac; Anatol Petrencu, *Istoria contemporană: studii, materiale, atitudini*, Editura Cartdidact, 2011.

În partea finală a manifestării, formația „Ștefan Vodă”, având conducător artistic pe Tudor Ungureanu, a susținut un recital muzical *Cântecele care ne-au însoțit istoria*.

Ediția a XIX-a a „Zilelor Ghibu” la Chișinău s-a bucurat de o atenție deosebită din partea mass media din Republica Moldova, interesul fiind motivat și de faptul că, în ziua de 5 iunie 2011, se vor desfășura alegerile locale din Republica Moldova. În seara zilei de 24 mai a.c., postul de radio *Vocea Basarabiei* a organizat o emisiune în direct, referitoare la tematica dezbătută în cadrul „Zilelor Ghibu”, la care și-au dat concursul scriitorul Vladimir Beșleagă, dr. Gheorghe Negru, prof. Ileana Pelivan-Pițurescu și semnatul rândurilor de față.

Peisaj dobrogean

Noua Renaștere

Raportul Comitetului Înțelepților despre Patrimoniul Cultural European Online (III)

Capitolul 8: Finanțarea digitizării și a Europeana, costuri și oportunități

8.1 Problematica

8.1.1 Costul digitizării

8.1.1.1 Termenii de referință ai Comitetului au evidențiat necesitatea de a evalua costul financiar global al digitizării patrimoniului cultural al Europei. În acest scop, Comitetul a angajat un grup specializat, care a elaborat un raport ce reflectă cercetarea realizată în acest domeniu la nivel european și național.

8.1.1.2 Potrivit raportului, costul estimat al procesului de digitizare a colecțiilor muzeelor, arhivelor și bibliotecilor din Europa, inclusiv a materialelor audiovizuale pe care acestea le dețin, este de aproximativ 100 de miliarde de euro. Comitetul nu are capacitatea, competențele sau mijloacele pentru a evalua acuratețea cifrelor.

8.1.1.3 Acest tip de calcul se bazează pe o serie de ipoteze și extrapolări.¹ Cu toate acestea, el indică o mărime plauzibilă a fondurilor necesare pentru a digitiza întreg patrimoniul nostru cultural, proporțională cu bogăția culturii și civilizației europene din ultimele secole.

8.1.1.4 100 de miliarde de euro pot fi împărțite pentru colecțiile diferitelor tipuri de instituții culturale astfel:

Total estimat înseamnă costul digitizării (în miliarde de euro):

- colecțiile bibliotecilor: 19,77
- colecțiile muzeelor: 38,73
- arhivele naționale: 41,87
- arhivele audiovizuale: 4,94

Total brut: 105,31

Câștig cumulativ al eficienței (dacă digitizarea durează peste 10 ani): - 5,3

Total net: 100

8.1.1.5 Cifra include digitizarea a 77 de milioane de cărți, 24 de milioane de ore de programe audiovizuale, 358 de milioane de fotografii, 75,43 milioane de opere de artă, 10,45 miliarde de pagini de arhive. Colecțiile care au fost deja scanate sau excluse din procesul de digitizare pentru un motiv specific nu sunt integrate în acest număr. Conform raportului, toate acestea reprezintă obiectul digitizării.

8.1.1.6 Raportul menționează că, deși comparațiile trebuie făcute cu precauție, investițiile de acest tip sunt frecvente în alte domenii. De exemplu, bugetul de cercetare și dezvoltare pentru programul *Joint Strike Fighter* însumează 40,34 miliarde de euro, care reprezintă 40% din suma necesară pentru a digitiza întreg patrimoniul cultural al Europei. De asemenea, fondurile necesare pentru construirea a 100 de km de autostradă sunt echivalente cu costul procesului de digitizare pentru fiecare piesă cu conținut audio din instituțiile culturale ale Uniunii Europene, sau cu 16% din toate cărțile din bibliotecile Uniunii Europene (titluri individuale).

8.1.1.7 Raportul subliniază că digitizarea în masă este un proces industrial și, prin urmare, foarte sensibil la creșterea eficienței, datorită nivelului la care este practicat. În plus,

randamentul investițiilor în digitizarea pe scară largă tinde să fie mai mare în cazul în care există o investiție strategică în digitizarea în curs de desfășurare ca activitate nucleu a unei instituții culturale decât ca activitate specifică unui proiect finanțat.

8.1.1.8 Este dificil să se estimeze investițiile făcute în digitizare în întreaga Uniune Europeană. Toate statele membre au raportat Comisiei Europene planurile lor pentru investiții în digitizare.² Cu toate acestea, cifrele se referă, în principal, la efortul de digitizare la nivel național, fără a ține cont de finanțarea de către instituții individuale sau la nivel local și regional, ori de fondurile private investite în digitizare, în cazul parteneriatelor public – privat.

8.1.1.9 După cum s-a subliniat în capitolul precedent, achiziționarea materialului digital creează obligații pe termen lung instituției gazdă. Conservarea informațiilor și menținerea accesibilității sunt activități costisitoare.

8.1.2 Finanțarea Europeana

8.1.2.1 În faza inițială, serviciul Europeana a fost determinat în mare măsură de proiecte de finanțare aparținând programelor comunitare, care acoperă aproximativ 80% din costuri. Proiectul *Europeana 1.0* a fost susținut de 6,2 milioane de euro prin programul *eContentplus* și se va desfășura până la jumătatea anului 2011. Mai multe state membre oferă co-finanțare: Olanda, Germania, Franța și Spania sunt principalii contribuabili, dar există contribuții mai mici și din partea altor state membre, precum Norvegia și Elveția.

8.1.2.2 Până în 2013, Comisia Europeană va continua cofinanțarea Europeana prin intermediul proiectelor (aproximativ 80% din costuri). O sumă de 9 milioane de euro a fost alocată prin programul-cadru *Competitiveness and Innovation* pentru un proiect major, care va sprijini dezvoltarea Europeana în perioada 2011–2013. Pentru această nouă perioadă va fi necesară o nouă cofinanțare din partea statelor membre sau din alte surse. Mai multe state membre au informat deja că vor contribui.

8.1.2.3 Finanțarea unei întreprinderi ca Europeana, printr-o multitudine de proiecte, completată de finanțarea voluntară a statelor membre prezintă probleme serioase în termenii continuării dezvoltării. Prin urmare, Comisia a anunțat, în documentul strategic *Digital Agenda for Europe*, că în 2012 va face o propunere pentru un model de finanțare durabilă pentru Europeana. Rezoluția Parlamentului European și concluziile Consiliului cu privire la pașii următori pentru Europeana – ambele texte au fost adoptate în luna mai 2010 – reafirmă necesitatea unei reflecții aprofundate și a unei propuneri clare pentru finanțarea Europeana după 2013.

8.1.3 Beneficiile economice ale digitizării

8.1.3.1 Digitizarea reprezintă o investiție financiară considerabilă, fiind la baza unor importante oportunități economice. Există trei domenii principale în care digitizarea poate alimenta și stimula creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

8.1.3.2 Primul este, desigur, procesul de digitizare în sine și tehnologiile legate direct de acesta. O parte a sarcinilor digitizării va fi, probabil, externalizată către companiile private. Aceste sarcini vor necesita un echipament performant de tipul

scanerelor, precum și un software avansat, pentru recunoașterea caracterelor optice. În cazul în care companiile europene pot dezvolta cele mai eficiente tehnologii și metode de lucru, acestea vor fi primele care vor beneficia de pe urma contractelor de achiziții publice pentru digitizare. Procesul de digitizare, oricât de inovative și de avansate ar fi instrumentele, va necesita mult efort și va determina crearea unui număr mare de locuri de muncă.

8.1.3.3 În al doilea rând, valoarea materialului digitizat nu ar trebui să fie subestimată.

Conținutul cultural digitizat poate deveni o materie primă importantă pentru produse și servicii în domenii precum turismul, educația și noile tehnologii. Într-un mediu în care piața aplicațiilor mobile este în creștere rapidă – potrivit unor estimări, se așteaptă ca piața globală pentru aplicații să crească la 32 de miliarde de dolari în 2015³ – materialul cultural disponibil pe scară largă va fi o resursă-cheie pentru noi servicii. Deși nu toate utilizările potențiale ale materialului digitizat pot fi prevăzute astăzi, ne putem aștepta în mod rezonabil ca apariția de milioane de noi opere culturale online să determine un val de inovație și noi modele de afaceri pentru firme specializate în diferite stadii ale lanțului de digitizare, precum și în conținutul creativ.

8.1.3.4 Un exemplu de astfel de modele de afaceri emergente a fost prezentat la ședința publică din 28 octombrie 2010. Arkhopôle, cu sediul în regiunea franceză Aquitaine, este un grup de 125 de IMM-uri specializate în crearea și comercializarea de conținut cultural, care colaborează cu instituții culturale și universități. Viziunea sa este de a dezvolta în Franța și în Europa o piață nouă pentru patrimoniul material digital.

8.1.3.5 Valoarea economică a materialului digitizat constă nu numai în posibilitatea de a integra în mod direct noi servicii, dar și în noile cunoștințe și informații asociate. Un exemplu este noua perspectivă necesară pentru dezvoltarea tehnologiilor lingvistice dobândite de Google ca urmare a proiectului *Google Books*. Alți actori pot adera la acesta și pot îmbogăți conținutul digital.

8.1.3.6 Al treilea domeniu, care reprezintă un potențial economic considerabil, este legat de depozitarea, conservarea și prelucrarea materialelor digitale. Aceste activități se confruntă cu o nouă etapă în evoluția lor, și anume *cloud computing* (rețea complexă de servere care furnizează utilizatorilor atât spațiu de stocare, cât și putere de calcul sau programe, cu ajutorul unor dispozitive uzuale de navigare web), care câștigă teren, iar companiile gestionează volume de baze de date din ce în ce mai mari. Un exemplu îl constituie războiul recent al ofertelor în acest domeniu.⁴ Se pare că importanța acestui sector va crește foarte mult în următorii ani, iar prelucrarea materialelor culturale digitizate de instituțiile de patrimoniu și companiile private este un câmp important de experimentare și inovare.

8.2. Considerații generale

8.2.1 Înainte de a-și stabili poziția cu privire la finanțarea digitizării și a Europeana, Comitetul dorește să reitereze faptul că toate materialele disponibile pentru digitizare ar trebui să fie digitizate atât timp cât pot fi considerate ca parte a patrimoniului nostru cultural.

8.2.2 În plus, Comitetul dorește să sublinieze încă o dată că aceasta favorizează accesul cât mai larg la obiectele digitizate.

8.2.3 Provocările financiare pentru postarea online a patrimoniului nostru cultural sunt uriașe, la fel sunt și potențialele recompense. Aceste recompense nu ar trebui să fie definite în termenii unei accesibilități cât mai mari la conținutul cultural, ci din punct de vedere economic, chiar dacă ele nu pot fi măsurate cu exactitate sau prognozate.

8.3 Finanțarea digitizării

8.3.1 O primă întrebare se referă la responsabilitățile sectoarelor public și privat privind digitizarea patrimoniului nostru cultural. Având în vedere că accesul este motivul principal pentru digitizare, poziția Comitetului este aceea că sectorul public are responsabilitatea principală să facă accesibil patrimoniul cultural și să-l conserve pentru generațiile viitoare. Acesta ar trebui să suporte cea mai mare parte a costurilor implicate. Controlul asupra patrimoniului Europei nu poate fi lăsat unuia sau câtorva actori ai pieței.

8.3.2 Cu toate acestea, sarcina procesului de digitizare a patrimoniului cultural al Europei este uriașă și, de aceea, Comitetul crede că sectorul privat trebuie să fie implicat în finanțarea acestui proces. De fapt, o gamă largă de actori din sectorul privat ar putea fi interesată de cofinanțarea digitizării: companiile mass media, industriile digitizării (o piață în creștere rapidă), Internetul, telecomunicațiile și companiile IT interesate în conținuturile și serviciile digitale, sectoarele turismului și educației, fără a uita alte companii care ar dori să fie asociate cu patrimoniul cultural pentru motive legate de imaginea lor. Condițiile pentru astfel de parteneriate public – privat pentru digitizare sunt tratate în următorul capitol.

8.3.3 O altă întrebare este dacă efortul public de digitizare ar trebui să aibă loc la nivel național și regional sau dacă ar trebui să fie, de asemenea, o investiție majoră la nivel european. Comitetul consideră că digitizarea colecțiilor în statele membre este în primul rând responsabilitatea guvernelor naționale sau regionale. Acest tip de finanțare ar trebui să fie pusă la dispoziție prin bugete în cadrul statelor membre. Cu toate acestea, statele membre ar trebui să fie încurajate să utilizeze posibilitățile de finanțare din fondurile structurale europene pentru activitățile de digitizare. De asemenea, proiectele de digitizare având un domeniu de aplicare transfrontalier (de exemplu, colecțiile transfrontaliere sau cele multilingvistice) ar putea fi cofinanțate la nivel european.

8.3.4 Nici dimensiunea sarcinii procesului de digitizare a patrimoniului nostru comun, nici actuala criză financiară nu pot fi o scuză pentru a nu acționa. Prin urmare, Comitetul invită toate statele membre să-și mărească bugetele alocate digitizării și să reducă diferența dintre investițiile necesare pentru a digitiza colecțiile culturale și nivelul actual de finanțare.

8.3.5 Bugetele disponibile trebuie să fie utilizate în modul cel mai eficient. Acest lucru necesită în primul rând evitarea faptului ca același obiect să fie digitizat de mai multe ori. În plus, în loc de a lăsa fiecare instituție culturală singură în fața obligațiilor sale, digitizarea ar trebui să fie organizată și planificată strategic la nivel național, în scopul de a maximiza eficiența și a facilita sinergiile și schimbul de bune practici. Fiecare stat membru ar trebui să fie obligat să elaboreze un plan strategic, iar acesta ar trebui să fie împărtășit la nivel european.

8.3.6 Comitetul a decis să nu impună o selecție și să nu încurajeze alegerea dintre diferitele categorii privind ce tip de lucrare este mai îndreptățit să fie digitizat în comparație cu un altul ținând cont de reducerea costului. Cu toate acestea, este evident faptul că prioritățile vor trebui să fie definite și sarcinile vor trebui organizate și programate de-a lungul mai multor ani. Informații privind prioritățile ar trebui să fie schimbate între grupurile de experți la nivel european în digitizarea și conservarea digitală.

8.3.7 Costul conservării materialului digitizat trebuie să fie contabilizat și abordat încă de la început în bugetele de program.

8.4 Finanțarea Europeană

8.4.1 Costul pentru Europeană este extrem de redus în comparație cu bugetele necesare pentru digitizare și ținând cont de potențialul acestui serviciu de a face materialul digitizat care reprezintă patrimoniul nostru comun mai vizibil și mai accesibil pentru toți.

8.4.2 Având în vedere caracterul de bun comun al Europeană, Comitetul este de părere că finanțarea publică ar trebui să acopere cea mai mare parte din costurile operaționale și după 2013. Pentru acest scop, finanțarea Europeană ar trebui să fie luată în considerare împreună cu investițiile statelor membre în digitizarea și în stabilirea agregatorilor naționali. Cu alte cuvinte, finanțarea digitizării și a Europeană ar trebui să fie văzută ca un ansamblu, în care statele membre sunt în mare parte responsabile pentru finanțarea digitizării patrimoniului cultural, iar finanțarea portalului Europeană ar trebui să se facă în principal din bugetul Uniunii Europene.

8.4.2 Din cauza crizei financiare, acesta nu este cel mai bun moment pentru a atrage sponsori privați sau investiții pentru Europeană. Companiile ar aștepta un beneficiu bazat pe numărul de vizitatori, precum și o legătură clară între site și brand. Cu toate acestea, pe termen mediu, completarea finanțării publice pentru Europeană, cu o formă de sponsorizare sau parteneriate cu mediul de afaceri, pare a fi o perspectivă realistă, de exemplu, sponsorizarea de către Telco sau companiile IT care operează la nivel european, ori companiile care doresc să fie asociate cu patrimoniul cultural.

8.4.3 Dincolo de un simplu plan de afaceri este necesară o viziune clară pentru continuarea dezvoltării Bibliotecii Europeană. Viziunea și planul ar trebui să includă obiectivele care trebuie atinse pe termen mediu și să indice măsurile care vor fi luate pentru a transforma site-ul într-un punct de referință pentru cultura europeană online.

8.5 Beneficiile economice ale digitizării

8.5.1 Activitățile de digitizare trebuie să fie întreprinse avându-se în vedere oportunitățile de afaceri implicate. Comitetul este convins că o combinație organizată a finanțării din fonduri publice și a investițiilor private ar putea duce la deblocarea de noi oportunități care aduc digitizării beneficii economice.

8.5.2 Punerea în aplicare a modelelor economice inovatoare privind materialul cultural digitizat este un domeniu care merită o atenție specială. De exemplu, grupuri locale și regionale de IMM-uri specializate în crearea și exploatarea patrimoniului digital, în parteneriat cu instituții culturale, ar putea contribui la dezvoltarea locală constând în digitizarea bunurilor culturale și în reutilizarea și exploatarea activelor digitizate. IMM-urile pot aduce competențe specifice în lanțul digitizării.

8.5.3 Încurajarea parteneriatelor între instituțiile de cultură și universități, în scopul de a stimula cercetarea și inovarea în digitizarea bunurilor culturale, este un alt domeniu care ar trebui să fie analizat în continuare.

8.5.4 Dezvoltarea parteneriatelor strategice la nivel european și internațional în domeniul noilor tehnologii și aplicații în ceea ce privește patrimoniul cultural poate ajuta la transferul de cunoștințe și la consolidarea capacităților la nivel local, regional și național.

8.5.5 Unul dintre domeniile cu un mare potențial economic este conservarea digitală. Trebuie să fie încurajată apariția actorilor europeni puternici în acest domeniu, aflat în continuă dezvoltare.

8.5.6 Noile oportunități legate de digitizare și de activitățile de conservare presupun că actorii din sectorul privat și public au competențele necesare. Identificarea nevoilor de formare ale profesioniștilor implicați în economia digitală, în conținutul creativ online și în oferirea de instruire profesională specializată poate contribui la dezvoltarea de competențe care să răspundă cerințelor actuale și viitoare.

Principalele recomandări:

1) Sectorul public are responsabilitatea primară de a finanța digitizarea, iar statele membre vor trebui să accelereze considerabil investițiile în digitizare. Criza financiară actuală nu poate fi ignorată, dar, în același timp, nu poate fi un motiv pentru a nu acționa.

2) Implicarea partenerilor privați ar trebui să fie încurajată. Finanțarea privată pentru digitizare este o completare a investițiilor publice necesare și nu ar trebui să fie văzută ca un substitut pentru finanțarea publică.

3) Digitizarea ar trebui, în principiu, să fie finanțată la nivel național sau regional, nu la nivel european. Cu toate acestea, statele membre ar trebui să fie încurajate să utilizeze posibilitățile de finanțare din fondurile structurale europene pentru activitățile de digitizare. De asemenea, proiectele de digitizare ar trebui să fie cofinanțate la nivel european (de exemplu, colecții transfrontaliere).

4) Având în vedere caracterul serviciului Europeană de bun comun, finanțarea publică ar trebui să acopere cea mai mare parte din costurile operaționale ale Europeană și după 2013. Finanțarea digitizării și a Europeană ar trebui să fie văzută ca un întreg, în care statele membre sunt în mare parte responsabile pentru finanțarea digitizării patrimoniului lor cultural și crearea de agregatori la nivel național, iar finanțarea Europeană ar trebui să provină în principal de la bugetul Uniunii Europene.

5) Statele membre ar trebui să promoveze modalități de a transforma digitizarea în noi oportunități de dezvoltare pentru firmele europene, de exemplu, prin grupurile regionale de întreprinderi, în parteneriat cu instituțiile culturale, parteneriate științifice între instituțiile de cultură și universități, ori prin parteneriate strategice la nivel european sau internațional în domeniul noilor tehnologii și aplicații referitoare la patrimoniul cultural.

Note

1. Acestea sunt explicate în partea metodologică a raportului privind costul digitizării.

2. Rapoartele pot fi accesate la adresa web:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/other_expert_groups/mseg/reports2010/index_en.htm

3. Compania Juniper Research.

4. În războiul recent de licitare între companiile Dell și HP pentru 3Par, o companie de baze de date, aceasta din urmă, cu doar 650 de angajați, a fost cumpărată de HP cu 2,35 miliarde de dolari. Un raport special despre sistemele inteligente. În: *The Economist*, 6 noiembrie 2010, p. 12.

Sursa:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/reflection_group/final-report-cdS3.pdf

Traducere de Cornelia RADU
Biblioteca Metropolitană București

ORIZONTURI

Constantin Noica, omagiat de Iașiul universitar

După manifestările similare găzduite de Brașov (2009) și Arad (2010), a venit rândul Iașiului universitar să reunească cercetători și filosofi din toată țara, sub deviza umanistă a analizării și interpretării operei lui C. Noica, gânditor al cărui centenar a fost aniversat în 2009. Desigur, o asemenea cifră rotundă, asociată cu personalitatea celui sărbătorit, căruia îi datorează – cel puțin declarat – respect și recunoștință o întreagă pleiadă de gânditori contemporani, ar merita cu prisosință păstrată în atenția publică. Cum viața dovedește neconținut că recunoștința e floare rară, sarcina păstrării amintirii și, în bună măsură, a valorificării moștenirii nicașiene (după pseudonimul Nicasus, utilizat de însuși C. Noica spre a-și semna unele articole) i-a revenit – autoasumat – academicianului Al. Surdu, el însuși „ucenic” al maestrului și apropiat în momentele „delicate” ale vieții sale de după 1964.

Manifestarea din acest an a reunit cercetători și exegeți din cele mai importante centre universitare ale țării. Alături de „trupa” tânără de la Institutul de Filosofie și Psihologie „C. Rădulescu-Motru”, de la București, s-au aflat cadre didactice și gânditori de la Timișoara – Ioan Biriș, Cluj-Napoca, Pitești, Arad și evident numeroși ieșeni, în frunte cu directorul Institutului „C. Gane” al Academiei, acad. Teodor Dima, și profesorii Ștefan Afloroaei (de la Universitatea „Al. I. Cuza”) și Mihail Baciuc, din partea gazdelor. Nu au lipsit nici prof. dr. Nae Georgescu, decanul Facultății de Litere de la „Spiru Haret”, precum și doi bibliotecari, dr. Valică Mihuleac, de la BAR, Filiala Iași, și dr. Marian Nencescu, din partea Bibliotecii Metropolitane București. La invitația acad. Al. Surdu, au onorat manifestarea, aducând și o serie de informații inedite despre viața și gândurile lui C. Noica în ultimii săi ani, medicul bucureștean Geo Săvulescu și istoricul literar Ion Filipciuc, din Câmpulung Moldovenesc, ambii intimi, o vreme, ai gânditorului de la Păltiniș.

A vorbi azi, la aproape 24 de ani de la deces (survenit în 1987) despre viața și activitatea lui C. Noica pare o îndrăzneală, câtă vreme societatea românească în ansamblul ei, dar și prin segmentul cel mai „progresist”, studențimea, pare cu totul depărtată de valorile românești, inclusiv de filosofie. Un vânt rău de negație și defetism străbate cultura autohtonă, lăsând în urmă un pustiu de dezamăgire. Nu este o observație personală – dar la care subscriu – ci este o constatare a unui cadru universitar ieșean, rostită cu deplină asumare a termenilor în preambulul manifestării. În aceste condiții, dilema nu este dacă se mai citește și se studiază C. Noica în universități, ci dacă gândirea filosofică românească în ansamblul ei mai

Acad. Al. Surdu (centru) și acad. Teodor Dima, amfitrioni ai Simpozionului Național „Constantin Noica”, ediția a III-a

poate oferi un răspuns la problemele actuale ale societății. Așadar, nu problema *ființei* se pune azi, ci, pentru a ne păstra în termenii gândirii lui C. Noica, aceea a *ființării*, cu toate consecințele ce decurg de aici.

În esență, tema Simpozionului Național „Constantin Noica. Pagini despre sufletul românesc”, ediția a III-a, Iași, 5 – 6 mai 2011, găzduită în condiții de excepție de Universitatea „Petre Andrei”, una dintre cele mai puternice citadele universitare din Moldova, pornește de la volumul omonim publicat de C. Noica în 1944. Cartea, o culegere de șapte articole și conferințe, rod al experienței berlineze a gânditorului, efectuată în calitate de cercetător asociat la Institutul Cultural Român-German în perioada 1940–1944, reprezintă un răspuns și o interpretare a problemei *transcendenței sufletului național*, o contribuție noiciană de primă mână la definirea duhului românesc. Din păcate, împrejurări de natură politică, iar mai târziu chiar cataclismele sociale cărora le-a căzut pradă și C. Noica, au împiedicat reluarea și definitivarea temei. Alături de *Spațiul mioritic* de L. Blaga și *Omul românesc* de Mircea Vulcănescu, opera lui C. Noica, *Pagini despre sufletul românesc*, rămâne cel mai ambițios proiect al gândirii metafizice românești interbelice, o operă, ca și multe altele similare aparținând lui Mircea Eliade, Ovidiu Papadima, Ernest Bernea sau Traian Herseni, profund influențată de gândirea și opera politică a lui Nae Ionescu. Nu întâmplător, cu excepția lui L. Blaga, ce venea cu argumente provenind dinspre alte spații culturale, toți cei enumerați, cărora li se adaugă obligatoriu și Emil Cioran, au fost profund influențați de Nae Ionescu, căruia i-au și păstrat, în limitele sociale cunoscute, o vie recunoștință și amintire.

Așadar, problema *sufletului românesc* este una de transcendență. Nu întâmplător, corifeii cominternismului, instalați în funcții de conducere în cultura și societatea românească după 1948, au avut drept țință precisă anihilarea operelor menționate, urmărind cu orice preț reducerea la tăcere a promotorilor lor. Așa se explică prigoana și, în bună măsură, obrocul aplicat și azi unor opere și autori ce urmăreau o altă viziune asupra sufletului/duhului românesc decât cea oficială. Din fericire, C. Noica este un *supraviețuitor*, ba chiar și un învingător, câtă vreme a reușit, chiar sub nasul cominterniștilor și al autorităților comuniste la putere, să-și impună opinii-

le și chiar să triumfe în unele idei. Dovadă este și permanența *Paginilor despre sufletul românesc*, o carte insuficient promovată și chiar cunoscută de tână generație.

Având această miză, Simpozionul Național, organizat și susținut de acad. Al. Surdu cu sprijinul autorităților ieșene, este o reușită. Păcat, ca de fiecare dată, că a lipsit în bună măsură destinatarul. Visul lui C. Noica de a se adresa tinerilor, de a forma o „națională culturală” după modelul celei din fotbal, se pierde câtă vreme, în condiții de libertate deplină, *spiritul românesc* și-a pierdut busola. Poate că e nevoie de un nou sacrificiu întemeietor... (M. N.)

C. Noica – Glose la „Bucuriile simple”

În 1934, C. Noica debuta cu un volum intitulat *Mathesis sau Bucuriile simple*, o relevare a stărilor organice, legate de plăcerea simțurilor, sau, cum observa acad. Al. Surdu, „bucuria ține de umanitate”. Așadar, *bucuriile simple*, relevante prin forma mulțumirii sufletești, constituie suportul creației, inclusiv în filosofie. Bucuriile nu sunt stări de spirit, nu țin de simțuri, ci din contră, sunt stimulate de acestea, putând ușor să

Cele mai consistente contribuții aparțin însă academicienilor Al. Surdu și Teodor Dima, prezențe constante la manifestările consacrate exegezei nicasiene. Cunoscut ca logician, acad. T. Dima a abordat tema *Empatia – procedeu de interpretare în logica lui Hermes*. Al. Surdu a întreprins un bogat excurs exegetic pe tema *catharsisului* și a semnificației bucuriilor simple în cunoașterea de sine.

În concluzie, o carte de excepție, un compendiu ce prefațează atât *integrala* operei lui C. Noica (proiect încă îndepărtat, din motive cu totul subiective), dar și adevărata *exegeză* pe care o merită pe deplin C. Noica. (CRONICAR)

se transfere din creație în păcat.

Alegând ca temă a Simpozionului Național „Constantin Noica”, ediția a II-a (Arad, 9 – 10 septembrie 2010), problema bucuriilor simple, respectiv a celui complex de senzații și percepții plăcute, acad. Al. Surdu, inițiatorul atât al manifestării, cât și al Proiectului de promovare a operei și creației lui C. Noica dincolo de anul aniversar (2009, când s-a comemorat centenarul nașterii sale), a avut în vedere și publicarea rezultatului cercetărilor. În acest sens, a fost lansat la Iași volumul VII (supliment) al colecției *Studii de istorie a filosofiei românești* (București: Ed. Academiei Române, 2010).

Lucrarea, în coordonarea acad. Al. Surdu și dr. Viorel Cernica, îngrijită de dr. Mona Mamulea și dr. Doru Sinaci (de la Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad), cuprinde un număr de 20 de comunicări, având ca punct de reper opera menționată. Reținem, dintre intervenții, comunicările dlor Ioan Biriș (*Constantin Noica și metoda matematică*), Anton Avramuț (*Despre dubla imposibilă judecată etică*), Marin Aiftincă (*Despre ființă în cultura românească*) sau Mihai D. Vasile (*Despre virtuți și păcat, cu C. Noica și Sergiu Al. George*). „Valul tânăr” de cercetători de la Institutul „C. Rădulescu-Motru” al Academiei a fost reprezentat la Arad de Claudiu Baciș (*Fenomenologia spiritului în interpretarea lui C. Noica*), Mona Mamulea, Marius Dobre ș.a.

Odaliscă

Lucian Blaga, între autohtonism și universalitate

Criticul și istoricul literar dr. Iulian Boldea (stânga), decanul Facultății de Litere de la Târgu-Mureș, și invitații săi de marcă, acad. Al. Surdu și acad. Gh. Vlăduțescu, doctori honoris causa ai Universității locale

Cea de-a XI-a ediție a Festivalului Național „Lucian Blaga”, ce a avut loc la Târgu-Mureș, între 25 – 26 mai a.c., s-a desfășurat sub semnul *exegezei* operei blagiene, din perspectiva celor trei decenii de când s-au pus bazele unei receptări obiective. Luând drept reper lucrarea *Bazele teoriei culturii și valorilor în sistemul lui Lucian Blaga* de Ion Mihai Popescu (Ed. Eminescu, București, 1980), dr. Eugeniu Nistor – directorul festivalului, el însuși exeget avizat al operei lui L. Blaga – constata, de pildă, într-un editorial publicat în revista *LitArt* (an II, nr. 5(14), mai 2011), pe urmele autorului invocat, că: „Analiza și sinteza filosofică a spațiului mioritic se întregesc prin circumscrierea unui apriorism românesc [...] alcătuind coordonatele unui românism conceput de L. Blaga ca patrimoniu stilistic”.

Privită din această perspectivă, manifestarea de la Târgu-Mureș – inclusă de autoritățile locale în Programul Zilelor târgu-mureșene – a avut drept miză relevarea virtuților gândirii autohtone, raportată la universalitate, pornind de la opera gânditorului de la moartea căruia s-au comemorat, pe 9 mai, 50 de ani. Așadar, o jumătate de secol de posteritate, timp în care opera lui L. Blaga s-a consolidat, dezvoltându-și virtuțile creatoare. Dovadă sunt atât zecile de lucrări exegetice publicate până în prezent, cât și, în alt context, cele trei manifestări anuale dedicate operei lui L. Blaga, de la Sebeș (Alba), Cluj-Napoca și, respectiv, Târgu-Mureș.

Desfășurată, în principal, pe două secțiuni (*Literatură*, avându-l ca moderator pe dr. Iulian Boldea, decanul Facultății de Litere de la Universitatea „Petrul Maior” și, respectiv, *Filosofie*, moderatorii universitarii clujeni dr. Teodor Vidam și dr. Ionuț Isac), manifestarea a reunit cercetători din Cluj-Napoca, București și Târgu-Mureș, având drept reper exegeza blagiană. Temele abordate au fost diverse, de la problematica „demonicului în teatrul blagian” (dr. Dumitru Mircea Bude) la

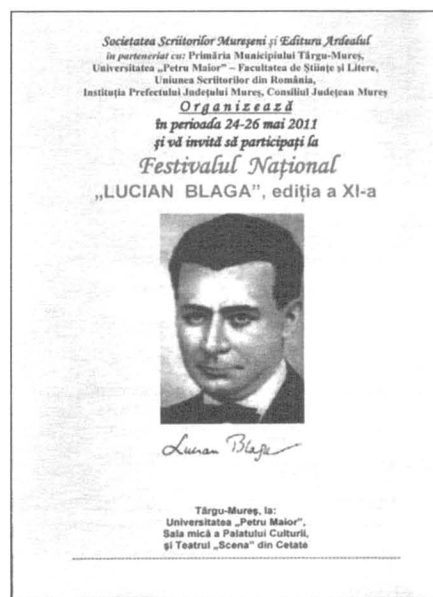
analizele din perspectiva filosofiei universale (*Lucian Blaga și Gabriel Marcel* de dr. Teodor Vidam, respectiv *L. Blaga și Max Scheller* de dr. Constantin Nicușan). Un aspect specific transcendenței promovate de L. Blaga în *Spațiul mioritic* l-a constituit analiza *dorului*, în interpretarea lui L. Blaga și C. Noica (dr. Marian Nencescu, Biblioteca Metropolitană București). Nu au lipsit aspectele teoriei valorilor (*Gratitudine și valoare* de dr. Ionuț Isac, de la Institutul „G. Barițiu” din Cluj-Napoca).

Ca de obicei, Festivalul târgu-mureșean a fost prefațat de conferințele dlor academicieni Al. Surdu și Gh. Vlăduțescu, ambii având titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității gazdă. Temele abordate – *Polemice L. Blaga – Dumitru Stăniloae* (acad. Gh. Vlăduțescu) și, respectiv, *Lucian Blaga și Dunărea imperială* – au constituit adevărate lecții de eleganță a interpretării, receptate ca atare de publicul tânăr prezent în număr covârșitor în Aula Magna a

Universității „Petrul Maior”.

Surpriza Festivalului a constituit-o seria de reprezentații cu piesa *Zamolxe* de L. Blaga, în interpretarea trupei Teatrului Scena, instalat în Bastionul Croitorilor din Cetatea Târgu-Mureș. Beneficiind de un spațiu de reprezentare non-convențional, tână trupă de actori a oferit un spectacol straniu, incitant, cu desăvârșire modern, o viziune în stil arhaic a textului blagian. În cadrul întâlnirii colectivului teatral cu participanții la festival au fost dezvăluite și alte proiecte ce vizează promovarea online a trupei.

În concluzie, Festivalul de la Târgu-Mureș poate constitui un bun prilej de valorificare a operei lui Lucian Blaga. Iar exemplul poate fi extins... (*CRONICAR*)

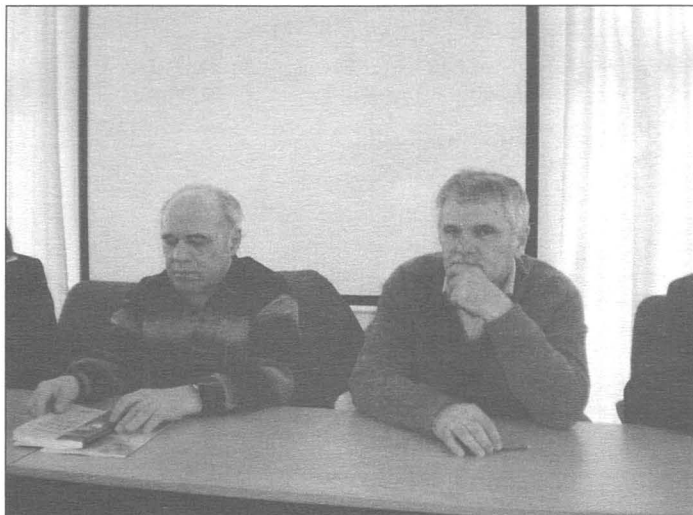

Slobozia – gazdă pentru creatorii bucureșteni.

Despre pictură și literatură, în inima Bărăganului

Pe 6 aprilie a.c., un *comando* de scriitori, istorici literari, critici de artă și editori bucureșteni, reprezentând inclusiv cele două publicații patronate de Biblioteca Metropolitană București, respectiv *Biblioteca Bucureștilor* și *Literatorul*, a poposit la Slobozia, județul Ialomița, pentru a susține actul artistic practicat de doi artiști bucureșteni – pictorul Tudor Meiloiu și prozatorul Ștefan Mitroi. Despre Slobozia, oraș situat în inima Bărăganului, puținii călători ce mai poposesc aici în drumul lor către mare au o reprezentare foarte simplistă. Mai degrabă se trăiește din amintiri: Popasul „Privighetoarea“, bălțile Dunării ș.a. Cine are însă răbdarea să poposească și să viziteze pe îndelete orașul are parte de surprize: Muzeul Național al Agriculturii, Complexul „Hermes“, cu emblematicul Turn Eiffel, amintire din vremea când Ilie Alexandru, primul miliardar „de carton“ post-decembrist, se ambiționa să transpună în Bărăgan Parcul Tivoli din Copenhaga și avea ca invitați familia regală sau pe actorul american Larry Hagman, întruchiparea lui J.R. Ewing, visul american. Mai mult, de când Ialomița și Călărași au devenit episcopie, păstorită de P.S. Vicențiu, în Parcul orașului s-a înălțat și prima Catedrală episcopală, un vis mai vechi al localnicilor.

Între instituțiile-etalon ale Sloboziei este și Centrul Cultural UNESCO (director, dna Doina Roșu) ce poartă numele dirijorului Ionel Perlea, a cărui casă memorială se află în drumul spre Fetești. Aici a avut loc, în prag de aprilie, expoziția retrospectivă Tudor Meiloiu, artist plastic care a lucrat în județul Ialomița mai bine de două decenii. Pictor de factură tradițională, practicând un soi de „clasicism delicat“ ce ne conduce spre „o viziune paradisiacă, o stare psihică de Walhalla“, cum îl caracteriza criticul de artă Marius Tița, artistul a reunit sub titlul *Viziuni* o selecție de desene ce transpun realitatea câmpiei Bărăganului – nu lipsesc „pășările măiestre“, aluzie la dispărutele dropii evocate de Al. Odobescu în *Pseudo-kinegetikos*. În concluzie, expoziția aduce mai mult decât

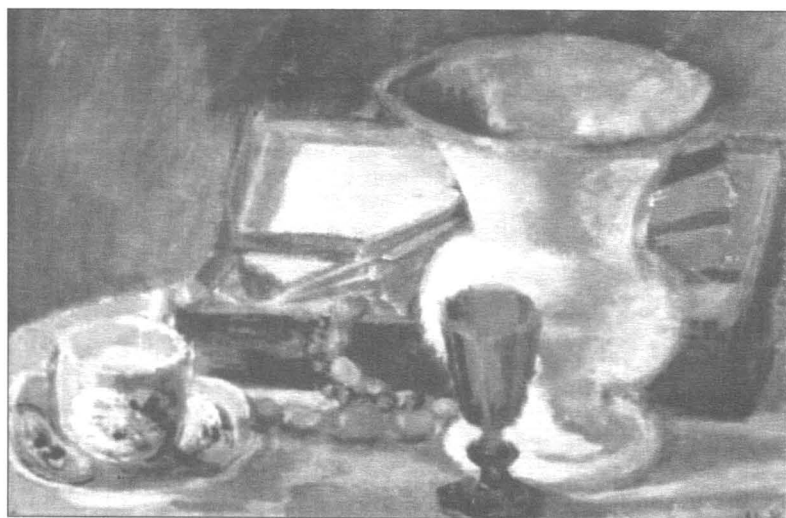

Ștefan Mitroi (dreapta) și criticul literar Florentin Popescu vorbind despre *Strigăte spuse în șoaptă*

simple viziuni, ci veritabile „grafeme scrise cu sufletul“ (Nicolae Iliescu, critic literar).

Despre Ștefan Mitroi și cea mai recentă lucrare a sa, *Strigăte spuse în șoaptă* (Ed. Detectiv, 2011) s-au pronunțat criticii Nae Georgescu, Florentin Popescu, Nicolae Iliescu și ialomițeanul Valeriu Burlacu. Cartea analizată, o selecție de 17 poeme în proză, fiecare constituind, în parte, sâmburele unui posibil roman al satului românesc, reprezintă pentru profesorul și eminescologul Nae Georgescu o ilustrare a conceptului autohton de „protocronism literar“, inițiat în anii '80 de Edgar Papu și ilustrat, între alții, de defuncții Paul Anghel și Artur Silvestri. În fapt, asistăm, susține criticul, la „înmormântarea ultimilor țărani“, sintagmă ce trebuie privită cu rezervă, câtă vreme autorul nu și-a încheiat încă destinul scriitoricesc. La rândul său, Florentin Popescu a remarcat că, în genere, autorii sunt „robii unei singure cărți“, ceea ce nu e cazul lui Ștefan Mitroi. În context, a menționat și acordarea Premiului Academiei, pe anul 2008, pentru romanul *Dulce ca pelinul*, prezentat în premieră la Sala „Mircea Eliade“ a Bibliotecii Metropolitane București, în luna decembrie 2008.

În concluzie, la 55 de ani (s-a născut la 5 mai 1956, în satul Siliștea, comuna Vitănești, județul Teleorman), Ștefan Mitroi rămâne un autor însemnat, interesat despre cât și cum este interpretat de critici, dar mai ales cât e de citit și receptat de public. Recent, prozatorul a lansat, la Madrid, ediția în limba spaniolă a cărții *Gaura*, dovadă că operele de artă veritabile nu au bariere. Cu precizarea că avem de-a face cu o proză pătrunzătoare, tulburătoare și chiar răscolitoare, vom reveni cu o cronică literară. (CRONICAR)

Natură moartă cu pahar rubiniu

Ștefan Mitroi, avocatul „ultimilor țărani”

Prin Ștefan Mitroi, magistrat de profesie, trecut definitiv la literatură după un periplu funcționăresc la Ministerul de Interne, *țărănul român*, denumire generică, dar, din păcate, fără legătură directă cu actualii locuitori ai satului, își găsește „avocatul”. La un eventual *proces al istoriei*, unde țărănul, pe bună dreptate, și-ar putea revendica drepturile – este, din păcate, singurul personaj istoric care nu face apel la *restitutio in integrum*, deși ar avea cea mai legitimă îndreptățire – Ștefan Mitroi ar putea juca, fără îndoială, rolul apărătorului, cu toate că profesia de procuror îi este mai la îndemână.

Dovadă sunt cărțile sale cu tematică țărănească în care *eul artistic* se manifestă deopotrivă ca participant, dar și ca rezonator. Cărțile, despre care am mai scris în paginile *Bibliotecii Bucureștilor*, și mai ales trilogia *Dulce ca pelinul*, încununată cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române pe anul 2008, ne conduc, în zorii secolului XXI, spre un univers *atemporal*, eminentemente țărănesc. Este o lume cvasidispărută azi, dar care se încapățânează să trăiască exclusiv în pagini de literatură.

Mergând pe urmele lui Zaharia Stancu și Marin Preda, alți celebri conjudețeni (dintre care mai amintim, fără legătură directă, pe poetul Dimitrie Stelaru, dar și pe gânditorul C. Noica, originar din aceeași comună cu Ștefan Mitroi), scriitorul a transformat tematica țărănească într-o obsesie benefică. Modelul este, evident, cel local, deja amintit, dar și extern. Este o realitate azi că scriitorii de renume mondial, de la Márquez la Llosa, își caută rădăcinile tradiționale. Nici Ștefan Mitroi nu e străin de acest *trend*, dovadă fiind chiar succesul dobândit la Lisabona și Madrid cu traduceri din cărțile sale.

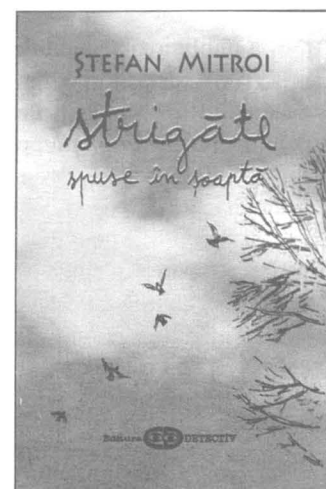
Cartea *Strigăte spuse în șoaptă* a fost lansată în această primăvară, succesiv la Slobozia și la București. Cum au observat majoritatea criticilor care deja s-au pronunțat asupra ei (Florentin Popescu, Nicolae Iliescu, Nae Georgescu ș.a.), fundamental, Ștefan Mitroi rămâne *autorul unei singure cărți*, o *saga* a lumii țărănești, în care autorul are ingratal privilegiu de a-și conduce – la propriu și la figurat – personajele la groapă. Asistăm la dispariția fizică a ultimilor țărani, cărora Ștefan Mitroi le și dedică acest volum cu titlu oximoronic.

Este o culegere de 17 texte (versete, poeme în proză, eseuri), apărute în condiții grafice de excepție (macheta și ilustrațiile aparțin Marianeii Gavrilă Vesa). După cum s-a spus deja, fiecare poem poate fi sâmburele unui viitor roman.

Cartea beneficiază și de un text însoțitor, olograf, al lui Fănuș Neagu, datat *septembrie 2009*. Este o mărturisire de credință a maestrului metaforelor: „În Valahia, care este singurătate cu buze rupte, culcuș de himere și extaz, poezia umblă toamna prin ecoul ei destrămat de vreme [...]”

Cum fiecare text este o capodoperă, având ritm și compoziție proprii, voi semnala doar finalul textului *Singur la părinți*: „Ce ar fi mai bine să fii: om sau copac? Poate că el [copacul – n.n.] voia să-mi fie frate, dar asta ar fi însemnat ca mama lui să fie și a mea. Așa că am rămas hotărât să rămân singur la părinți.”

Ștefan Mitroi obișnuiește să spună că autorii au nevoie, pe lângă iubirea publicului, și de succes. Cum d-sa le are pe ambele, cu prisosință, nu-mi rămâne decât să rostesc, în calitate de prieten: Ștefan Mitroi e mai bogat decât crede. (M. N.)

*Târg la
Constantinopol*

Ion Horea

Scribul

La împlinirea venerabilei vârste de 82 de ani, Editura Ardealul din Târgu-Mureș (consilier editorial, dr. Eugeniu Nistor) i-a pregătit maestrului Ion Horea (n. 10 mai 1929, comuna Petea de Câmpie, jud. Mureș), surpriza editării unui nou volum de versuri *originale*, purtând titlul predestinat *Scribul*. Dacă despre opera poetică a lui Ion Horea s-au pronunțat deja cei mai importanți critici contemporani, opinia comună, sintetizată de Nicolae Manolescu în *Cinci secole de literatură română* fiind aceea că poetul este unul dintre acei autori care *rămân*, surpriza vine în momentul când Ion Horea – parcă în ciuda criticii care l-ar vrea deja clasat într-o istorie literară și așa *provizorie* – continuă să persevereze, publicând aproape anual câte un volum de versuri, infirmând astfel opinia destul de curentă că generația literară ce debuta la începutul anilor '50 este deja *expirată*. Ca un contra-argument al acestei afirmații este și tinerețea spirituală perpetuă a unor măștri precum Radu Cârneli, Radu Cosașu, Ion Brad și, în cazul nostru, Ion Horea, poet ce nu mai are nevoie de recomandări suplimentare.

Prezent pe 18 mai la Grupul Școlar „Ion Vlasie” din Târgu-Mureș la prefatarea oficială a volumului *Scribul*, alături de editor, dar și de criticii și scriitorii locali, Al. Cistelean, Lazăr Lădăriu, Zeno Ghițulescu și Marius Pașcan – între altele, și prefectul județului Mureș – Ion Horea a făcut cuvenita trimitere către spațiul de obârșie care, alături de împrejurările vieții, l-au determinat să se apropie de literatură.

Cele 80 de poezii *originale* cuprinse în volum (număr premonitory pentru vârsta poetului) recompun o atmosferă de senină melancolie generată de contemplarea scurgerii timpului. Metafora dominantă este aceea a *scribului* (care dă și titlul volumului), mentor și participant la spectacolul lumii ce i se relevă poetului sub forma unei *eterne întoarceri* („... Eu nu-s decât alesul lor, comornic / Și fac un semn unde-i un dar sonor. / Cum stam în iarbă, cerului statornic, / Și urmăream o margine de nor / Prins în al patimilor mele ornic / Bătăi și glasuri vin din lumea lor...”).

Poetul reiterează vechile teme, comune liricii ardelenesti: cultul trecutului, nostalgia locurilor natale, sentimentul acut al înstrăinării, instalat odată cu ruperea de acest spațiu amniotic. Într-o *Frescă* își evocă strămoșii: „... Cu Biblie în desagi și cu Istorie / Cutremurate-n frunzi întraurite. / Dinspre Câmpie parcă-i văd cum trec / Pe drumul țării-n jos, către Târnave...” Nu lipsesc aluziile la Valea Mureșului („Gândul ascunde / Coasta și oile. / Unde sunt, unde, / Verile, ploile?” – *Vară*), la drumul Văideiului sau la Coasta Pojorății, elemente de decor local nelipsite în lirica sa. Asemenea unui *Anonymus Notarius*, aluzie la martorul descălecării ungarilor în Ardeal, poetul visează la o Diată către urmași: „... Și lași într-o Diată urmașilor averi / Pe care în vecia de liniște și pace / Nu-i cine să râvnească-n vreun fel și să atace”).

În rest, poetul aflat la zenitul înțelepciunii, asemenea unui Hokusai, se simte timid față de foaia albă („Și totuși, mărtoțul cel drept / Tot foaia albă-i, să îngâne / De cât în fața ei aștept / Fără să știu ce va rămâne...”). Poet autentic, străbătut de fertile îndoieli, Ion Horea nu doar *rămâne*, dar și convinge: în literatură nu generațiile contează, ci creatorii. Iar maestrul Ion Horea este un răsfațat al Poeziei: „... Și-n tot ce scriu, nu pare scrisul meu. / În fiecare noapte-așa, mereu, / Nu-s ploi pe-acest pământ să te mai spele!” – *Iarși*. (M. N.)

Dobrogeancă

Alexandru Ioan I Cuza (20 martie 1820 – 15 mai 1873)

Cel dintâi Domnitor al României

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Motto:
*„Cuza Vodă poate fi privit din trei puncte de vedere:
 cum a înțeles datoria sa de domn,
 cum a tratat problemele politice ale epocii sale,
 cum a purtat povara nenorocirii sale.”*

N. Iorga

În întreaga sa domnie, Alexandru Ioan I Cuza a împletit acțiunile desfășurate pe plan intern, unde s-a împlinit un vast program de reforme, menit să clădească România modernă, cu o îndrăzneală politică externă prin care a afirmat drepturile tânărului stat național și a pregătit cucerirea unei poziții de deplină independență.

Pentru ca activitatea de politică externă a Principatelor Unite să nu fie afectată de instabilitate politică și guvernamentală, generată de prevederile politice restrictive ale Convenției de la Paris (7/19 august 1858), Alexandru Ioan I Cuza a concentrat în mâinile sale activitatea politică externă, rezolvând în mod direct, prin cabinetul princiar, probleme esențiale. Meritele lui în această privință sunt mari, el a știut să dovedească o deosebită pricepere și o fermitate care a stârnit legitima admirație nu numai a contemporanilor săi români, dar și a străinilor care l-au cunoscut. Consulii străini, chiar rău-voitori domnitorului, au trebuit să recunoască calitățile sale de conducător, tactul și abilitatea sa politică, demnitatea pe care o manifesta în orice împrejurare. „Prin gura lui – scria marele istoric național N. Iorga, care a făcut cel mai frumos portret moral al lui Alexandru Ioan I Cuza – nu mai vorbea un om, ci, cum se cuvine pentru un stăpânitor de oameni, un neam întreg. Întruparea națiunii era el, în gând și grai. Cel dintâi fior de mândrie l-a avut atunci când s-au auzit cuvintele mândre cu care el vorbea turcilor, cabinetelor europene, proclamând o Românie mândră”.

După ce în septembrie 1859 (la Conferința reprezentanților Puterilor Garante din 25 august/6 septembrie 1859), actul istoric de la 24 ianuarie 1859 a căpătat recunoașterea oficială a Europei, timp de doi ani, Alexandru Ioan I Cuza a depus neobosite silințe și a acționat ferm pentru desăvârșirea Unirii prin obținerea recunoașterii din partea Puterilor Garante a Unirii politico-administrative. Hotărâtor în realizarea acestei noi etape pe drumul înfăptuirii unității depline a națiunii române a fost memoriul pe care domnitorul l-a înaintat Puterilor Garante în 1860, pledând energic pentru desăvârșirea Unirii Principatelor. „Îndoita alegere – scria, cu acest prilej, plin de mândrie, Alexandru Ioan I Cuza – a fost rezultatul unei mișcări naționale, ea a fost întemeiată pe încrederea pe care o inspirau compatrioților mei convingerile mele binecunoscute”. Fermitatea domnitorului Principatelor Unite a determinat până la urmă Poarta Otomană să cedeze. „Ni s-a părut atât de lămurit – mărturisea marele vizir unui diplomat – posibilitatea de a se înfăptui Unirea fără concursul nostru... încât ni s-a părut mai înțelept să atenuăm primejdiile, reglementând-o

printr-o înțelegere”. Consulului Austriei, Alexandru Ioan I Cuza i se adresa răspicat: „Ne trebuie Unirea, dacă nu ne-o vor acorda Puterile, vom fi siliți să ne-o dobândim singuri”.

Când a sosit la București firmanul prin care desăvârșirea Unirii era recunoscută, Alexandru Ioan I Cuza declara deputaților că: „Înalta misiune de a realiza ideea Unirii Principatelor” fusese îndeplinită, și ținea să precizeze, la 24 ianuarie

1862, afirmând drepturile autonome ale țării, că „Unirea va fi așa precum România o va simți și o va dori”. „Unirea era – adăuga el – singura stare ce poate să asigure viitorul nostru și să ne permită de a da țării organizarea ce o așteaptă de atât de mult timp”. Alexandru Ioan I Cuza a pregătit viitoarea cucerire a neatârării, atât pe plan diplomatic, cât și militar. În 1859, el scria lui Vasile Alecsandri: „Ca domn sunt convins de necesitatea de a acționa cu vigoare și hotărât a trage tot profitul pentru fericirea și independența poporului meu... A trăi respectat sau a muri regretat – adăuga el – iată, dragul meu Alecsandri, deviza mea și de asemenea ambiția mea”.

Politica externă promovată de Alexandru Ioan I Cuza a fost coroborată strâns cu împlinirea unui întreg program de făptuire pe plan intern. Dubla alegere a fost în mod firesc punctul de plecare pentru ansamblul reformelor care au cuprins în rețeaua lor viața social-economică, politică și culturală. Reformele au avut, pe de o parte, menirea de a unifica, de a suda cele două țări, de a servi ca temei de organizare unitară a noului stat și, pe de altă parte, ele au avut un aspect de democratizare, de înlăturare a sechelelor vechiului regim; ele au transformat cele două țări într-un stat național modern.

În perspectiva istorică, reformele din vremea lui Alexandru Ioan I Cuza, de la cele mărunte la cele majore, apar ca având o însemnătate tot atât de mare ca și actul propriu-zis al Unirii.

Principala reformă realizată de Alexandru Ioan I Cuza în prima parte a domniei a fost aceea a unificării politico-administrative, a creării statului unificat pe plan administrativ, măsurile unificatoare din anii 1859–1862 creând premisele necesare pentru a trece la reformele fundamentale pe care le aștepta țara. În 1863 s-a înfăptuit Legea secularizării averilor mănăstirești. În 1864, Legea rurală, prin care peste 400.000 de familii de țărani erau împroprietărite cu locuri de muncă, iar aproape alți 60.000 de săteni cu locuri de casă și grădină.

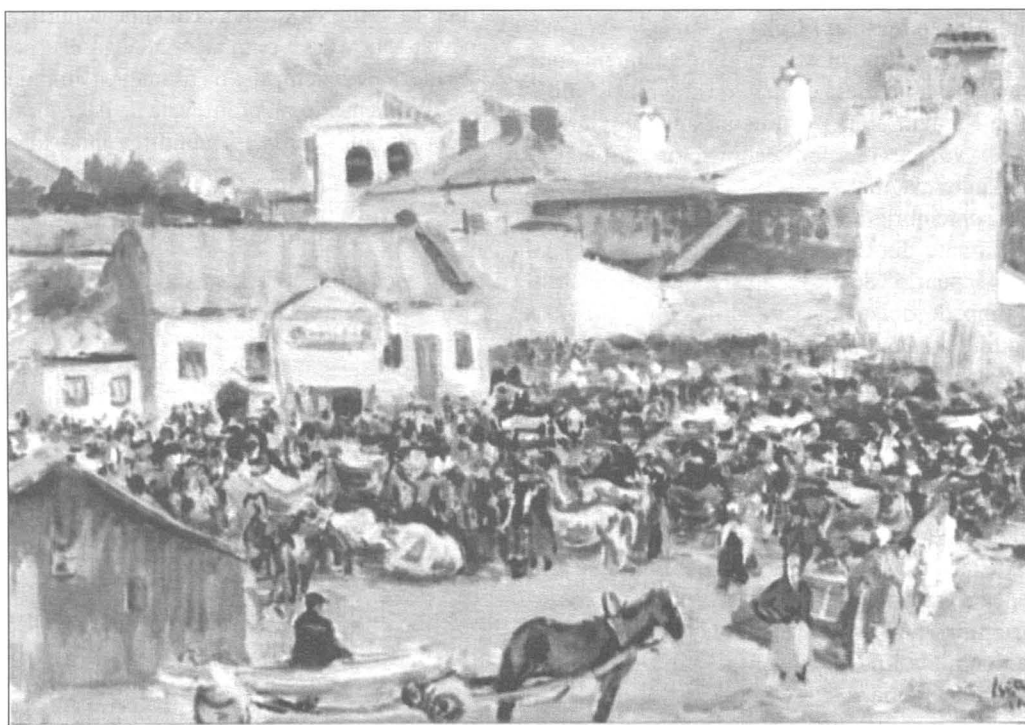
Reformele realizate în cei șapte ani de domnie ai lui Alexandru Ioan I Cuza, în special reforma agrară, i-au creat o mare popularitate în rândurile celor mulți, ale oropsiților de veacuri, ale țăranimii dezrobite. Această reformă, mai mult decât oricare alta, a făcut totodată să crească și nemulțumirile celor ale căror privilegii fuseseră restrânse. Un mizerabil complot militar, de fapt politico-militar, avea să înlăture de pe tron pe popularul domnitor și să-l îndepărteze de țara pe care și-o dorise liberă și înfloritoare. În exilul său, el a știut să arate aceiași demnitate și înalt patriotism ca și atunci când era pe tron. „N-a venit de la el – scria N. Iorga – nici-o protestare, nici-o plângere, nici-o ațîțare pe care le disprețuia deopotrivă... O dată ambasadorul francez din Viena s-a oferit să ajute întoarcerea lui pe tron. Cu indignare, Cuza a respins sprijinul străin“.

Iubit de popor fără rezerve, din toată inima, pentru lupta lui nestrămutată consacrată binelui țării, pentru felul său de a se cufunda bucuros în rândurile celor oropsiți ca să afle, ca să îndrepte, ca să pedepsească și să mângâie, Alexandru Ioan I Cuza a intrat încă din timpul vieții în domeniul legendei. Alături de numele lui Ștefan cel Mare și al lui Mihai Viteazul, cel al lui Alexandru Ioan I Cuza este dintre numele de voievozi români cel mai des asociat ideilor ce definesc adevăratul spirit propriu poporului român – viteaz, drept, bun, iertător, prietenos, ager la minte.

Noi, cei de azi, cinstind memoria lui Alexandru Ioan I Cuza, ne facem o scumpă datorie față de cel care, cu un curaj consecvent, cu un viu simț al celei mai înalte datorii, a slujit țării, a contribuit la întărirea ei, câștigând un întreg șir de lupte diplomatice duse contra celor care încercau să frâneze acțiunile declanșate pentru împlinirea idealului național. Victoriile lui au pregătit și netezit drumul pentru înfăptuirile de mai târziu – obținerea independenței de stat și desăvârșirea unității statale.

Statuia lui Cuza Vodă din Piața Unirii, Iași

Piața Mare din Iași

In memoriam

Fănuș Neagu și „generația expirată”. La propriu

Luna mai a fost una îndoliată. S-au stins, pe rând, *Mircea Horia Simionescu* (n. 23 ianuarie 1928, Târgoviște – d. 18 mai 2011, București), întemeietorul Școlii de la Târgoviște, și pictorul *Ion Sălișteanu* (n. 6 octombrie 1929, Pitești – d. 25 mai 2011, București). Apoi a mai venit o veste, ca un trăznet: a trecut la stele *Fănuș Neagu* (n. 5 aprilie 1932, Grădiștea de Sus, județul Brăila – d. 24 mai 2011, Spitalul Elias, București). Toți acești oameni de cultură ce au făcut cinste țării, inclusiv mediului academic (Ion Sălișteanu era, din 2006, membru corespondent al Academiei Române, iar Fănuș Neagu, membru titular din 2001) au avut ca punct comun apartenența la ceea ce Nicolae Manolescu a denumit, cu un termen aparent peiorativ, drept „generația expirată” (chiar dacă a „îndulcit” vorba, precizând că „a fost unul din cei mai talentați scriitori ai generației sale”). Așadar, o generație *expirată*, nu doar literar, ci, mai dureros, chiar și la propriu, prin această suită de morți nedrepte.

Cu Fănuș Neagu se mai stinge un reprezentant al „generației Labiș”, scriitor cu care a fost chiar și coleg la Școala de Literatură „Mihai Eminescu” (1952–1953), un alt exponent al epocii din care, vorba lui Sadoveanu, *au ieșit tot atâția scriitori câți au și intrat*. Au rămas în viață prea puțini ca să depună mărturie: Ion Horea, Radu Cârneli, Radu Cosașu ș.a.

Despre Fănuș Neagu se pot spune multe, după o carieră literară efectivă de peste cinci decenii (a debutat publicistic în 1954 cu o povestire, *Dușman cu lumea*, inclusă în volumul cu care a debutat editorial în 1960, *Ningea în Bărăgan*, retipărit, într-o formulă extinsă, în 1964, sub titlul *Cantonul părăsit*). Tot în 1960 publică *Somn de amiază*, apoi, în 1962, capodopera *Dincolo de nisipuri* (ecranizată de Radu Gabrea și interzisă de cenzură), iar în 1967 piesa de teatru *Scoica de lemn* (reprezentată în același an la Teatrul Nottara). După 1985 mai scrie piesele *Echipa de zgomote* (pusă în scenă la Teatrul Majestic), apoi *Olelie* (la Teatrul Național, instituție unde a fost o vreme și director, între 1993–1995, timp în care i se reprezintă și piesa *Casa de la miezul nopții sau Paiața sosește la timp*, 1993).

În 1968 publică primul roman, *Îngerul a strigat*, urmat de *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, *Scaunul singurătății*, *Aman-tul mării doamne Dracula*. A scris cronică sportive (reunite sub titlurile *Cronici de carnaval* și *Cronici afurisite*), eseuri, portretistică (*Cartea cu prieteni*), memorii de călătorie (*Întâmplări aiurea și Călătorii orange*).

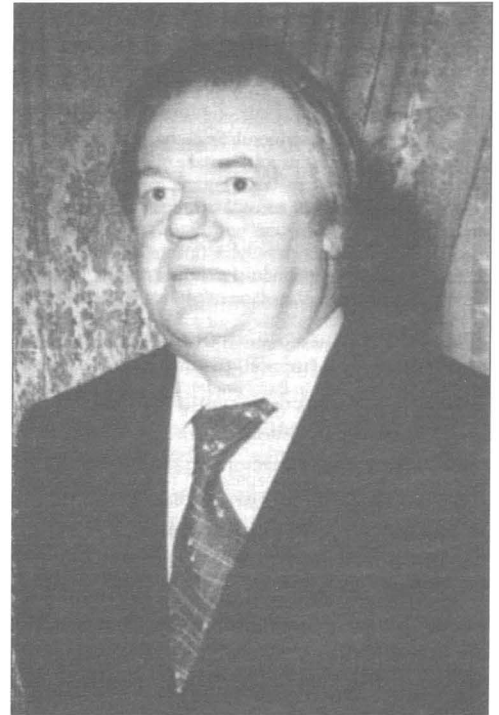
După 1990 se întoarce la temele sale predilecte, scriind povestiri inspirate din realitatea Câmpiei Bărăganului (*Pierdut în Balcania*, *Povestiri din Drumul Brăilei*).

Se spune că era slobod la gură, petrecăreț, bun conviv și companion, un om dintr-o bucată, chiar incomod pentru șefi și autorități. În vremea directoratului lui Eugen Barbu la „Luceafărul” era „bolnav de adjunctivă”. Mai târziu s-a „tratat”, conducând chiar și „Literatorul”, revistă editată în ultimii ani de Biblioteca Metropolitană București. Mai presus de toate a fost, însă, *o mare conștiință*, un scriitor revoltat de „degradarea vieții culturale, de improvizația și prostul gust care au pus stăpânire pe țară”, cum depune mărturie Augustin Buzura.

În 2008, când se afla pe patul de spital, Fănuș Neagu a trimis o *scrisoare deschisă* pe adresa *Jurnalului Național* – în fapt adresată tuturor ziariștilor români – prin care cerea, în numele generației sale *expirate*, decență și discreție: „Nu ne mai hărțuiți cu o nerușinare tenace, cu condeiele voastre *butucănoase*, pe mine, pe Radu Beligan, Sergiu Nicolaescu sau Ștefan Iordache...” Între timp viața a ales...

La moartea sa s-au spus multe lucruri adevărate, unele de laudă, altele denigratoare. *Punctul pe i*, cum se spune, l-a pus însă, pe o pagină de blog, poetul Ioan Liviu Stoiciu. Fănuș Neagu a suferit enorm în ultimii ani de viață, nu pentru că nu a mai apucat să-și vadă casa părintească, muzeu – cum au dat unii de înțeles, cât pentru apelativul de scriitor *expirat*, aplicat de jurnaliștii de la fostul „Cotidianul” și preluat în unele medii literare. Nu merită nici amintite nume, deși se cunosc. Sunt aceiași abonați la *stipendii oficiale* care murdăresc tot ce a dat literatura noastră mai bun în ultimii 50 de ani. Fănuș Neagu nu a murit de durere că i se îngroapă opera, ci că i se refuză posteritatea. În fond, cine are acest drept, și în numele cui?

La despărțirea de „uriașul blond”, nu ne rămâne decât să-i ștergem încă o dată din memoria colectivă pe toți *câinii care i-au mâncat din palmă, care au dormit cu cârțile lui sub căpătâi, și deodată s-au făcut urâți și răi, umplând orașul cu fantasme cenușii...* Adio, nea Fane! (M. N.)

Brâncuși și spiritualitatea Tismanei

Nina STĂNCULESCU

Istoric de artă

*Închin această scurtă comunicare
memoriei Î.P.S. Nestor Vornicescu,
Mitropolitul Olteniei*

La mică depărtare de Hobița, pe locul unei străvechi sihăstirii închinată Maicii Domnului, pe o creastă de munte, a fost înființată în secolul al XIV-lea Mănăstirea Tismana, de către Sf. Nicodim, denumit ulterior „de la Tismana”. Acesta a adus cu el de la Muntele Athos învățătura mișcării isihaste, predominantă și înfloritoare pe atunci în tot Orientul ortodox.

Muntele Athos era în secolul al XIV-lea nu numai centrul monahismului ortodox, dar și nucleul unei ample iradiere intelectuale în tot spațiul balcanic. Depozitarul unui întreg tezaur de manuscrise, icoane, al unei vaste literaturi patristice, el a constituit în acele vremuri tulburi, de destrămare a Imperiului Bizantin, propagatorul cel mai avizat și însuflețit al renașterii spirituale denumite „renașterea isihastă”, „ale cărei începuturi se duc în timp până la Părinții Pustiei”¹ din primele veacuri. Pe parcurs a cuprins pe mai toți marii învățați creștini, de la Evagrie Ponticul din secolul al IV-lea, la Maxim Mărturisitorul din secolul al VII-lea, la Simion Noul Teolog din secolele X–XI și la mulți alții, spre a ajunge în secolul al XIV-lea, îndeosebi prin Sf. Grigore Palama, „sufletul însuși al ortodoxiei”².

Termenul de „isihasm” provine de la cuvântul grecesc „isihia”, însemnând „liniște, tăcere, pace” și desemnând, după cum spune părintele André Scrima, „o stare de viață integral orientată spre Dumnezeu”, adăugând: „Iată definiția lui esențială (a termenului): e căutarea unei consumări a propriei vieți în Dumnezeu”.³ Izvorând din mediul monahal, concepția isihastă-filocalică (a iubirii de Frumusețe a Sfinților Părinți) preconiza retragerea în singurătate, purificarea sufletească maximă prin asceză dură de post, priveghere, pocăință și mai ales prin rostirea neîncetată a rugăciunii inimii (sau Rugăciunea lui Iisus): „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu: miluește-mă pe mine, păcătosul”. Astfel, omul trăiește o continuă purificare de patimi și înălțare spre Hristos, într-o iubire tot mai arzătoare, până când ajunge să „vadă”, cu ochi nu numai sufletești, dar și materiali, acea Lumină necreată, care L-a scăldat pe Domnul Hristos pe Muntele Tabor la Schimbarea la Față, iradiere a Dumnezeului-Lumină, care învăluie și transfigurează lumea. „Curățiți prin pocăință și uniți cu Dumnezeu – spune Arhiepiscopul Vasile Krivoșein – adevărații călugări devin ca soarele”, și îl citează pe Sf. Simeon Noul Teolog: „Chilia lor este un cer pentru care ei sunt un soare, iar lumina este în ei, lumina dumnezeiască și fără asfințit, care luminează pe tot omul care vine în lume și ea vine de la Duhul Sfânt”.⁴ Din această cauză, mișcarea isihastă a mai fost numită și mișcarea Luminii.

Din momentul întemeierii ei de către Sf. Nicodim,

Mănăstirea Tismana a devenit, încetul cu încetul, după cum consemna Î.P.S. Mitropolitul Serafim (Joantă) în volumul *Isihasmul – tradiție și cultură românească*, „un centru de iradiere spirituală pentru întreaga țară și în special pentru Oltenia de Nord, pe al cărei teritoriu s-au înmulțit mănăstirile, schiturile și sihăstriile”, la începutul secolului al XVI-lea ridicându-se o sihăstrie și în satul Hobița, cea de la Ploștina Drăgoeștilor, subordonată Tismanei.⁵ Spiritualitatea isihastă a prins rădăcini cu atât mai temeinice pe tot teritoriul românesc cu cât, încă dinainte de răspândirea creștinismului, munții erau aici împânziți de colibe singuratic și chilii săpate în stâncă ale unor pustnici. Iar în decursul secolelor care au urmat infiltrării și apoi dominării credinței hristice, sihăstria (denumire românească a isihastilor) s-au răspândit prin mai toate colțurile munților. „Firul lor s-a continuat neîntrerupt din secolul al XIV-lea până în timpurile noastre”, spune părintele Dumitru Stăniloae⁶ și „pune într-o lumină nouă, mai adâncă, rolul monahismului în trecutul nostru și temeliile rezistenței poporului nostru pe acest pământ, în furtuna unei istorii de neîncetate greutăți, ca și izvoarele spiritualității lui atât de înțelepte și echilibrate”. (s.n.) Legenda întâlnirii dintre Voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt și Daniil Sisastrul este în acest sens pilduitoare.

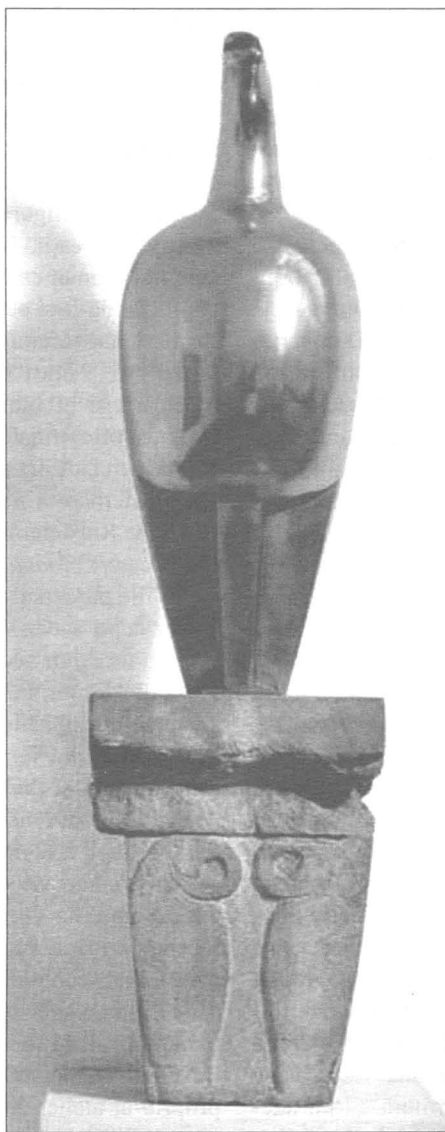
Ucenici ai Sf. Nicodim, ajungând până în Ardeal și Moldova și cuprinzând practic toată țara, au determinat o dominare a spiritualității isihaste în toate straturile societății, care, după cum remarcă Î.P.S. Mitropolitul Serafim în privința secolului al XVI-lea: „se făcea resimțită chiar și în vocabularul actelor publice”.⁷ De altfel, acesta e secolul în care se cunoaște o primă influență asupra literaturii, și anume asupra monumentalei scrieri a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul lui Teodosie*. În secolul al XVIII-lea, mișcarea paisiană a Sf. Paisie Velicikovski de la M-rea Neamț a adus o nouă reînsuflețire isihasmului, influențând puternic mai ales cultura rusă și scriitorii precum Dostoievski. Dar și pe pământ românesc isihasmul cunoaște o prezență și iradiere continuă de adâncime, determinându-l pe părintele Stăniloae să considere că acesta constituie nota specifică a spiritualității ortodoxe românești. De asemenea, și la noi, el a influențat o bună parte a culturii laice, nu numai filosofice, dar și a poeziei, muzicii sau artei plastice. Așa după cum remarcă Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei: „Oridecâteori există în istorie o criză spirituală, monahismul a fost acela care, în fața raționalismului și a secularizării, a adus lumina Taborului. Este plină de semnificații, și cred că nu a fost suficient de reflectată, tensiunea care există din secolul al XIV-lea încoace între lumina care vine din raționalismul uman, reducăționist și sărăcitor, pe de o parte, și lumina care vine din rugăciune, pe de altă parte.”⁸

Brâncuși, venit pe lume la sfârșitul secolului al XIX-lea și ajuns în inima Occidentului la începutul celui următor, într-un Occident în criză și în plină frământare de reîm-

prospătare artistică și spirituală, provenea din acest spațiu binecuvântat, al unor concepții isihaste infiltrate treptat și temeinic în mentalitatea și chiar în trăirea de zi cu zi a oamenilor. Toate actele lor cotidiene: sculatul în zori, munca câmpului, masa împreună cu toată familia la masa mică, rotundă, de lemn etc. erau însoțite de rugăciune, adică orientate spre Dumnezeu. Iar Duminică și de Sărbători, tot satul lua parte la Liturghii și la celelalte slujbe bisericești, la cântările lor vechi, înconjurată de strălucirea icoanelor în culori și contururi decantate cu sfințenie.

„Țăranul roman – spune părințele Stăniloae – se deprindea la Liturghie să vadă lumea cu alți ochi, învăța să o vadă poleită în albul strălucirii dumnezeiești, plină de taina prezenței divine, a luminii taborice”.⁹ „E pardosită lumea cu lumină,” spune Tudor Arghezi într-una din poeziile sale. Și era o lume pe care țăranul român o exprima prin toată arta sa de cioplitori, țesători sau ceramici. Brâncuși o regăsea nu numai la Mănăstirea Tismana, unde mama lui l-a dus de mic și unde uneori cânta la strună, dar și la ciobanii din stâncile de pe munți, cu poveștile și legendele lor minunate, precum aceea a Paserii Măiaștre, sau la olarii din preajmă, în spiralele și însemnele cu semnificații pierdute în timp de pe vasele lor, aceleași cu cele de pe cusăturile cămeșilor și iilor. Era o lume unitară în structura ei: om – natură – artă – Dumnezeu, de o frumusețe nefisurată, căreia principiile isihaste, ale energiilor necreate dumnezeiești care scaldă lumea, îi constituiau articularea și summumul. Brâncuși a avut această întreagă trăire în sânge, moștenire prin generații, din străvechi timpuri (de unde, desigur, a provenit și declarația lui către Carola Giedion-Welcker despre *Coloana fără sfârșit*, sinteza întregii sale creații, că ar simboliza „efortul generațiilor, una pe umerii celeilalte, de a se înălța spre Lumină”), dar a și crescut în atmosfera ei, ca orice copil de țăran, cu atât mai mult cu cât mama lui vroia să devină preot.

Așa se face că, ajuns la Paris în 1904 și așezat în atelierul sculptorului academist Antonin Mercié de la École des Beaux Arts, la un moment dat, deși ajunsese un maestru recunoscut al mimesis-ului occidental, a putut să spună: „sculptura mea inertă părea mai degrabă un cadavru viu al modelului”.¹⁰ Uimitoarele cuvinte care, propriu-zis, condamnau tranșant întreaga modalitate de expresie ce crease capodopere timp de secole, se datora, desigur, celui fond spiritual al artei lui de acasă. Acest fond spiritual, care a început să-și facă simțită prezența din munca și înaintarea lui trudnică de zi cu zi și care l-a oprit, de asemenea, să devină și ucenicul lui Rodin, a dezvăluit nu numai fundătura în care intrase propria lui artă, dar și aceea a crizei întregii arte occi-

Brâncuși – Măiastra

dentale din acel moment. În țara sa – ca și în întregul spațiu balcanic – nu se mai sculptau statui de secole, deși nu a existat nici o interdicție a Bisericii în acest sens, după cum au bănuit unii exegeți. „După concepția bizantină – remarcă prof. dr. bizantinolog Wilhelm Nyssen în volumul *Pământ cântând în imagini* referitor la mănăstirile din Moldova – statuia aduce o corporalitate prea greoaie într-un spațiu. Conform acestei concepții, numai prin desen și culoare se poate indica spiritual adâncimea netrupească ultimă a toată realitatea corporală, atragerea în Dumnezeu a tot ce e pământesc” (s.n.).¹¹

Din acel moment, lui Brâncuși i s-a pus acut problema de a scoate sculptura occidentală, implicit propria lui sculptură, din impasul în care se găsea prin greoiul imaginilor desacralizate, de un teluric și o senzualitate excesive, care le antrenau efemeritatea, ștergerea sensurilor simbolice, sacre, vechi. Cu alte cuvinte, Brâncuși simțea acum acut nevoia de a imprima acestei sculpturi occidentale, pe care o învățase cu atâta osârdie atât la București cât și la Paris, „suflul de viață” pe care îl pierduse. Și nu orice viață, de astăzi pe mâine, ci una eternă. Sau, mai bine zis, să implanteze acestei sculpturi din jurul său, antropomorfă și mimetică, amplitudinea spațiilor unei naturi cosmice, reînnoind totodată legătura pierdută cu transcendența, cu Dumnezeu, din arta simbolică străveche, cum era și cea a strămoșilor lui.

Pentru aceasta era nevoie însă, în primul rând, să-și cunoască și să-și înțeleagă epoca în cele mai avântate și mai valoroase propulsări ale ei către viitor. Ca atare, s-a apropiat de avangărzi, mai mult chiar, „a intrat în hora lor”, cum se spune pe românește. Și, spre a folosi din nou un mod românesc de a vorbi, „a jucat atât de bine în struna lor”, în dezideratele lor de „înnoire” și „originalitate”, încât nu numai că a fost îmbrățișat cu entuziasm de acestea, dar, cu un sentiment de solidaritate puternic, a fost sprijinit în a expune și a-și face un nume, care, ca și în cazul, sau chiar mai mult decât în cazul dinainte, al sculpturii clasice, a devenit un renume. Însă ceea ce era mai puțin observat, doar de către unii mai profund apropiați lui (precum Carola Giedion-Welcker, Ezra Pound, Rousseau Vameșul sau, din țară, Vasile Paleolog, Tudor Arghezi ș.a.), noutatea și originalitatea brâncușiană, în fond, erau foarte vechi și se adăpau la surse sacre, aproape necunoscute spiritualității occidentale. Erau sursele propriei lui tradiții, în care se născuse și crescuse și care nu aveau nimic aproape cu formele de o expresivitate halucinantă, ale artei etniilor negro-africane, care pe atunci fascina Apusul, fără să-i cunoască și înțeleagă concepția, „duhul”. (Artă față de care, de altfel, el avea aversiune până la spaimă). Așa după cum atât de bine l-a înțeles pe Brâncuși părintele Constantin

Galeriu și l-a exprimat într-o simplă emisiune radiofonică (citez din memorie): „Brâncuși a înțeles creația ca pe o călătorie spre înăuntrul nostru, spre obârșii, unde se intră în realitatea cea adevărată, cum o numea el, cea a esențelor unde omul poartă în sine «lumea» în ceea ce atinge nemurirea, ceea ce nu se mai supune morții și poate să-i redea chipul, viața, fiind totodată întâlnirea cu Dumnezeu. Este Calea *filocalică* (s.n.) a uitării de sine (*Il y a un but dans toutes les choses. Pour y arriver, il faut se dégager de soi-même*, spunea Brâncuși) prin care regăsești «pretutindena» lui Dumnezeu, adică «cunatat în har cu Absolutul». Îl află pe «Dumnezeu ascuns în zidire și în Scriptură» al Sf. Maxim Mărturisitorul, contemplînd haric pe Dumnezeu în natură și ajungi la extaz».¹²

Dar această concepție despre lume și artă a „cumințeniei pământului” lui de „acasă”, a tradiției spirituale care-l formase, era la baza a înșeși originilor spirituale ale artei occidentale, implicit a avangărzilor acesteia. Epurarea formelor către o esențializare până aproape de abstractizare, depășirea antropomorfismului și mimeticului prin transgresarea simbolicului încărcat de sens, în sfârșit însăși sacralitatea, adică reînnoirea rupturilor legături cu Divinitatea într-o perioadă secularizată, erau râvnite și căutate de avangărzi, mai mult sau mai puțin conștient, în goana lor după „veșnicie”.

Desigur, viața lui Brâncuși nu a fost aceea a unui sihastru, chiar dacă au existat unii, mai ales către sfârșitul vieții lui, să-l considere „sfântul din Montparnasse”. Nici nu s-ar fi putut aceasta, vroid, și chiar reușind, să se integreze atât de mult turbulențelor avangărzi. Influența principiilor filocalice, ale Sfinților Părinți, din ortodoxia trăită de el în copilăria care, după cum spunea, „i-a dat o bucurie pentru toată viața”, s-a manifestat în strădania operei lui de a șlefui și șterge treptat vremelnicia creațiilor vremii sale, imprimând acestora tinderea spre îndumnezeire a veacurilor de demult și pogorând asupra lor harul îndumnezeitor printr-o lumină vizibilă, ce izvoră din chiar trupul lor de bronz sau marmură. Și-ntr-adevăr, avangărzile zgomotoase ale primei jumătăți de secol XX, cu pretențiile și manifestele lor de „artă nouă, a viitorului” s-au stins treptat, au dispărut, păstrându-se doar documentar, în istorie, în timp ce operele lui Brâncuși nu numai că sunt mai actuale și mai pilduitoare ca oricând, dar totodată nu încetează de a revela, în continuare, sensuri și frumuseți noi pentru vremea noastră. Așa după cum operei lui Marc Chagall nu i se poate înțelege și prețui farmecul și sensul fără a i se cunoaște rădăcinile hasidice, tot astfel nici operei lui Brâncuși nu i se poate estima fascinația și dăinuirea fără a i se cunoaște rădăcinile isihaste. Opera lui Brâncuși reflectă o mentalitate, o simțire alimentată și discret influențată de gândirea isihastă precum în secolul al XVI-lea *Învățăturile lui Neagoe Basarab* și în vremea noastră muzica lui Paul Constantinescu, poeziile lui Vasile Voiculescu, Ioan Alexandru sau Sandu Tudor, arta plastică a lui Horia Bernea, Horia Paștina, Paul Gherasim sau Marin Gherasim.

O primă adiere a unei prezențe isihaste în opera brâncușiană și-a făcut apariția din acel an, 1907, denumit de Petru Comarnescu „al cotiturii”, datorită celor trei creații autonome: *Cumințenia pământului*, *Sărutul* și *Rugăciunea*. Acestea au orânduit, cumva, traseul evoluției întregii creații ulterioare a lui Brâncuși. Încă antropomorfe, toate trei depășiseră, în moduri diferite, strictul antropomorfism: prima prin aceea asemănare cu un străvechi idol păgân, care l-a scandalizat atât de mult pe Vlahuță, a doua prin decantarea formelor până

aproape de abstractizare, ultima prin apelarea la o stilistică bizantină ce alungește formele și le spiritualizează. Antropomorfismul lor nu mai era mimetic, ci metaforic, nu mai reproduceau, ci sugerau trupul omenesc într-o semnificație care era aceea a unei acțiuni, a unei virtuți – erau chiar cele trei virtuți cardinale – pe o anume Cale de inițiere, de parcurgere a unui traseu de transfigurare umană și a întregului univers, implicit a propriei creații. *Via Sacra*, reunită și sublimată în final în cele trei monumente ale Ansamblului de la Târgu Jiu, fiecare cuprinzându-le și pe celelalte două, Masă a Tăcerii, hrănind cu roadele pământului și ale Cerului (precum Domnul Hristos însuși este Pâinea și Înțelepciunea vieții), revărsând Sărutul împăcării și al iubirii tuturor contradicțiilor, opozițiilor, în Unitatea primordială (Brâncuși a spus că *Sărutul* lui e Drumul Damascului, desigur al lui Paul din Tars) și preschimbând simpla prosternare a *Rugăciunii* inițiale în șiragul pulsațiilor de viață ale Rugăciunii inimii, Rugăciunii lui Iisus Hristos, isihaste, ca o *Coloană fără sfârșit*.

Pe parcursul evoluției treptate a întregii creații brâncușiene, după aceeași vectori, în 1910 apare prima *Măiastră*, început de drum nu numai al multiplelor ei variante care să o preschimbe lent, în Zbor, dar și al tuturor operelor ulterioare ale marelui zămisitor. Cu trupul ei ovoid și capul șerpesc viersuitor, este atât imaginea sintetică a naturii și a omului în esențialitatea și puritatea ritmului lor vital comun, cât și un Mesager divin. Fina exegetă a creației brâncușiene, ca, de altfel, a întregii arte moderne a epocii, Carola Giedion-Welcker, cea care remarcase sentimentul de „miraculous” cu care Brâncuși se apropia de animale, consideră că odată cu *Măiastra* începe perioada de aur a lui Brâncuși și totodată o eră nouă pentru arta secolului XX.¹³

Îmbinându-se pentru prima oară într-o operă, cele trei planuri existențiale: natura – omul – transcendența, se vor păstra alături în mai tot ce a creat Brâncuși, constituind universul propriu al atelierului său. Dacă sfinții, în liniștea și singurătatea chiliilor lor, prin asceză îndelungată, post și priveghere și mai ales rugăciune neîntreruptă, își curățau și șlefuiuau sufletele și trupurile contopindu-le cu Dumnezeu până când ajungeau să iradieze lumină, ca Sf. Serafim din Sarov, astfel dezvăluind „forma” omului desăvârșit, esențial, îndumnezeit, Brâncuși, în liniștea și singurătatea atelierului lui, prin răbdurie stilizare și șlefuire a „formelor” sale sculpturale, cu o aceeași maximă concentrare și, desigur, și rugăciune, atingea o perfecțiune a „forme pure”, esențiale, chiar divine, multe începând să iradieze lumină – ceea ce nu se mai pomenise în sculptura vremii. Unda de isihasm a sufletului lui l-a îndemnat desigur pe Brâncuși, în aviditatea după puritatea ultimă, cea mai înaltă cu putință, să „dezbare formele de orice excrescențe ale suprafeței”, după cum spunea Henry Moore, adăugând că „a fost misiunea specială a lui Brâncuși de a ne scăpa de această năpădire, de a ne face din nou conștienți de formă”.¹⁴ Am spune noi: așa după cum sfinții ne fac conștienți de condiția esențială, a desăvârșirii ființei noastre umane, dezbărate de toate excrescențele sau patimile care îi întunecă „forma”. „Simplitatea nu este un scop în artă, dar ajungi la simplitate fără să vrei (malgré soi), apropiindu-te de sensul real al lucrurilor”, spusese Brâncuși. Și nici scopul asceților nu este dura lor asceză, ci sensul vieții lor este purificarea spre ajungerea la Dumnezeu. Iar în cazul expres al creștinismului, Dumnezeu este iubire, de unde este și Adevăr și Lumină. Și poate că încă din 1907, când a expus *Sărutul* cu titlul *Frag-*

ment dintr-un capitel, Brâncuși a tot visat la un Templu al Iubirii, pe care l-a realizat odată prin Ansamblul de la Târgu Jiu și pe care nu a mai ajuns să-l realizeze la Indor, în India, pentru soția maharadjahului.

Concomitent cu cele trei opere ale cotiturii, în atelierul brâncușian au început să apară o serie de opere netezind și estompând expresia capetelor și portretelor lui de până atunci (*Somnul*, *Cap de copil dormind*, *Danaida*) tinzând către „puritatea astrelor” și generalitatea *Muzei adormite*, 1910, marmură și bronz, sau a lui *Prometeu*, 1911, marmură și bronz, acestea la rândul lor, și împreună cu alte câteva imagini de cap sau tors omenesc, au devenit treptat *Noul născut*, din 1915, marmură și bronz, apoi *Sculptura pentru orbi*, 1920, marmură cu nervuri și din onix și, în final, *Începutul lumii*, 1924, marmură și bronz, forma ovoidă deplină marcând Începutul (sau Sfârșitul) întregii Creațiuni a lumii.

Opera lui Brâncuși nu s-a realizat la întâmplare, „printr-o aruncare în vid”, după cum cerea Picasso, și nu s-a manifestat printr-o proliferare haotică de imagini, fără nici o legătură între ele. Realizările lui provin unele din altele, într-o devenire treptată, unele cunoscând variante din ce în ce mai sublimite, ca o multiplicare variată și nesfârșită a unei obârșii și structuri unice, îndreptată în principal către Înalt, un Înalt fizic, simbolizându-l bineînțeles pe cel spiritual (*Leda*, *Foca*, *Torsurile* ș.a.). Nu e de presupus până acum că Brâncuși ar fi cunoscut scrierile Sf. Maxim Mărturisitorul, îndeosebi *Ambigua*, și totuși demersul lui de creație pare a urmări preconizările Sfântului Marelui Mucenic isihast din secolul al VII-lea referitoare la constituirea universului. Pentru amândoi, lumea (atât a universului creației divine cât și aceea a atelierului creației omenești) este orânduită după legi interioare eterne, preexistente în Dumnezeu, și se mișcă neconștient, într-un proces de continuă desăvârșire, echivalent cu treptata actualizare a virtualităților care sunt în ea. De unde rostul artistului este acela de a asculta și a înțelege cerințele naturii însăși în înaintarea ei prin mișcare către o maximă transfigurare, până la reflectarea astfel a lui Dumnezeu chiar. Iată cum „se clădește viziunea pozitivă a lumii acesteia, eternizată în forma ei desăvârșită în Dumnezeu, care e una cu maxima actualizare a frumuseții divine reflectate prin formele ei ce își au temeiul în virtualitatea formelor din Dumnezeu, ca o transparență a divinului în ea”.¹⁵ Înseamnă că lumea ca întreg și fiecare om în parte sunt chemați să fie „un templu al Dumnezeului celui viu”, un templu în dezvoltare, „un templu ce se mișcă dezvoltându-se în Dumnezeu și Dumnezeu se mișcă în el spre o unire și o transparență tot mai deplină”. Oare nu este aceasta ceea ce a înțeles și Sf. Apostol Pavel în *II Corinteni* 6,¹⁶ că „noi suntem templu al Dumnezeului celui viu”? Și nu este acesta oare Templul dragostei pe care Brâncuși a visat o viață întreagă să-l realizeze prin opera lui? Templul-cale către Dumnezeu, implicit către desăvârșire, întrupat prin Ansamblul de la Târgu Jiu, Templul nerealizat de la Indor și, de asemenea, prin chiar propriul lui atelier. Întru această înțelegere a creației sale, Brâncuși a manifestat o maximă concentrare asupra muncii sale, despre care au adus mărturie cei puțini ucenici pe care și i-a îngăduit, Isamu Noguchi sau Irina Codreanu și Milița Petrașcu.

Provenind dintr-o treptată eflorescență și devenire, diversificare, a triadei din 1907, Brâncuși obișnuia să-și așeze operele în lumini diferite și în relații diferite unele cu altele, uneori punându-le să se și rotească ușor, ca în cazul *Ledei*, al

Peștelui, și le fotografia. Nu era în aceasta o simplă fantezie estetică în căutare de originalitate, ci o strădanie de a le surprinde *Firea*, *rostul*, *devenirea*, și mai cu seamă tinderea lor spre Divin. Dacă a existat o serie întreagă de opere care să nu fie reluate ulterior în variante, precum *Cumînțenia pământului*, dar mai cu seamă cele din lemn, ca *Vrăjitoarea*, *Himera* ș.a., aceasta nu înseamnă că nu aveau posibilitatea de a fi integrate mai târziu în ansambluri individuale, ca *Adam și Eva*, sau ample, ca *Regele regilor*. (De altfel, *Cumînțenia...* a intrat în componența *Sărutului*, mai ales cel din 1910). Atelierul devenea lent și progresiv, prin armonioasa lui articulare cu semnificație sacră, un Templu al strădaniei omenești de a-și împlini aspirația, tinderea sa către Dumnezeu. În acest proces, unele dintre operele în marmură sau bronz, în urma intensei lor șlefuirii, mai întâi au căpătat un luciul de oglindă, reflectând tot atelierul, adică „întregul univers”, apoi au prins să reverse în jur lumină, astfel desăvârșind întruparea structurii lor sacre. Ele n-au devenit prin acest fenomen sfinte sau idoli (după cum de altfel le-a numit Michel Seuphor, dar fără îndoială tot într-un sens metaforic), ci, ca opere de artă, au sugerat doar, printr-un mimesis „abisal”, cum ar zice Blaga, condiția sau aspectul esențelor firii omenești sau ale naturii în contopirea cu Dumnezeu. *Măiastra* pe drumul ei către devenirea de Zbor – *Pasărea văzduhului*, *Domnișoara Pogany*, plecându-și cu grație capul de mugur de floare sau de libelulă, tot mai sublimat, peste mâinile adunate ca o tulpină de plantă sau undă de apă, *Începutul lumii* sau *Nou-născutul*, ca germini și sămânță de viață, sau *Leda*, cea vrăjită de dragoste ș.a. și mai ales *Cocoșul* vestind zorii artei și ai unei lumi noi, s-au preschimbat în imagini ale universului îndumnezeit, scăldat de energiile divine. Prietenul de suflet al sculptorului, Vasile Paleolog, avea să considere că „tehnica inovatoare din lucrările luminescente ale lui Brâncuși, denumite «bronzuri luminoase» și «sculpturalismul luminii», e cea mai îndrăzneată, spectaculoasă și originală inovare, încununată cu o izbândă deplină și nezdrcinată din întreaga istorie a artei sculpturale”¹⁷, mai dezvăluind totodată cum Brâncuși „visa să sculpteze cu lumină”. Împrejurul acestor nuclee de lumină, se îndeasă opere în lemn sau în piatră neșlefuită, destine singulare, uneori năstrușnice ca *Vrăjitoarea*, *Himera* sau *Socrate*, sau ciudatele portrete de femei, ca acelea ale lui *Nancy Cunard* sau *Eileen*, populând prin prezența lor grădina nesfârșită a unei creații din Dumnezeu, sau prin Dumnezeu (Duhul Sfânt). Iată de ce și-a dorit Brâncuși să-i fie păstrat atelierul, ca atare, într-un Muzeu de artă după moartea sa: însuși atelierul lui era o uriașă, plină de sens operă de artă, pe de o parte încheiată, rotundă, pe de alta, la nesfârșit neîncheiată.

În 1937, propunându-i-se să ridice un monument pentru eroii țării la Târgu Jiu, Brâncuși a înălțat un ansamblu de trei monumente arhitectonice, înălțându-se între ele în spațiul orașului. Cele trei virtuți esențiale spre împlinirea unui rost de înaltă spiritualitate pe lume: cumînțenia pământului, iubirea și rugăciunea, acestea constituind totodată Calea, Ade-vărul și Viața pe lume, prezentate în 1907 autonom și semi-figurativ, erau, după 30 de ani, dispuse împreună, legate în înșiruirea pe un traseu de simboluri ale unui sanctuar deopotrivă arhaic, asemănător celor de la Stonehenge sau Sarmizegetusa, și acuzat modern, trecut prin spiritualitatea creștină: *Masa tăcerii*, *Poarta sărutului* și *Coloana fără sfârșit*. Aceasta din urmă, sintetiză sublimată a întregii sale creații de o viață, se poate considera și un însemn cultural,

propriu-zis, al însuși isihasmului: „măgelele” ei, cum le-a numit Brâncuși, par a înfățișa decantarea mării varietăți a formelor până la esența răsufletului de viață al fiecăreia, la pulsația inimii neîntreruptă, înșirate într-un rozariu (mătănni) al unei rugăciuni fără sfârșit ce se înalță, flacăra și fum de tămâie până la Ceruri.

După Ansamblul de la Târgu Jiu și nemairealizatul Templu de la Indor, în atelierul brâncușian nu au mai apărut decât o *Broască țestoasă*, devenind într-o variantă ulterioară *zburătoare*, o serie de *Cocoși salutând zorii*, de proporții tot mai uriașe, și o *Piatră de hotar* paralelipipedică, purtând însemnul *Sărutului* într-o înlănțuire pe toate fețele sale și menită a fi așezată pe granița spre Basarabia, de curând ruptă din trupul țării.

În 1957, Brâncuși, bolnav, se stinge din viață, refuzând să fie dus într-un spital, pentru că „Îl așteaptă pe Bunul Dumnezeu (le bon Dieu) la el în atelier”, iar în testament a lăsat scris să fie înmormântat fără haine, direct pe pământ (ceea ce nu i s-a mai putut împlini). În urma lui a lăsat o operă ca o floare de leac împotriva nihilismului, confuziei și dezbinărilor vremii noastre.

Dar oare ce o fi vrut să spună prin cuvintele că ar dori să deschidă o filială a Tismanei la Paris?

Note

1. John Meyendorff, *Sfântul Grigore Palamas și mistica ortodoxă*. București: Ed. Enciclopedică, 1995, p. 6.
2. Olivier Clément, „Prefață” la vol. *Isihasmul, tradiție și cultură românească* de Mitropolitul Serafim. București: Ed. Anastasia, 1994, p. 7.
3. André Scrima, *Despre isihasm*. Volum îngrijit de Anca Manolescu. București: Ed. Humanitas, 2003, p. 80.

4. Arhiep. Basile Krivochein, *În lumina lui Hristos – Sfântul Simeon Noul Teolog*. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1997, p. 248; Sf. Simeon Noul Teolog, *Imn 27*, 64-67.
5. Mitropolitul Serafim, *op. cit.*, pp. 66-67.
6. Dumitru Stăniloae, *Din istoria isihasmului în ortodoxia română*. București: Ed. Scripta, 1992, p. 13.
7. Mitropolitul Serafim, *op. cit.*, cap. III, p. 99, nota 10.
8. I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Vocație și destin filocalic la români*. În: *Românii în reînnoirea isihastă*. Sub îngrijirea lui Virgil Cândea. Iași: Ed. Trinitas, 1997, p. 13.
9. Dumitru Stăniloae, *Liturgia și unitatea religioasă a poporului român*. În: *Ortodoxia*.
10. Petru Comarnescu, *Brâncuși – mit și metamorfoză în sculptura contemporană*. București: Ed. Meridiane, p. 115, nota 105; Interviu semnat de M. Radian, *Așa l-am cunoscut pe Brâncuși – De vorbă cu pictorul Bohdan Urbanowicz*.
11. Wilhelm Nyssen, *Pământ cântând în imagini – frescele exterioare ale mănăstirilor din Moldova*. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1978, p. 20.
12. Pr. Const. Galeriu, *Despre Brâncuși*. În: emisiunea *Creatori între sacru și profan. Oameni și opera lor în căutarea lui Dumnezeu*, redactor Cristian Curte, Radio Cultural, joi 12 august 2004.
13. Carola Giedion-Welcker, *L'animal, créature et symbole*. În: *Constantin Brâncuși* (în lb. franceză), Neuchâtel (Elveția): Ed. Du Griffon, 1959, p. 29.
14. *Henry Moore on Sculpture*. Londra: McDonald, 1966, p. 64.
15. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*. Partea I. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1983, p. 39.
16. Michel Seuphor, *La sculpture de ce siècle*. Neuchâtel (Elveția): Ed. Du Griffon, 1959, p. 59.
17. V. G. Paleolog, *Despre luminiscențele materialului și „lumina sculpturii”*. În: *Ramuri*, 7/1970, p. 21.

Concursul Internațional de Creație Literară „Veronica Micle”, ediția a XIV-a

Asociația „Astra”, Despărțământul Central București și Despărțământul „M. Kogălniceanu” din Iași, în parteneriat cu liceele „C. A. Rosetti”, „N. Iorga” și Școala Centrală de Fete din București, au organizat, între 25 – 27 martie a.c., a XIV-a ediție a Concursului Internațional de Creație Literară „Veronica Micle”. Manifestarea a constat în derularea, la București, la Școala Centrală de Fete, a festivității de premiere, urmată de lansarea publicației *Revista Română* și a volumelor *Românii din afara granițelor țării. Istorie, cultură, spiritualitate și Miresme de soare*. Un program artistic, urmat de un itinerar cultural „La pas prin București”, a completat armonios activitatea la care Biblioteca Metropolitană București a fost *susținător*.

Programul, coordonat de dnele profesoare Areta Moșu, Dia-Daria Stoicescu, Elisabeta Niculescu ș.a., a antrenat elevi de la școlile din București și Chișinău, avându-i ca invitați pe scriitorii Liliana Armașu (Chișinău), Gabriel Nedelea și Petrișor Moraru (Craiova), precum și dr. Vasile Bogza, din București. Cu acest prilej, dna prof. Areta Moșu, președinta Despărțământului „M. Kogălniceanu” din Iași, a adresat dlui director general al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, o scrisoare din care spicuim: „Ecourile pe care le primim din partea celor cărora încercăm să le oferim un crâmp de suflet românesc [...] dovedesc că facem ceea ce trebuie. Primiți îmbrățișările și mulțumirile noastre sincere pentru reușita proiectului transfrontalier care este Concursul Internațional «Veronica Micle»”.

În context, precizăm că Asociația „Astra” a fost instituită în 1861, la Sibiu, de către mitropolitul Andrei Șaguna, iar între obiectivele sale a fost înființarea rețelei de biblioteci populare și a colecției „Biblioteca Poporală a Asociațiunii”. (*CRONICAR*)

Premiul Literar Internațional IMPAC

Primele nominalizări

Recent, juriul Premiului Literar Internațional IMPAC, prezidat de dna Kathy McKenna, bibliotecar, administrator al premiilor și delegat al municipalității orașului irlandez Dublin, gazda manifestării, a anunțat primii zece nominalizați dintr-o listă cuprinzând 162 de titluri propuse de bibliotecile municipale asociate din Europa, pe baza interesului pentru lectură. Premiile sunt oferite, anual, de către Consiliul Municipal al orașului Dublin și urmăresc *exceleța* în literatură. Nominalizările se fac de către bibliotecile asociate din întreaga lume, inclusiv Biblioteca Metropolitană București. Întrucât selecția comunicată de organizatori nu cuprinde, din păcate, nici un titlu românesc, dna McKenna a adresat directorului general al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, o scrisoare în care își exprimă regretul pentru neincluderea unor scriitori români, dar și speranța că la ediția din 2012 vor fi nominalizați și scriitori din țara noastră.

Între nominalizați reținem nume precum Colum McCann, Joyce Carol Oates, Yiyun Li ș.a., majoritatea deținători ai unor premii similare oferite de alte asociații și structuri de profil. Cu precizarea că pe data de 15 iunie a.c. va fi comunicat câștigătorul Premiului IMPAC, nu ne rămâne decât să sperăm că, nu peste multă vreme, vom avea și ocazia de a vedea un român premiat de Consiliul Municipal din Dublin, localitate nominalizată de UNESCO cu titlul de Oraș al Literaturii.

(CRONICAR)

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE
George ASTALOȘ, *Writer*Ion CONSTANTIN, *Metropolitan Library of Bucharest*Vera MOLEA, *Metropolitan Library of Bucharest*Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*Nina STÂNCULESCU, *Art Historian*Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy***NOTĂ CĂTRE AUTORI**

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Sursele imaginilor: pp. 5, 17, 22, 24, 25, 26, 28: Marin Mihalache, *Iosif Iser*. București: Editura Meridiane, 1968; pp. 6-7: <http://www.teatrul-odeon.ro/istoric.htm>; p. 10: Alex Ștefănescu, *Istoria literaturii române contemporane 1941–2000*. București: Editura Mașina de scris, 2005, p. 816. *Fotografie de Ion Cucu*; pp. 14, 15, 16, 21, 23, 24: redacția *Biblioteca Bucureștilor*; pp. 27-28: Autorul; p. 29: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române, L/O*. București: Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 559; p. 31: *Beaux Arts Magazine*. Hors série: *Brancusi*. Paris, 1995, p. 44; p. 38: Nelly Delay, *Japonia. Eterna fascinație*. București: Colecțiile Cotidianul, seria a II-a, vol. II, p. 135; coperta II: *Autoportret*, în: Marin Mihalache, *Iosif Iser*; coperta III: <https://bibliophyle.wordpress.com/2011/04/13/oswald-spengler-declinul-occidentului-o-introducere/>; coperta IV: *Sculptură de Frederic Storck*, în: Barbu Brezianu, *Karl Storck*. București: ESPLA, 1955.

Sursele citatelor: coperta II: Marin Mihalache, *Iosif Iser*, pp. 6-8; coperta III: Oswald Spengler, *Omul și filozofia vieții*. Traducere de Gheorghe Pascu. Oradea: Editura Aion, 1996, pp. 90-61; coperta IV: Barbu Brezianu, *Karl Storck*, pp. 27-28.

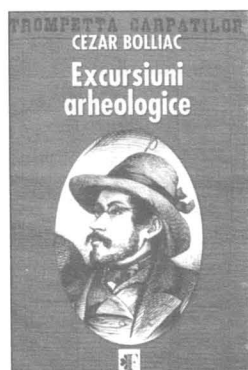
CATALOG

Cărți ale Editurii Floare Albastră

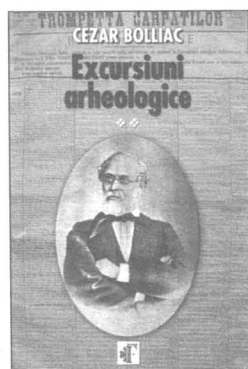
George POPA, *Deschideri metafizice în lirica lui Eminescu*
București: Editura Floare Albastră, 2007, 192 p.

Acum, cu Deschideri metafizice eminesciene, George Popa procedează la un comparatisme de cea mai bună tradiție, punând într-un dialog fertil ideea poetică eminesciană, bine individualizată în poeziile de tinerețe – cu marile frământări de idei ale lumii. Autorul continuă a face din creația artistică în general un instrument de autocunoaștere – invitând cititorii să-i urmeze metoda. Asemenea cărți de înțelegere, precum cele ale lui George Popa, sunt adevărate minuni latente într-o cultură, pentru că ele nu-și iau focul din timp, nu se dizolvă în fumul clipei – ci-și întrețin combustia din ele însele, stând la fel de luminoase și calde oriunde s-ar afla, oricând ar fi eliberate de sub acoperământul prozaic al vieții. (N. Georgescu)

Cezar BOLLIAC, *Excursiuni arheologice, vol. I*
Antologie, prefată și realii de N. Georgescu, studiu introductiv, note, comentarii și glosar de Mariana Marcu, notă asupra ediției, verificarea și colajonarea realiilor de Doina Rizea
București: Editura Floare Albastră, 2005, 224 p.

Care român, care locuitor de țară n-a dat, o dată măcar, peste o custure de cremene lungă, peste un topor de piatră, peste un cap de lance de piatră, peste o săgeată de piatră, peste un buzdu-gan de piatră, peste o piatră rotunjită pentru praștie, peste un obiect oarecare lucrat în piatră? Cine a zgâriat puțin pământul pe la vreo cetate dacă, în munții noștri, pe malurile gârlelor noastre și n-a găsit ceva asemeni obiecte? Dacă ar fi o bună înțelegere, o deslușire dată tuturor proprietarilor, tutu-ror arendașilor, prefecților și primarilor mai cu seamă, noi în scurt timp am avea mulțimi de silexuri și obiecte de piatră, care s-ar putea lesne clasa și compara între ele și apoi cu cele din muzeurile stră-ine, spre a defini epocile în care s-au întrebuințat, spre a se arăta afinitatea dacilor și a gradelor de civilizație a lor cu celelalte popoare contemporane lor.

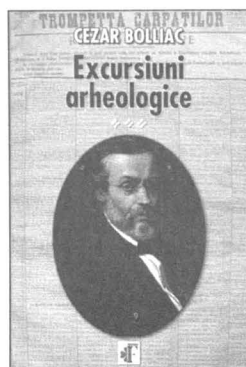

Cezar BOLLIAC, *Excursiuni arheologice, vol. II*
Antologie, prefată și realii de N. Georgescu, studiu introductiv, note, comentarii și glosar de Mariana Marcu. București: Editura Floare Albastră, 2006, 144 p.

Toată olăria dacică și preistorică în Dacia este din pastă moale după clasarea generală în ști-ința ceramică, adică se poate rade lesne cu metal și cu piatra dură.

După conquistă, acest caracter general se pierde prin mai multe locuri.

Roata olăriei a fost cu desăvârșire necunoscută în Dacia până la conquistă sau până ceva mai înainte. Un instrument, tot de lut, tare, în forma unei nicovale mici, servea se vede spre rotunjirea inte-riorară a vaselor și spre potrivirea exterioară; încolo, numai mâna servea de instrument și la fasona-re și la ornamentare: degetele fasonau și unghiile gravau în pastă.

Cezar BOLLIAC, *Excursiuni arheologice, vol. III*
Note filologice de N. Georgescu, note și comentarii de Mariana Marcu. București: Editura Floare Albastră, 2005, 224 p.

Văd cu plăcere pe unii literați români începând a căuta pe acest pământ ce a fost Dacia înainte de a fi Dacia Traiană; și aduc omagiile mele acestor literați români care se dau, prin etimologice mai ales și prin altele, la științele arheologice pentru Dacia care vin să destupe acele izvoare pe care are să curgă o dată limpede istoria patriei și a națiunii noastre. Până acum, acela care ar fi zis că a mai rămas pe acest pământ picior de dac, că națiunea română nu s-a semănat aci întreagă de către Traian, care a adus-o pe toată de pe malurile Tibrului, că nu ne-a semănat pe acest pământ Traian ca un alt Deucalion după potopul mitologic – trecea de un ignorant sau de un trădător vândut străinilor. Acum a început să se deștepte și între noi necesitatea de a nu crede fără cercetare.

Patrie și patriotism în literatura română. Ideea națională în momente de criză

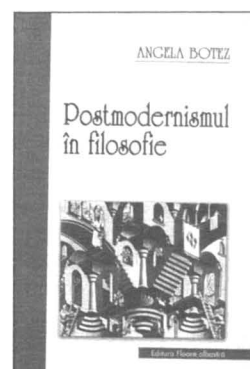
Antologie comentată de Doina Rizea. București: Editura Floare Albastră, 2006, 160 p.

Pofoarele nu se schimbă, sunt date ale destinului istoric. Cel mai bine e să cunoști ce a fost înainte de tine ca să știi de unde vii și să estimezi unde vei merge. A păși către viitor legat la ochi este tot una cu a sta pe loc. În această operație necesară de autocunoaștere literatura înaintașilor este foarte necesară. Îți afli sufletul citind poezia limbii tale, adică te cunoști pe tine însuși și începi să te gândești la neamul tău, la poporul tău, la misiunea națiunii tale între națiunile lumii. Poezia este însă la ora de față în dezacord cu lumea. Poezia înseamnă ritm, potriviri căutate, balet sufletesc. Într-o lume a imaginii șocante și a deplasărilor bruște nu e loc de poezie. Iar dacă este loc, domeniul rămâne încă gingaș, se interpretează fiecare gest, inteligența cititorului depășește sufletul deschis al creatorului. (Doina Rizea)

Angela BOTEZ, Postmodernismul în filosofie

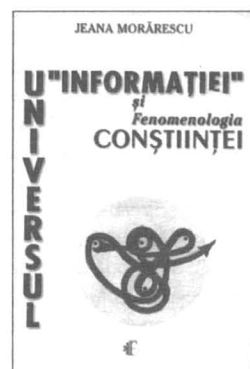
București: Editura Floare Albastră, 2005, 352 p.

Există o largă discuție terminologică asupra denumirii de postmodernism. Numele acestui curent ni se pare și nouă uneori neadecvat, dar nu din motivul pentru care Rorty a hotărât în lucrarea sa Eseuri despre Heidegger și alții să renunțe la el. Rorty consideră că termenul a fost folosit până la uzură și a creat ideea că ar exista ceva comun între arhitectura lui Grove, romanele lui Pynchon și Rushdie, poemele lui Ashberry, diferite feluri de muzică și scrierile filosofice cum ar fi cele ale lui Derrida. El crede că legăturile se pot face, dar că sunt dificil de susținut. Nouă ni se pare că dimpotrivă existența elementelor comune și a conceptelor integrative în artă, știință, filosofie, politică și morala sfârșitului de secol au impus denumirea comună pentru ele. (Autoarea)

Jeana MORĂRESCU, Universul „informației” și fenomenologia conștiinței

București: Editura Floare Albastră, 2006, 176 p.

... se poate vorbi despre „informație” că reprezintă intrarea energiei fundamentale – a viului – (din care, de altfel, sunt generate toate tipurile de energie), în formă, în „con-figurare” cu funcționalizare matematică de geometrie dinamică. Încercând o definiție, s-ar putea spune că informația este „Orice minim” de codificare fractalică a energiei. Energia fiind potențialitatea de ființare a vieții – prin echivalare, se mai poate spune: Informația este orice minimă de „codificare” fractalică a ființării. Sau, pur și simplu, „orice minimă de «codificare» fractalică a viului”. (Ținând seama de geneza „informației”, ca intrare a energiei – alias a vieții – „în formă”, alias limitare, am grafiat de câte ori s-a cerut subliniată această geneză, noțiunea de informație – pe care am încercat s-o transferăm în sfera conceptelor, ca „informație”.)

Valentina MĂNESCU MIHART, La masa tăcerii

București: Editura Floare Albastră, 2008, 112 p.

În biblioteci cu mândre cărți, / Se strânge colbul tot mai mult pe rafturi, / Mulțimea unei vechi cetăți / E pradă unor trecătoare, noi, năravuri. // În biblioteci cu rafturi pline, / Răsuna gol ararii pași, / Furați de circ și goana după pâine, / De frumusețea minții suntem tot mai golași. // Afară e cetatea, un imens cartier, / Cu geamuri opulente ori dughene, câini comunitari, / Alături, templul cărții se uită-n jur, stingher – / Cei ce-l slujesc sunt tot mai rari. (În biblioteci...)

Cărți primite la redacție

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Sakura sau tăcerea florilor

Dr. Marian NENCESCU

În anul 794 d.Ch., împăratul japonez Kanmu, aflat sub influența călugărilor budiști, mută capitala imperială de la Nara la Heian Kyo (Kyoto de azi), supranumit și „orașul păcii și al liniștii”. Aici, timp de trei secole, până în anul 1185, se constituie și se consolidează ceea ce s-a numit *epoca Heian*, sau „epoca de aur” a culturii nipone tradiționale. În preajma curții imperiale și a templelor bogat împodobite, viața nobililor și a demnitarilor, înveșmântați în somptuoase costume de mătase, părea să corespundă reprezentării Paradisului: doar visul morții umbrea această frumusețe desăvârșită. Punctul de referință al Kyoto-ului era pavilionul Phoenix-ului – un templu ce adăpostea statuia poleită cu aur a lui Budha Amida, și tapetat cu bogate *sure* – ideograme caligrafiate cu cerneală albastră, pe fond de aur.

Din această epocă fastuoasă și hedonistă datează și obiceiul admirării primelor flori ale primăverii. Eticheta curții conferea esteticului o valoare supremă. Contemplând florile, sau, după caz, un colț de natură creat artificial, omul depășea sentimentul zădărnice în fața naturii coplesitoare, fiind cuprins mai degrabă de o melancolie generată de gândul că mozaicul vieții e alcătuit din lucruri mărunte și trecătoare. Această concepție, izvorând din învățătura budistă, ținea mai mult de etică decât de estetică. Din păcate, astfel de gânduri și trăiri erau rezervate strict păturii aristocratice, poporul de rând fiind expus foametei și mizeriei extreme.

Din epoca Heian datează și primele forme superioare de artă: pictura, caligrafia și manufactura de obiecte din lemn și bronz, cu incrustații de sedef. Arta supremă a epocii era însă arhitectura, înțeleasă mai degrabă ca o formă de amenajare a spațiului interior și exterior. Iau naștere astfel, în jurul templelor, celebrele peisaje artificiale: insule, cataracte, torente, toate având conotații simbolice. Conform doctrinei budiste, dar și cultului tradițional *shinto*, spiritul naturii (*kami*) sălășluia în copaci, pietre și ape. Arta grădinilor, concentrată în celebrul tratat *Sakuteiki* (*Cartea secretă a grădinilor*) oferea și mijloace de decodare a semnificațiilor etice și estetice ale acestei creații unice.

Din aceste preocupări și tradiții a izvorât, trei secole mai târziu, Școala sau Doctrina Zen (numită uneori și *Calea Zen* sau a *Iluminării*), o metodă de comportament și gândire având ca țel depărtarea de real și concentrarea asupra celor mai simple aspecte ale vieții. Adepții Zen-ului, majoritatea proveniți din rândul călugărilor budiști sau al poezilor rătăcitori, îl venerau pe maestrul Zen – un călugăr despre care se spune că ar fi trăit în India în secolul al VI-lea d.Ch. – și practicau muncile fizice, chiar și pe cele mai umile, fără nici o digresiune sau concesie față de cotidian. Ei au dus la perfecțiune o învățătură ce sugera că viața trebuie percepută prin *scurgerea clipei*. Din această concepție derivă și arta Zen – în special pictura, caligrafia, dar cu desăvârșire *arta ceaiului* și cea a *amenajării grădinilor*. Cea mai veche grădină dedicată ceremoniei *cha no yu* (sau, în limbaj curent, *a ceaiului*) purta numele de „Templul dintre licheni” și a funcționat la Kyoto, începând cu secolul al XIV-lea. Ea cuprindea un lac și câteva insule răzlețe, simbolizând Paradisul lui Budha. Era o construcție artificială din pietre și arbuști tunși la perfecție, ce înfloreau succesiv, pe măsura trecerii anotimpurilor. În paralel, apar și *grădinile uscate* – alcătuite exclusiv din nisip și pietre – ce ofereau celor care meditau în preajma lor viziunea unui *vid* străbătut de mișcări profunde. În acest cadru destinat meditației se derula și ritualul preparării și degustării ceaiului, în respect și armonie cu natura. Specialiștii descifrează în Calea Zen reprezentarea complexității universului. Suprafețele acoperite cu plante, ca și cele aride, sunt concepute astfel încât să exprime un sentiment acut al sacrului.

În zilele noastre, vechile ceremoniale s-au convertit în unele obiceiuri laice, între care cel mai cunoscut pe plan mondial rămâne *Sakura* – sărbătoarea florii de cireș, răspândită în tot spațiul extrem-oriental: Japonia, Vietnam, Thailanda, dar, mai recent, și pe teritoriul american. În limbaj laic, floarea de cireș simbolizează puritatea, curtoazia, modestia. Pentru japonezi, sensurile sunt mai nuanțate, trimițând atât către efemeritatea vieții, dar și către semne ale norocului, dragostei, afecțiunii. Timp de aproape două luni, între aprilie și mai, în funcție de zonă dar și de starea vremii, populația Japoniei, de toate vârstele, iese în spații publice ca să admire gingașele flori alb-roz. *Sakura* este mai mult decât un obicei, este o mândrie națională. În jurul ei s-au creat legende și s-au țesut mituri.

Gestul simplu al contemplării arborilor înfloriți (nu doar cireșul, dar și caisul și alte plante ornamentale sunt celebrate în acest mod) este un prilej de reuniune familială. În special obiceiul *sakura de noapte*, constând într-un picnic prelungit – în cadrul căruia se bea *saké* și se consumă preparate tradiționale din alge, pește și orez – este foarte popular. Anul acesta, *sakura* a avut și rolul de a împăca mentalul public, greu încercat de cutremurul și tsunami-ul din martie, cu ideea fragilității soartei omenești, aducând în sufletele japonezilor speranța de a-și reclădi țara. În acord cu aceste gânduri, în multe țări, inclusiv România, s-au organizat festivități și expoziții despre semnificația acestui eveniment.

Yomogi-yu (Printre tufe de pelin), ilustrație la volumul de povestiri *Genji monogatari*, redactat de prima femeie scriitoare japoneză, Murasaki Shikibu (secolul al XI-lea d.Ch.)

CALENDAR

mai 2011

- ◆ 1 mai. **Ziua Internațională a Muncii**
- ◆ 1 mai 1831. 180 de ani de la înființarea **Arhivelor Statului din Țara Românească**
- ◆ 1 mai 1881. 130 de ani de la nașterea lui **Pierre Teilhard de Chardin**, teolog iezuit, filosof, paleontolog francez (1 mai 1881 – 10 apr. 1955)
- ◆ 1 mai 1896. 115 ani de la nașterea eseistului, esteticianului, filosofului **Mihai Ralea** (1 mai 1896 – 17 aug. 1964)
- ◆ 1 mai 1921. 90 de ani de la nașterea scriitorului **Vladimir Colin** (1 mai 1921 – 6 dec. 1991)
- ◆ 4 mai 1646. 365 de ani de la tipărirea, la Iași, din porunca lui Vasile Lupu, domnul Țării Moldovei, a *Cărții Românești de Învățătură. De la pravilele împărătești și de la alte giudețe*
- ◆ 4 mai 1856. 155 de ani de la nașterea lui **Theodor Dimitrie Speranția**, poet, dramaturg, folclorist (4 mai 1856 – 9 mart. 1929)
- ◆ 6 mai 1856. 155 de ani de la nașterea neurologului, psihiatrului austriac **Sigmund Freud** (6 mai 1856 – 23 sept. 1939)
- ◆ 6 mai 1856. 155 de ani de la nașterea lui **Robert Edwin Peary**, explorator american (6 mai 1856 – 20 febr. 1920)
- ◆ 6 mai 1906. 105 ani de la nașterea lui **André Weil**, matematician francez (6 mai 1906 – 6 aug. 1998)
- ◆ 6 mai 1961. 50 de ani de la moartea poetului, dramaturgului, filosofului, traducătorului **Lucian Blaga** (9 mai 1895 – 6 mai 1961)
- ◆ 7 mai 1861. 150 de ani de la nașterea scriitorului, filosofului indian **Rabindranath Tagore**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1913 (7 mai 1861 – 7 aug. 1941)
- ◆ 7 mai 1886. 125 ani de la nașterea pictorului **Rudolf Schweitzer-Cumpăna** (7 mai 1886 – 17 febr. 1975)
- ◆ 8 mai 1906. 105 ani de la nașterea regizorului italian **Roberto Rossellini** (8 mai 1906 – 3 iun. 1977)
- ◆ 8 mai 1936. 75 de ani de la moartea filosofului, istoricului german **Oswald Spengler** (29 mai 1880 – 8 mai 1936)
- ◆ 9 mai. **Ziua Europei**
- ◆ 9 mai 1931. 80 de ani de la moartea fizicianului american **Albert Abraham Michelson**, Premiul Nobel pentru Fizică pe anul 1907 (19 dec. 1852 – 9 mai 1931)
- ◆ 9 mai 1946. 65 de ani de la moartea criticului literar **Pompiliu Constantinescu** (17 mai 1901 – 9 mai 1946)
- ◆ 10 mai 1696. 315 ani de la moartea eseistului, moralistului francez **Jean de La Bruyère** (16 aug. 1645 – 10 mai 1696)
- ◆ 10 mai 1906. 105 ani de la apariția, la București, a ziarului „**Neamul Românesc**“, sub conducerea lui Nicolae Iorga (10 mai 1906 – 11 oct. 1940)
- ◆ 10 mai 1981. 30 de ani de la moartea acad. **Octav Doicescu**, arhitect (8 ian. 1902 – 10 mai 1981)
- ◆ 11 mai 1881. 130 de ani de la moartea lui **Henri Frédéric Amiel**, scriitor, filosof elvețian (27 sept. 1821 – 11 mai 1881)
- ◆ 12 mai 1916. 95 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Constantin Ciopraga** (12 mai 1916 – 2 febr. 2009)
- ◆ 13 mai 1806. 205 ani de la moartea lui **Samuil Micu**, teolog, istoric, filosof, filolog (sept. 1745 – 13 mai 1806)
- ◆ 13 mai 1931. 80 de ani de la nașterea pictorului **Vasile Celmare**
- ◆ 13 mai 1931. 80 de ani de la nașterea acad. **Dan Grigorescu**, istoric și critic literar și de artă, traducător, eseist (13 mai 1931 – 15 apr. 2008)
- ◆ 15 mai 1881. 130 de ani de la nașterea lui **Nicolae N. Beldiceanu**, prozator, publicist (15 mai 1881 – 9 iun. 1923)
- ◆ 15 mai 1881. 130 de ani de la nașterea pictorului **Marius Bunescu** (15 mai 1881 – 31 mart. 1971)
- ◆ 15 mai 1886. 125 de ani de la moartea poetei americane **Emily Dickinson** (10 dec. 1830 – 15 mai 1886)
- ◆ 15 mai 1891. 120 ani de la nașterea prozatorului, dramaturgului rus **Mihail Bulgakov** (15 mai 1891 – 10 mart. 1940)
- ◆ 15 mai 1891. 120 de ani de la înființarea **Fundațiunii Universitare Carol I**
- ◆ 15 mai 1911. 100 de ani de la nașterea dramaturgului, prozatorului elvețian **Max Frisch** (15 mai 1911 – 4 apr. 1991)
- ◆ 17 mai 1886. 125 de ani de la nașterea poetului **Emil Isac**, membru corespondent al Academiei Române (17 mai 1886 – 25 mart. 1954)
- ◆ 18 mai 1886. 125 de ani de la nașterea acad. **Mircea Djuvara**, filosof, jurist (18 mai 1886 – 7 nov. 1945)
- ◆ 18 mai 1911. 100 de ani de la moartea compozitorului austriac **Gustav Mahler** (7 iul. 1880 – 18 mai 1911)
- ◆ 18 mai 1916. 95 de ani de la nașterea lui **Constantin Bugeanu**, compozitor, muzicolog, dirijor (18 mai 1916 – 23 iulie 1998)
- ◆ 18 mai 1981. 30 de ani de la moartea prozatorului, dramaturgului american **William Saroyan** (31 aug. 1908 – 18 mai 1981)
- ◆ 20 mai 1506. 505 ani de la moartea navigatorului genovez **Cristofor Columb** (26/31 aug. 1451 – 20 mai 1506)
- ◆ 20 mai 1806. 205 ani de la nașterea filosofului englez **John Stuart Mill** (20 mai 1806 – 8 mai 1873)
- ◆ 21 mai 1471. 540 de ani de la nașterea pictorului, gravorului german **Albrecht Dürer** (21 mai 1471 – 6 apr. 1528)
- ◆ 21 mai 1826. 185 de ani de la nașterea sculptorului **Karl Storck** (21 mai 1826 – 30 mart. 1887)
- ◆ 21 mai 1881. 130 de ani de la nașterea pictorului **Iosif Iser** (21 mai 1881 – 25 apr. 1958)
- ◆ 21 mai 1886. 125 de ani de la nașterea acad. **Mihail D. David**, geolog, geograf (21 mai 1886 – 26 iun. 1954)
- ◆ 21 mai 1926. 85 de ani de la nașterea compozitorului, dirijorului, folcloristului **Constantin Arvinte**
- ◆ 23 mai 1871. 140 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar, eseistului, romancierului **Garabet Ibrăileanu** (23 mai 1871 – 12 martie 1936)
- ◆ 23 mai 1891. 120 de ani de la nașterea scriitorului suedez **Pär Lagerkvist**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1951 (23 mai 1891 – 11 iul. 1974)
- ◆ 23 mai 1906. 105 ani de la moartea dramaturgului norvegian **Henrik Ibsen** (20 mart. 1828 – 23 mai 1906)
- ◆ 23 mai 1946. 65 de ani de la nașterea pictorului **Sorin Ilfoveanu**
- ◆ 25 mai 1681. 330 de ani de la moartea dramaturgului, poetului spaniol **Pedro Calderón de la Barca** (17 ian. 1600 – 25 mai 1681)
- ◆ 26 mai 1916. 95 de ani de la nașterea prozatorului **Vintilă Corbul** (26 mai 1916 – 30 ian. 2008)
- ◆ 26 mai 1926. 85 de ani de la moartea prozatorului **Leon Donici** (5 iun. 1887 – 26 mai 1926)
- ◆ 26 mai 1976. 35 de ani de la moartea filosofului german **Martin Heidegger** (26 sept. 1889 – 26 mai 1976)
- ◆ 26 mai 1996. 15 ani de la moartea eseistului, istoricului literar, folcloristului **Ovidiu Papadima** (23 iun. 1909 – 26 mai 1996)
- ◆ 27 mai 1821. 190 de ani de la moartea lui **Tudor Vladimirescu**, conducătorul Revoluției de la 1821 (1780 – 27 mai 1821)
- ◆ 29 mai 1906. 105 ani de la nașterea lui **Terence Hanbury White**, scriitor englez (29 mai 1906 – 17 ian. 1964)

BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană București
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspices of*
Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul științific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER

*Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)*

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*

Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*

Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*

Acad. Gheorghe MIHĂILĂ, *Romanian Academy*

Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*

Dinu SĂRARU, *Writer*

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*

Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*

Dr. Florin ROTARU

Director General al Bibliotecii Metropolitane București

General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*

Mircia DUMITRESCU

Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-șef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*

Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-șef / *Editor-in-Chief*

Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*

Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE

Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*

01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România

Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40

E-mail: rbb@bmms.ro

Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană București

Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.

*This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.*

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, cu texte în limbile engleză și franceză.

*This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE including contributions in English and French.*

ISSN 1454-0487

TIPAR: COPERTEX

OSWALD SPENGLER

1880–1936

75 de ani de la moarte

În fața acestei sorți există doar o singură concepție despre lume care este demnă de noi, cea, deja amintită, a lui Ahille: mai bine o viață scurtă, plină de fapte și glorie decât una lungă, lipsită de conținut. Pericolul a devenit atât de mare pentru fiecare individ, pentru fiecare pătură socială, pentru fiecare popor, încât e jalnic să ne amăgim. Timpul nu poate fi oprit; nu există nici o schimbare înțeleaptă, nici o renunțare eficientă. Numai visătorii mai cred într-o ieșire. Optimismul înseamnă lașitate.

Suntem născuți în acest timp și trebuie să parcurgem curajoși drumul care ne este hărăzit, până la capăt. Nu există altul. Să rezistăm pe reduta pierdută fără speranță, fără salvare, iată datoria noastră. Să rezistăm ca acel soldat roman ale cărui oseminte au fost găsite în fața unei porți din Pompei, care a murit pentru că în cursul erupției Vezuviului au uitat să-i ridice comanda. Aceasta este măreția, aceasta înseamnă să ai rasă. Acest sfârșit cinstit este singurul lucru, ce nu-i poate fi luat omului.

„Omul și filozofia vieții“

KARL STORCK

1826–1887

185 de ani de la naștere

A lucrat cinstit și cu multă sobrietate, modelînd sensibil, cioplind cu măiestrie și lăsînd pe urma lui nenumărate lucrări. Observator sîrguincios și atent al omului și al naturii, Karl Storck și-a situat creația în însăși realitatea înconjurătoare. Pînă și îngerii și zeițele sale sînt făpturi omenești. Statuile lui nu au îndeobște dimensiuni supranaturale. Storck a întruchipat oamenii așa cum îi vedea și așa cum erau în realitate.

Ca artist și ca profesor, el a deschis orizonturi largi și luminoase într-o vreme cînd aproape nimic nu era deștelenit în sculptura noastră.

Karl Storck, ucenicul giuvaergiu care în 1849 migălea argintul și aurul, a intrat în istoria artei românești fiind primul nostru sculptor statuar ce ne-a lăsat o operă realistă și o temeinică tradiție. A fost primul nostru sculptor de gen și primul care a inaugurat tematica țaranului român atît în plastica mică, cît și în sculptura de soclu. A dat un remarcabil avînt sculpturii portretistice precum și celei monumentale prin numeroasele lucrări pe care le-a lăsat și mai ales prin lecția de artă pe care a oferit-o elevilor și urmașilor săi. Activitatea multilaterală a lui Karl Storck a însemnat un îndemn pentru creația din epoca sa.

Barbu BREZIANU